

Závěrečná práce

Osvojování češtiny jako cizího jazyka ukrajinskými žáky (popis a modifikace kurzu češtiny pro cizince)

Studijní program:

DVPP Další vzdělávání pedagogických pracovníků

Studijní obor:

Rozšiřující studium učitelství pro 1. st. ZŠ

Autor práce:

Mgr. Anna Hrnčířová

Vedoucí práce:

PhDr. Věra Vykoukalová, Ph.D.
Katedra primárního vzdělávání

Liberec 2022

Zadání závěrečné práce

Osvojování češtiny jako cizího jazyka ukrajinskými žáky (popis a modifikace kurzu češtiny pro cizince)

Jméno a příjmení:

Mgr. Anna Hrnčířová

Osobní číslo:

P21C00007

Studijní program:

DVPP Další vzdělávání pedagogických pracovníků

Studijní obor:

Rozšiřující studium učitelství pro 1. st. ZŠ

Zadávací katedra:

Katedra primárního vzdělávání

Akademický rok:

2021/2022

Zásady pro vypracování:

Cíl:

Představení a popis průběhu letního vzdělávacího kurzu češtiny pro ukrajinské žáky 2. a 3. stupně škol a jeho modifikace pro žáky 1. stupně základní školy.

Osnova práce:

1. Studium odborné literatury k tématu
2. Představení a popis průběhu kurzu
3. Modifikace aktivit pro žáky 1. stupně
4. Zhodnocení, diskuze a náměty do praxe

Rozsah grafických prací:
Rozsah pracovní zprávy:
Forma zpracování práce: tištěná/elektronická
Jazyk práce: Čeština

Seznam odborné literatury:

- MALÁ, Zdena. *Hry a aktivity pro výuku češtiny pro cizince: úroveň A1.1.* [Praha]: Lingua Ludus, 2009. ISBN 978-80-903894-6-5.
- SKUTIL, Martin. *Základy pedagogicko-psychologického výzkumu pro studenty učitelství.* Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-778-7.
- ŠEBESTA, Karel. *Druhý a cizí jazyk: osvojování a vyučování: terminologický slovník.* Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2014. ISBN 978-80-7308-554-4.
- VALKOVÁ, Jarmila. *Komunikační přístup a učebnice češtiny pro nerodilé mluvčí.* Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, 2014. ISBN 978-80-7308-524-7.
- VALIŠOVÁ, Pavlína, Kateřina CEGRÍ FIERREZ, Nela ŠUSTROVÁ a Michaela PALDUSOVÁ, TITĚROVÁ, Kristýna, ed. *Levou zadní I.: čeština jako druhý jazyk.* Praha: Meta, o.p.s. – Společnost pro příležitosti mladých migrantů, 2018. ISBN 978-80-88171-17-1.

Vedoucí práce: PhDr. Věra Vykoukalová, Ph.D.
Katedra primárního vzdělávání

Datum zadání práce: 1. července 2022
Předpokládaný termín odevzdání: 1. května 2023

prof. RNDr. Jan Pícek, CSc.
děkan

L.S.

PhDr. Jana Johnová, Ph.D.
vedoucí katedry

V Liberci dne 1. srpna 2022

Prohlášení

Prohlašuji, že svou závěrečnou práci jsem vypracovala samostatně jako původní dílo s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé závěrečné práce a konzultantem.

Jsem si vědoma toho, že na mou závěrečnou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci nezasahuje do mých autorských práv užitím mé závěrečné práce pro vnitřní potřebu Technické univerzity v Liberci.

Užiji-li závěrečné práce nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti Technickou univerzitu v Liberci; v tomto případě má Technická univerzita v Liberci právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Současně čestně prohlašuji, že text elektronické podoby práce vložený do IS/STAG se shoduje s textem tištěné podoby práce.

Beru na vědomí, že má závěrečná práce bude zveřejněna Technickou univerzitou v Liberci v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů.

Jsem si vědoma následků, které podle zákona o vysokých školách mohou vyplývat z porušení tohoto prohlášení.

Poděkování

Na tomto místě bych moc ráda poděkovala zejména paní doktorce Věře Vykoukalové za její cenné rady při výběru tématu i během zpracovávání práce a za její odborné vedení. Dále bych ráda poděkovala celé své rodině za podporu a pomoc s hlídáním syna, protože bez ní bych práci nikdy nedopsala.

Abstrakt

Závěrečná práce se věnuje tématu češtiny jako cizího jazyka a jeho výuce pro ukrajinské mluvčí. Hlavním cílem práce je představit intenzivní letní kurz češtiny pro ukrajinské studenty a modifikovat ho pro žáky 2. období 1. stupně.

V teoretických kapitolách autorka popisuje problematiku výuky češtiny pro cizince, Ukrajinců v českých zemích a porovnává češtinu s ukrajinštinou, která je mateřským jazykem cílové skupiny účastníků kurzu.

Na základě zkušeností s výukou těchto cizinců se autorka rozhodla praktickou část práce pojmut jako modifikaci vybraných aktivit prakticky realizovaných v kurzu pro ukrajinské studenty. Hlavními kritérii pro výběr aktivit bylo věkové hledisko, tj. aby aktivity byly vhodné pro mladší žáky, a kompatibilita s vybranou učebnicí češtiny pro cizince *Česky raz dva*, odpovídající věku žáků 1. stupně, tj. aby aktivity tuto učebnici vhodně doplňovaly.

Důležitou součástí práce je komparace učebnic *Levou zadní I*, která byla využita v odučeném kurzu a je koncipována pro žáky 14–18 let, a *Česky raz dva*, která je zaměřena na ukrajinské mluvčí ve věku 7–12 let.

Klíčová slova: osvojování jazyka, čeština jako druhý jazyk, ukrajinský mluvčí, učebnice češtiny jako cizího jazyka, komparace, modifikace, komunikační přístup

Abstract

The thesis deals with the topic of Czech as a foreign language and its teaching for Ukrainian speakers. The main goal of the thesis is to present an intensive Czech summer course for Ukrainian students and to modify it for pupils of the second period of the first grade.

In the theoretical chapters the author describes the issue of teaching Czech for foreigners, the Ukrainians in the Czech Republic, and compares Czech with Ukrainian language, which is the mother tongue of the target group of course participants.

Based on her experience with teaching of these foreigners, the author decided to create a modification of the selected activities practically implemented in the course for the Ukrainian students as the practical part of the thesis. The main criteria for the selection of the activities were the age, i.e., that the activities should be suitable for younger pupils, and the compatibility with the selected Czech textbook for foreigners *Česky raz dva*, corresponding to the age of the first grade pupils, i.e., that the activities should complement this textbook appropriately.

An important part of the thesis is the comparison of the textbooks *Levou zadní I*, which was used in the summer course and is designed for pupils aged 14–18, and *Česky raz dva*, which is focused on Ukrainian speakers aged 7–12.

Keywords: language acquisition, Czech as a second language, Ukrainian speaker, Czech as a foreign language textbook, comparison, modification, communicative approach

Obsah

Úvod.....	12
1 Cíl a struktura práce	13
2 Teoretická východiska problematiky češtiny pro cizince	15
2.1 Výuka češtiny jako cizího jazyka.....	15
2.1.1 Společný evropský referenční rámec	16
2.1.2 Problematické jevy v češtině pro cizince.....	17
2.2 Ukrajínština a Ukrajinci v českých zemích.....	18
2.2.1 Srovnání češtiny a ukrajinštiny.....	19
2.2.2 Problémy Ukrajinců při osvojování češtiny	21
3 Komparace učebnic <i>Levou zadní</i> a <i>Česky raz dva</i>	23
3.1 Základní údaje o srovnávaných učebních materiálech	23
3.2 Komunikační přístup ve vybraných učebnicích.....	27
4 Popis kurzu češtiny pro Ukrajince.....	33
4.1 Obecné informace	33
4.2 Struktura kurzu pro věkovou kategorii 14–18 let	33
4.3 Rozpracování kurzu do jednotlivých dnů	34
4.3.1 Metodické poznámky ke zpracování tabulek	35
4.4 Zhodnocení kurzu	55
5 Modifikace kurzu pro 1. st. ZŠ dle vybraných učebnic	57
5.1 Metodika práce.....	57
5.2 Modifikace vybraných aktivit pro mladší žáky.....	57
5.2.1 Modifikovaná aktivita 1 – <i>Slyším/Říkám</i>	58
5.2.2 Modifikovaná aktivita 2 – <i>Karty „potraviny“</i>	59
5.2.3 Modifikovaná aktivita 3 – <i>Hádej, co myslím</i>	61
5.2.4 Modifikovaná aktivita 4 – <i>DO/NA</i>	64
5.2.5 Modifikovaná aktivita 5 – <i>Osmisměrka</i>	66
5.2.6 Modifikovaná aktivita 6 – <i>Co kdo umí?</i>	67
5.2.7 Modifikovaná aktivita 7 – <i>Koníčky – hádání</i>	69
5.2.8 Modifikovaná aktivita 8 – <i>Rozvrh hodin</i>	71
5.2.9 Modifikovaná aktivita 9 – <i>Tichá pošta</i>	73
5.2.10 Modifikovaná aktivita 10 – <i>Roční období</i>	75
Zhodnocení splnění cílů a závěr	79

Seznam použité literatury a zdrojů	81
Slovníky	81
Odborné články.....	81
Knižní publikace.....	81
Učebnice	82
Elektronické zdroje.....	82
Seznam příloh	84
Přílohy	86

Seznam tabulek a obrázků

Seznam tabulek

Tabulka 1: Komparace základních informací o učebnicích <i>Levou zadní</i> a <i>Česky raz dva</i>	23
Tabulka 2: Komparace probíraných témat v učebnicích <i>Levou zadní</i> a <i>Česky raz dva</i>	25
Tabulka 3: Komparace probírané gramatiky a slovní zásoby v učebnicích <i>Levou zadní</i> a <i>Česky raz dva</i>	25
Tabulka 4: Zapojení komponent komunikačního přístupu ve vybraných učebnicích.....	28
Tabulka 5: 1. – 8. den kurzu kolegyně AW	35
Tabulka 6: 9. den kurzu.....	36
Tabulka 7: 10. den kurzu.....	38
Tabulka 8: 11. den kurzu.....	40
Tabulka 9: 12. den kurzu.....	42
Tabulka 10: 13. den kurzu.....	43
Tabulka 11: 14. den kurzu.....	45
Tabulka 12: 15. den kurzu.....	47
Tabulka 13: 17. – 24. den kurzu kolegyně AW	50
Tabulka 14: 25. den kurzu.....	51
Tabulka 15: 37. – 40. den kurzu kolegyně AW	55
Tabulka 16: Aktivita 1 – <i>Slyším/Říkám</i> – základní informace	58
Tabulka 17: Aktivita 2 – <i>Karty „potraviny“</i> – základní informace	59
Tabulka 18: Aktivita 3 – <i>Hádej, co myslím</i> – základní informace	61
Tabulka 19: Aktivita 4 – <i>DO/NA</i> – základní informace	64
Tabulka 20: Aktivita 5 – <i>Osmisměrka</i> – základní informace.....	66
Tabulka 21: Aktivita 6 – <i>Co kdo umí?</i> – základní informace	67
Tabulka 22: Aktivita 7 – <i>Koníčky – hádání</i> – základní informace.....	69
Tabulka 23: Aktivita 8 – <i>Rozvrh hodin</i> – základní informace	71
Tabulka 24: Aktivita 9 – <i>Tichá pošta</i> – základní informace	73
Tabulka 25: Aktivita 10 – <i>Roční období</i> – základní informace	75

Seznam obrázků

Obrázek 1: Certifikovaná zkouška z češtiny pro cizince	16
Obrázek 2: SERR – obecný popis referenčních úrovní.....	17
Obrázek 3: Počet ukrajinských uprchlíků na 1000 obyvatel (11/2022)	19
Obrázek 4: Ukázka interakční aktivity z učebnice <i>Levou zadní</i> (metodika).....	29
Obrázek 5: Ukázka interakční aktivity z materiálů <i>Česky raz dva</i> – rozš. mat. k výuce	30
Obrázek 6: Ukázka expozice/prezentace z učebnice <i>Levou zadní</i>	30
Obrázek 7: Ukázka expozice/prezentace z učebnice <i>Česky raz dva</i>	30
Obrázek 8: Ukázka heuristických komponent z učebnice <i>Levou zadní</i>	31
Obrázek 9: Ukázka simulace z učebnice <i>Levou zadní</i>	31
Obrázek 10: Modifikovaná aktivita <i>Slyším/Říkám</i> pro mladší žáky	59
Obrázek 11: Modifikovaná aktivita <i>Karty „potraviny“</i> pro mladší žáky	60
Obrázek 12: Modifikovaná aktivita <i>Hádej, co myslím</i> pro mladší žáky	63
Obrázek 13: Kartičky DO a NA pro žáky	65
Obrázek 14: Seznam míst, institucí a obchodů ve městě pro učitele	65
Obrázek 15: Modifikovaná aktivita <i>Osmisměrka</i> pro mladší žáky	67
Obrázek 16: Modifikovaná aktivita <i>Co kdo umí?</i> pro ml. žáky – var. se slovesem UMĚT	69
Obrázek 17: Modifikovaná aktivita <i>Co kdo umí?</i> pro ml. žáky – var. bez slovesa UMĚT	69
Obrázek 18: Modifikovaná aktivita <i>Koníčky – hádání</i> pro mladší žáky.....	71
Obrázek 19: Modifikovaná aktivita <i>Rozvrh hodin</i> pro mladší žáky.....	73
Obrázek 20: Připravené věty k modifikované aktivitě <i>Tichá pošta</i> pro mladší žáky	74
Obrázek 21: Kartičky volnočasových sloves	76
Obrázek 22: Obrázky měsíců v roce	77

Seznam použitých zkratk a symbolů

ČD	časová dotace
ČR	Česká republika
ČRD	učebnice <i>Česky raz dva</i>
ČŠBH	Česká škola bez hranic
DÚ	domácí úkol
FF UK	Filozofická fakulta Univerzity Karlovy
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MU	Masarykova univerzita
PC	počítač
PL	pracovní list
PS	pracovní sešit
SERR	Společný evropský referenční rámec
UČ	učebnice
ÚJOP UK	Ústav jazykové a odborné přípravy Univerzity Karlovy

Úvod

Téma práce „Osvojování češtiny jako cizího jazyka ukrajinskými žáky (popis a modifikace kurzu češtiny pro cizince)“ jsem si zvolila po konzultaci se svou vedoucí práce PhDr. Věrou Vykoukalovou, Ph.D. na základě svých aktuálních zkušeností s výukou češtiny jako cizího jazyka pro ukrajinské žáky.

Jelikož jsem své magisterské studium studovala na FF UK obor Učitelství češtiny jako cizího jazyka, je mi tato oblast velmi blízká. Nevěnuji se tomuto oboru sice naplno profesně, protože ve vesnici v pohraničí, kde žiji, tolik cizinců není, ale když je potřeba, ráda se k tomuto oboru znovu vracím. Vždy když k tomu dojde, si znovu vzpomenu na obhajobu své diplomové práce, kdy jsem na otázku, zdali budu na fakultě pokračovat doktorandským studiem, tenkrát odpověděla, že jsme koupili dům v pohraničí v Jizerských horách a že se tam po mém dokončení studia natrvalo stěhuji. Tenkrát mi na to docent Rejzek z FF UK odpověděl: „Takže vy jdete dělat obrozeneckou činnost v pohraničí! To je záslužné.“ Leckdy si na to při těžkých chvílích své praxe, nejen jako učitelka češtiny pro cizince, ale především jako učitelka na základní škole, vzpomenu.

Tak se stalo i na začátku rusko-ukrajinské války v únoru 2022, kdy Rusko zahájilo invazi na Ukrajinu a mnoho ukrajinských občanů uprchlo z obsazené země do okolních států po celé Evropě, že jsem začala znovu učit češtinu jako cizí jazyk. Do naší obce na kraji Jizerských hor přišlo taktéž pár desítek ukrajinských občanů a já je jako dobrovolnice začala na žádost naší místostarostky dvakrát týdně učit česky. Následně jsem pak ve vedlejší měste začala společně se studentkou oboru obecná lingvistika a bohemistika na MU v Brně učit i intenzivní letní kurz pro ukrajinské studenty, na jehož základě vznikla tato práce.

Základním kamenem mé závěrečné práce se tedy stal letní intenzivní kurz češtiny pro ukrajinskou mládež ve věku 14 až 18 let, který měl za úkol připravit žáky, potažmo studenty, na nástup do českých škol v září 2022.

1 Cíl a struktura práce

Cílem práce bylo představení a popis průběhu letního vzdělávacího kurzu češtiny pro ukrajinské žáky 2. a 3. stupně škol a jeho modifikace pro žáky 1. stupně základní školy. Hledali jsme cesty, jak k tomuto úkolu přistoupit. Jednou z možností bylo již zmíněný kurz pro studenty 14–18 let modifikovat tak, aby bylo možné jej ihned v praxi využít pro žáky na prvním stupni, konkrétně pro druhé období, tedy pro žáky 4. a 5. třídy. Jinou možností by bylo vyhledat odpovídající komunikační učebnici pro mladší žáky na 1. stupni a modifikovat pouze vybrané aktivity odučeného kurzu, které by se daly v kurzu pro mladší žáky využít.

Vzhledem k rozdílnosti věků žáků a tudíž i rozdílnosti potřeb jednotlivých cílových skupin žáků jsme se rozhodli při práci postupovat druhým uvedeným způsobem, a tedy vybrat vhodnou učebnici češtiny pro cizince odpovídající věku žáků 2. období 1. stupně a z popsánoho odučeného kurzu vybrat vhodné aktivity a ty modifikovat pro mladší žáky.

Kurz byl celý opřen o vybranou učebnici *Levou zadní I¹* určenou pro studenty ve věku 14 až 18 let, tedy jako na míru pro daný kurz. Jelikož ale obtížnost gramatiky a témata jednotlivých lekcí byla zaměřena spíše na starší žáky, museli jsme tomuto faktu přizpůsobit i způsob modifikace kurzu. Pro účely kurzu pro žáky mladšího školního věku jsme vybrali jim věkově vhodnou učebnici² *Česky raz dva* a tu v příslušné kapitole porovnali vzhledem k výběru gramatiky a komunikačních témat s učebnicí *Levou zadní*. Komparaci jsme doplnili komentářem, ve kterém porovnáваме obě výše zmíněné učebnice.

Na základě hlavního cíle jsme stanovili 3 vzájemně korespondující dílčí cíle takto:

Dílčí cíl 1: Popis výuky češtiny pro cizince, zmínka úskalí ve výuce a vyhledání rozdílů mezi češtinou a ukrajinštinou, což nám může pomoci předejít některým komplikacím při výuce nebo minimálně lépe porozumět procesu jejich osvojování našeho jazyka.

Dílčí cíl 2: Komparace vybraných učebnic a zhodnocení faktu, do jaké míry zapojují komponenty komunikačního přístupu.

Dílčí cíl 3: Výběr vhodných aktivit odučeného kurzu k modifikaci pro žáky 1. stupně a její provedení a zhodnocení.

Vzhledem ke svému zaměření není závěrečná práce strukturována klasicky na teoretickou a praktickou část, jelikož se jevílo jako vhodnější propojit obě teoretické i praktické

¹ Dále uvádíme pouze název *Levou zadní*.

² Pro účely práce používáme zjednodušeně pro učební materiály *Česky raz dva* název učebnice, ač autorky samy toto označení schválně neuvádějí: „*Česky raz dva* je účelně nazváno jako soubor materiálů, a ne učebnice či pracovní sešit, neboť je našim cílem, aby se vyučující vyhnuli přehnané frontální výuce a děti, zejména ty starší, pracovaly s češtinou také samy nebo spolu.“ (Halašková a kol. 2022b, s. 8)

informace v jednotlivých kapitolách vzhledem k zaměření práce. V následujících odstavcích proto uvedeme, jaké další kapitoly jsou v práci obsaženy a z jakého důvodu byly zařazeny.

Druhá kapitola obsahuje teoretický rámec práce. Rozpracováváme zde teoretická východiska problematiky češtiny jako cizího jazyka. Podkapitola 2.1 se věnuje češtině jako cizímu jazyku a ve zvláštní podkapitole 2.1.1 se věnujeme popisu Společného evropského referenčního rámce pro jazyky, ze kterého výuka všech cizích jazyků vychází. Dílčí podkapitola 2.1.2 popisuje problematické jevy v češtině pro cizince. Podkapitola 2.2 shrnuje poznatky o Ukrajincích v českých zemích a jejich mateřském jazyku – ukrajinštině. Dílčí podkapitola 2.2.1 se poté zabývá komparací češtiny s ukrajinštinou z hlediska gramatiky a pravopisu. Toto srovnání nám může pomoci v porozumění problémů, se kterými se Ukrajinci a jejich lektoři při výuce češtiny setkávají. Podkapitola 2.2.2 popisuje na základě vlastních zkušeností problémy Ukrajinců při učení se češtiny.

Třetí kapitola je zaměřená na komparaci již zmíněných učebnic *Levou zadní* a *Česky raz dva*. V podkapitole 4.1 uvádíme základní údaje o srovnávaných učebnicích rozdělené do třech tabulek (základní informace o učebnicích, komparace tematická, komparace probírané gramatiky a slovní zásoby). V podkapitole 4.2 rozebíráme, jakým způsobem obě učebnice pracují s avizovaným komunikačním přístupem a jeho komponentami.

Čtvrtá kapitola zaznamenává popis samotného kurzu češtiny pro Ukrajince, který stál u základů této práce. Podkapitola 4.1 obsahuje obecné informace ke kurzu a jeho vzniku, podkapitola 4.2 pojednává o struktuře kurzu pro věkovou kategorii 14–18 let a zmiňuje, jaká byla jeho organizace. Následná (a nejobsáhlejší) podkapitola 4.3 rozpracovává kurz do jednotlivých dní a popisuje v podrobných tabulkách využití aktivity.

Pátá, závěrečná kapitola obsahuje modifikaci kurzu pro 1. st. ZŠ dle vybraných učebnic. V podkapitole 5.1 zmiňujeme metodiku práce, jakým způsobem modifikujeme onen kurz a v podkapitole 5.2 již uvádíme samotnou modifikaci. Tuto provádíme na základě učebnice pro mladší žáky *Česky raz dva*, ale modifikujeme pro tento věk již osvědčené aktivity z odučeného kurzu pro starší studenty, které by bylo možné využít i pro mladší žáky.

2 Teoretická východiska problematiky češtiny pro cizince

Teoretická kapitola práce, zabývající se východisky problematiky češtiny pro cizince, shrnuje problematiku výuky češtiny jako cizího jazyka, popisuje Společný evropský referenční rámec pro jazyky a zabývá se problematickými jevy.

Podkapitola 2.2 se věnuje ukrajinštině a Ukrajincům v českých zemích, na jejichž výuku je práce jako taková zaměřená a ukrajinštině, popisuje shody a rozdíly mezi češtinou a ukrajinštinou a na základě vlastních zkušeností popisuje problémy Ukrajinců při učení se češtiny.

2.1 Výuka češtiny jako cizího jazyka

Češtinu jako mateřský jazyk si děti osvojují přirozeně z prostředí, ve kterém žijí³, kdežto češtinu jako cizí jazyk si žáci/studenti osvojují velmi často v prostředí pro uchopování jazyka ne zcela přirozeném – v kurzech, ve školách, na univerzitách, na zahraničních lektorátech atp. Výjimku tvoří děti z bilingvních rodinných prostředí, které si oba (často i všechny tři) jazyky osvojují přirozeně v prostředí, kde vyrůstají.

V posledních letech se začala do popředí výuky jazyků na českých jazykových školách dostávat i výuka češtiny jako cizího jazyka, po které je stále větší zájem. Přesto nebo právě kvůli tomuto rychlému rozmachu je stále velký nedostatek kvalifikovaných učitelů a lektorů v tomto oboru.

Historie tohoto oboru sahá ale již daleko do minulosti. Byly nalezeny učební materiály češtiny pro cizince z 16. století (Hádková 2011). Dlouholetou tradici má výuka češtiny nejen v českých zemích, ale také v zahraničí. Dle Hrdličky (2000, s. 7) se těší český jazyk nemalému zájmu jinojazyčných mluvčích a v rámci slovanských jazyků se řadí dokonce k těm nejžádanějším a nejvyhledávanějším. Po roce 1989 ve světě prudce stoupl zájem o češtinu a od té doby se udržuje na poměrně vysoké úrovni (Hrdlička 2000, s. 7).

Co se týče výuky češtiny v zahraničí, máme aktuálně 35 lektorátů českého jazyka a literatury ve 23 zemích světa a na 15 učitelů působících u krajanských komunit po celém světě (Dům zahraniční spolupráce 2022). Další institucí, která vyučuje češtině v zahraničí, Česká škola bez hranic (dále jen ČŠBH). Její činnost koordinuje stejnojmenné občanské sdružení sídlící v Praze. Zajišťuje ve stále více zemích světa výuku českého jazyka a literatury, dějepisu

³ Dle Šebesty (1999, s. 45 aj.) patří mezi relevantní prostředí, která ovlivňují komunikační vývoj dětí především rodina (přibližně do 5–6 let věku dítěte), prostředí školy, skupiny vrstevníků a v neposlední řadě i masová komunikace – mediální komunikace.

a zeměpisu českých zemí českým dětem od 1. do 9. třídy žijícím s rodiči dlouhodobě v zahraničí. Vyučují podle vlastního vzdělávacího programu, který odpovídá *Rámcovému vzdělávacímu programu MŠMT ČR* (Hrdlička 2019, s. 16).

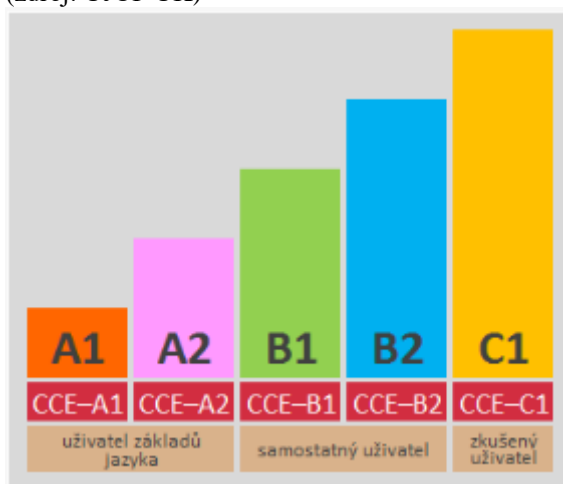
Dle Hrdličky (2000, s. 7–8) za vývojem učebnic, rozšiřováním studijních programů a kurzů češtiny jako cizího jazyka stále výrazně zaostává stránka teoretická a metodologická. Tato skutečnost se od doby napsání Hrdličkovy publikace výrazně zlepšila, jelikož FF UK otevřela navazující magisterský obor Učitelství češtiny jako cizího jazyka⁴, který už za roky své akreditace vyslal do světa na stovku absolventů, kteří dále rozvíjí tento obor nejen po praktické, aplikované rovině, ale také po jeho teoretické, metodologické stránce.

2.1.1 Společný evropský referenční rámec

Pro sjednocení výuky cizích jazyků v rámci Evropy (a de facto i světa) a jednodušší měření pokroků studentů v rámci jejich celého života byl napsán v roce 2001 Společný evropský referenční rámec pro jazyky. Rámec tak svým založením usnadňuje mimo jiné i komunikaci a zkoušení úrovně jazyků při přijímání zahraničních studentů na univerzity nebo přijímání nových zahraničních spolupracovníků na trhu práce.

Společný evropský referenční rámec pro jazyky (dále jen SERR) je dokumentem Rady Evropy pro Evropské jazykové portfolio (Šebesta a kol. 2014, s. 74). „Jedním z jeho cílů je definovat úroveň ovládnání jazyka. Poskytuje obecný základ pro vypracovávání jazykových sylabů, směrnic pro vývoj kurikul, zkoušek, učebnic atd. v celé Evropě. Rámec má sloužit k plánování jazykových programů (jejich cílů a obsahu), plánování jazykové certifikace (syllabu obsahu zkoušek, hodnotících kritérií) a plánování autoregulovaného učení. SERR rozlišuje 6 úrovní osvojení jazyka (C2, C1, B2, B1, A2, A1) a tři meziúrovně (B2+, B1+, A2+).“ (Šebesta a kol. 2014, s. 74) Jakou uživatelskou znalost jazyka která úroveň zachycuje, nám zobrazuje obrázek 1. Obecný popis jednotlivých referenčních úrovní SERR nám zachycuje obrázek 2. Vzhledem

Obrázek 1: Certifikovaná zkouška z češtiny pro cizince (zdroj: ÚJOP UK)

⁴ Dnes akreditované pod názvem Učitelství češtiny jako druhého jazyka pro střední školy.

k zaměření práce ale uvádíme pouze podrobný popis úrovní A1 a A2, se kterými se v rámci kurzu pro Ukrajince popsaného níže setkáváme.

Všechny jazykové úrovně jsou detailně popsány dle 4 hlavních dovedností v učení cizího jazyka – receptivních: poslech a čtení a produktivních: mluvení a psaní. Certifikovaná zkouška ověřuje vždy všechny tyto výše zmíněné dovednosti. Na úrovních B2 a C1 je pro češtinu součástí zkoušky i gramaticko-lexikální test (ÚJOP UK).

Obrázek 2: SERR – obecný popis referenčních úrovní
(zdroj: Šormová, Hudáková a kol. 2019, s. 41; zkráceno)

Uživatel základní jazyka	A2	Rozumí větám a často používaným výrazům vztahujícím se k oblastem, které se ho/jí bezprostředně týkají (např. základní informace o něm/ní a jeho/její rodině, o nakupování, místopisu a zaměstnání). Dokáže komunikovat prostřednictvím jednoduchých a běžných úloh, jež vyžadují jednoduchou a přímou výměnu informací o známých a běžných skutečnostech. Umí jednoduchým způsobem popsat svou vlastní rodinu, bezprostřední okolí a záležitosti týkající se jeho/jejích nejnáléhavějších potřeb.
	A1	Rozumí známým každodenním výrazům a zcela základním frázím, jejichž cílem je vyhovět konkrétním potřebám, a umí tyto výrazy a fráze používat. Umí představit sebe a ostatní a klást jednoduché otázky týkající se informací osobního rázu, např. o místě, kde žije, o lidech, které zná, a věcech, které vlastní, a na podobné otázky umí odpovídat. Dokáže se jednoduchým způsobem domluvit, mluví-li partner pomalu a jasně a je ochoten mu/jí pomoci.

2.1.2 Problematické jevy v češtině pro cizince

Čeština je pro cizince náročným jazykem, protože má vysoce rozvinutou flexi a velmi bohatou slovní zásobu (s velkým množstvím synonymních výrazů). Díky velkému množství deklinačních i konjugačních typů tvoří ohebná slova množství různých tvarů vyjadřujících různé významové nuance. Obtížnost osvojování souvisí s typem mateřského jazyka cizince.

Nejtěžší části gramatiky, se kterou se cizinci musí vypořádat, jsou tzv. neparalelní gramatické kategorie a jevy. Jedná se o ty gramatické stavby, které nekorrespondují mezi výchozím a cílovým jazykem (srov. Hrdlička 2009). Cizinec zpravidla chybuje v jevech, které jsou pro něho neznámé a odlišné nebo naopak zdánlivě podobné. Dále pak tvoří problémy jevy, které jsou v učebnicích a gramatikách pro cizince nedostatečně popsány a vysvětlené.

Dalším problematickým jevem v osvojování češtiny jako cizího jazyka jsou pro cizince vidové kategorie a předložky. Následují pak konjugace a deklinace. V učebnicích a v metodách výuky češtiny pro cizince bývají často problémy s tím, že se kupříkladu předložky prezentují výlučně v závislosti na právě probíraném pádu a cizinci se nedostává téměř žádných instrukcí o principech jejich distribuce (Hrdlička 2000, s. 24). Při výkladu slovesného vidu se zase často uvádí zkreslující poučka, že pokud se děj opakuje, používá se sloveso nedokonavé, v opačném případě sloveso dokonavé.

2.2 Ukrajiniština a Ukrajinci v českých zemích

„Ukrajiniština je po ruštině druhým největším slovanským jazykem.“ (Moravec, Zatovkaňuk a kol. 1972, s. 390) Odpovídá to i rozloze státu, protože Ukrajina je druhým největším státním útvarem v Evropě hned po Ruské federaci.

Ukrajina je zeměpisným centrem Evropy. Od České republiky ji dělí 900 kilometrů (Velvyslanectví Ukrajiny v České republice 2020). Její rozloha je téměř osmkrát tak velká jako rozloha České republiky. Migrace z Ukrajiny do České republiky je již od doby první republiky, kdy byla část Ukrajiny⁵ součástí Československa velmi hojná. Dříve odcházeli lidé z Ukrajiny do Čech spíše za vzděláním, dnes spíše za prací.

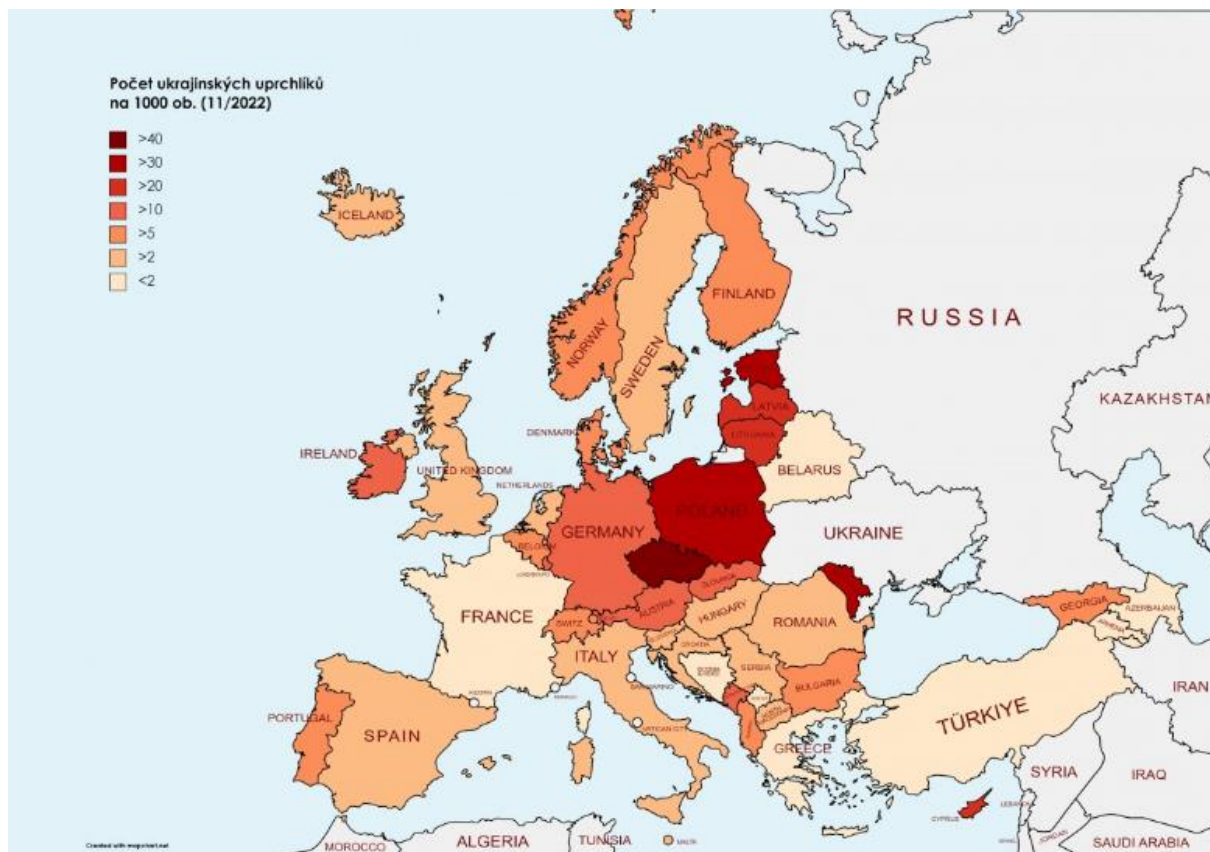
Dějiny ukrajinské migrace do ČR rozděluje ukrajinské velvyslanectví v ČR (2022) do čtyř vln. První vlna proběhla už před rokem 1917, kdy přicházeli do České republiky hlavně studenti a zástupci inteligence. Druhá vlna probíhala v průběhu první republiky, třetí po druhé světové válce a jako poslední zmiňují migrantskou vlnu 90. let minulého století, kdy přicházeli do Čech Ukrajinci zejména za účelem získání práce. Chybí pak zahrnutí aktuálního dění, kdy migranti z Ukrajiny přicházejí na území České republiky hledat azyl před hrůzami války, která ničí jejich vlast. Dle výzkumu serveru denik.cz (Palata 2022) přišly do České republiky především vzdělané a kvalifikované Ukrajinky⁶. 22 % jsou vysokoškolsky vzdělané specialistky, 13 % zaměstnankyně v oblasti služeb a po 9 % učitelky nebo pracovnice v kultuře a manažerky. V současnosti je v České republice pod dočasnou ochranou na 460 tisíc ukrajinských uprchlíků před válkou. ČR se tak dostala na třetí místo v počtu ukrajinských uprchlíků hned za Polskem a Německem (Migrace v souvislostech 2022). Na počet obyvatel se ale v ČR nachází nejvíce válečných uprchlíků z Ukrajiny z celé Evropy, jak ukazuje obrázek 3.

„Podle posledního sčítání lidu v České republice v roce 2011 se k ukrajinské národnosti hlásilo více než 54 000 občanů, tj. 0,5 % obyvatel země (při předchozím sčítání lidu v roce 2001 počet dosahoval 22 000). K 30. 6. 2022 bylo na území České republiky evidováno cca 579 791 ukrajinských občanů s povoleným trvalým nebo přechodným pobytem v České republice. Ukrajinská diplomacie každoročně eviduje v České republice cca jeden tisíc nově narozených občanů Ukrajiny.“ (Velvyslanectví Ukrajiny v České republice 2022)

⁵ Podkarpatská Rus

⁶ Ženy Ukrajinky tvoří více než 95 % válečných běženců z Ukrajiny (Palata 2022).

Obrázek 3: Počet ukrajinských uprchlíků na 1000 obyvatel (11/2022)
(zdroj: Migrace v souvislostech 2022)

2.2.1 Srovnání češtiny a ukrajinštiny

Následující dílčí podkapitola shrnuje základní rozdíly mezi ukrajinštinou a češtinou, které nám mohou lépe osvětlit případné (ne)úspěchy Ukrajinců v osvojování si češtiny. Budeme se věnovat především pravopisu, následně gramatice.

Čeština i ukrajinština se řadí mezi slovanské jazyky, mají společného jazykového předka v praslovanštině. Zatímco ale čeština patří mezi západoslovanské jazyky, ukrajinština se svou stavbou řadí mezi jazyky východoslovanské.

Zatímco čeština užívá ke grafickému znázornění písma latinku, ukrajinština užívá azbučné písmo. Ukrajinská abeceda má 32 písmen (grafémů) označujících samohlásky a souhlásky, znak *ь* ukazuje pak na měkkou výslovnost předcházející souhlásky (Leška, Savický, Šišková 2000, s. 32). S ruskou azbukou se ukrajinská do značné míry shoduje⁷, ale obsahuje navíc některé zvláštní znaky⁸ (Modlík 1998, s. 8). „Na rozdíl od ruštiny ukrajinské

⁷ Mají společné kořeny ve starém slovanském písmu – v cyrilici (Modlík 1998, s. 8).

⁸ Jsou to tyto znaky: Г-г, Є-є, І-і, Ї-ї (Modlík 1998, s. 8).

e neměkčí předcházející souhlásku, např.: тепло se vyslovuje tvrdě jako v češtině (teplo). Zato předchozí souhlásku měkčí ukrajinské písmeno е, např. синє (syně).“ (Modlík 1998, s. 8) V ukrajinském pravopisu se užívá zvláštní znak – apostrof (’), označuje se jím výslovnost „j“ mezi tvrdou souhláskou a я, ю, є a і (Modlík 1998, s. 8).

„Ukrajínština má ve srovnání s češtinou méně samohlásek – celkem 6 (čeština má 5 krátkých, 5 dlouhých a jednu dvojhásku). V ukrajínštině neexistuje řada samohlásek dlouhých; délka samohlásek zde není významotvorná, je pouze průvodní vlastností přízvuchých samohlásek.“ (Leška, Savický, Šišková 2000, s. 16) Ukrajínský konsonantický systém je naopak bohatší než ten český. Obsahuje 32 fonémů oproti českým 25 a lze do něj zařadit i dvě polosamohlásky. Souhláskové fonémy stejně jako v češtině vytvářejí dvojice, ale na rozdíl od češtiny, kde se uplatňuje protiklad znělá – neznělá, je v ukrajínštině protikladem palatalizovanost – nepalatalizovanost (Leška, Savický, Šišková 2000, s. 26).

Ve výsledku má ale přeci jen čeština ve srovnání s ukrajínštinou jednoznačnější korespondenci mezi fonémem a grafémem – ukrajínština má více hlásek a méně písmen než čeština (Leška, Savický, Šišková 2000, s. 34).

Co se týče grafiky počátečních písmen, jsou čeština s ukrajínštinou povětšinou ve shodě. Píší shodně velká počáteční písmena na začátku vět, u vlastních jmen, historických titulů a dokonce i u osobních a přivlastňovacích zájmen druhé osoby pro vyjadřování společenské úcty v dopisech apod. (Leška, Savický, Šišková 2000, s. 36).

Oba jazyky se liší i v přízvuku. Ukrajínský přízvuk je dynamický, výraznější než v češtině. Čeština má přízvuk stálý – na první slabice, kdežto ukrajínština má přízvuk volný, pohyblivý a významotvorný⁹.

„Ukrajínština má gramatickou stavbu podobnou jako čeština. Rozlišuje jednotné a množné číslo, mužský, ženský a střední rod, podobně jako čeština rozeznává slovesa v přítomném, minulém a budoucím čase.“ (Modlík 1998, s. 7) V následujících odstavcích se trochu podrobněji zaměříme na drobné rozdíly v gramatice mezi češtinou a ukrajínštinou.

Ukrajínština užívá, jak již bylo zmíněno, shodně s češtinou množné i jednotné číslo. Podobně jako v češtině se i v ukrajínštině ve tvarech N pl párových substantiv projevují zbytky duálu (Leška, Savický, Šišková 2000, s. 60). „V ukrajínštině se ve srovnání s češtinou projevuje zřetelněji tendence zvýraznit protiklad jednotného a množného čísla v samém základu substantiva.“ (Leška, Savický, Šišková 2000, s. 60)

⁹ Volný = není vázán na určitou slabiku slova, pohyblivý = při ohýbání a tvoření slov může měnit své místo, významotvorný = Může rozlišovat svou přítomností význam věcný i gramatický. V češtině podobnou významotvornou funkci plní délka samohlásky (např. dráha – drahá) (Leška, Savický, Šišková 2000, s. 40).

Ukrajiniština má s češtinou shodnou pádovou soustavu, oba jazyky mají sedm pádů (Leška, Savický, Šišková 2000, s. 61). Vokativ, pátý pád, si ukrajiniština zachovala jako samostatný pád spolu se západoslovanskými jazyky, přesto jej ale v ukrajinské gramatické tradici většinou nezařazuje jako samostatný pád a vokativní tvary se uvádějí pouze jako „zvolací tvar“ (Leška, Savický, Šišková 2000, s. 63).

U sloves rozlišuje ukrajiniština shodně s češtinou minulý, přítomný i budoucí čas. Při tvoření zvrtných sloves je pro ukrajiništinu typická postfixace, přičemž se na rozdíl od češtiny stává připojený afix – v tomto případě zvrtná částice – neodlučitelnou součástí slovesného tvaru (Leška, Savický, Šišková 2000, s. 135). Na rozdíl od 5 slovesných tříd, které máme v češtině, má ukrajiniština 12 slovesných tříd a ještě poté shodně s češtinou nepravidelná slovesa (srov. Leška, Savický, Šišková 2000, s. 139–144). Proto není pro Ukrajince nic nového, že se musí učit několik různých typů časování sloves u všech osob, znají to ze své mateřštiny. Budoucí čas má v ukrajiništině stejně jako v češtině dvě formy – jednoduchou a složenou, která se podobně jako v češtině tvoří časovaným pomocným slovesem být a infinitivem (srov. Leška, Savický, Šišková 2000, s. 146). Rozdíly nastávají u minulého času, který v ukrajiništině – na rozdíl od češtiny – nemá pomocné sloveso a tvoří se pomocí sufixů od kmene infinitivního (Leška, Savický, Šišková 2000, s. 147). „V ukrajiništině neexistuje v minulém čase shoda podmětu a určitého slovesa v rodě a životnosti (...).“ (Leška, Savický, Šišková 2000, s. 147)

Ukrajincům při učení se češtiny odpadá náročnost tématu vidů, jelikož tuto problematiku znají ze své mateřštiny. Stejně tak předložky nejsou u Ukrajinců v češtině největším kamenem úrazu, jelikož mají často shodné předložky s češtinou, pojící se se shodnými pády (srov. (Leška, Savický, Šišková 2000, s. 161–171).

2.2.2 Problémy Ukrajinců při osvojování češtiny

Můžeme tedy shrnout, že přes počáteční zdánlivou odlišnost obou jazyků způsobenou především jiným grafickým znázorněním písma, mají toho oba slovanské jazyky mnoho shodného. To může při osvojování češtiny Ukrajinci¹⁰ působit velmi nápomocně, ale často také velmi problematicky, jelikož mluvčí mají pocit, že jim vlastně všichni rozumí a nemají takovou motivaci učit se správně všechny koncovky.

Dle výpovědí studentů kurzu je pro ně nejproblematictější pravopis „i“ a „y“ a zvrtná zájmena „si“ a „se“. Dělá jim problém nejen rozlišit, u kterého slovesa používáme „si“

¹⁰ Ale i naopak při osvojování ukrajiništiny Čechy.

a u kterého „se“, ale zároveň i jejich postavení ve větě, protože v ukrajinštině je zvrtná částice součástí slovesného tvaru (viz podkapitola 2.2.1).

3 Komparace učebnic *Levou zadní* a *Česky raz dva*

V této kapitole budou rozpracovány do tří tabulek základní parametry komparovaných učebnic *Levou zadní* a *Česky raz dva*, které najdeme v podkapitole 4.1. První tabulka porovnává základní informace o obou učebnicích, druhá je zaměřena na probíraná témata v komparovaných učebnicích a třetí tabulka se věnuje komparaci gramatiky a slovní zásoby ve zmíněných učebnicích.

V podkapitole 4.2 pak popisujeme na základě publikace paní doktorky Valkové *Komunikační přístup a učebnice češtiny pro nerodilé mluvčí*, zdali a jakým způsobem obě výše zmíněné učebnice zapojují komunikační přístup a jeho typické aktivity do svého učebního obsahu.

3.1 Základní údaje o srovnávaných učebních materiálech

Tabulka 1: Komparace základních informací o učebnicích *Levou zadní* a *Česky raz dva* (zdroj: vlastní)

Vybraný jev	<i>Levou zadní</i>	<i>Česky raz dva</i>
Věkové určení učebnice	14–18 let	7–12 let
Rok vydání učebnice	2018	2022
Zaměřenost na ukrajinské mluvčí	Zaměřeno na všechny cizojazyčné mluvčí	Zaměřena přímo na ukrajinské mluvčí, vytvořena z důvodu nestandardní situace přílivu Ukrajinců během války
Úroveň učebnice	Úplný začátečník – A1–A2	Úplný začátečník – (neuvedeno)
Výuková metoda	Komunikační přístup	Komunikační přístup
Počet stran	253	69
Přítomnost pracovního sešitu	ano	ne (materiály pro děti obsahují za každou lekci rozšiřující gramatická cvičení, která suplují přítomnost PS)
Další podpůrné materiály	Gramatická příručka (zatím pouze e-verze) – nutno zvlášť zakoupit Zdarma ke stažení na internetu: <ul style="list-style-type: none"> • Metodické materiály k učebnici • Poslechy • Plakáty do tříd • Testy • Syllabus rychlokurzu pro Slované vč. metodických doporučení 	Výukové materiály s metodickou podporou Rozšiřující aktivity k výuce Bonusová příloha (obsahuje slovní zásobu, fráze a instrukce, seznam infoboxů)
Finanční dostupnost	Tištěná UČ 510 Kč E-verze UČ 390 Kč Tištěný PS 260 Kč E-verze PS 210 Kč E-verze gramatické příručky 270 Kč ¹¹	Učebnice vč. všech dalších podpůrných materiálů je volně ke stažení a vlastnímú vytisknutí na <www.cicops.cz> ¹² .

¹¹ Bylo možné objednat i zdarma přes Učebnice pro Ukrajinu <<https://www.ucebniceproukrajinu.cz>>.

¹² Bylo možné objednat i zdarma přes Učebnice pro Ukrajinu <<https://www.ucebniceproukrajinu.cz>>.

Klíč ke cvičením	Neexistuje	Souhrnně na konci materiálu pro děti
Počet kapitol	12	14
Přítomnost abecedy	ano	ano (včetně výslovnosti a překladu do azbuky)
Rozčlenění učiva do kapitol	Hodně obsáhlé kapitoly (15–28 str.)	Kratší kapitoly (2 str. obsahu + 2 str. rozšiřujících gramatických cvičení)
Poslechová cvičení	Volně k dispozici (i ke stažení) na webových stránkách	K jejich vytvoření zatím nedošlo
Rozdíly v tzv. bonusech	Na konci každé lekce sebehodnotící tabulka „Co umím“	V příručce pro učitele upozornění, na co si dát v lekcích pozor.

Zásadním rozdílem mezi oběma učebnicemi, jak je již patrné z tabulky 1, je věkové zaměření respondentů. To je i důvodem proč uvádíme v práci obě učebnice, jelikož nebylo vhodné modifikovat celý kurz pro žáky prvního stupně pouze s podporou učebnice *Levou zadní* pro starší žáky a studenty. Museli jsme tedy zvolit ještě jinou učebnici pro mladší žáky. Proto v této kapitole uvedeme, čím se dané učebnice liší a co je naopak spojuje.

V první řadě bychom rádi uvedli, že učebnice se od sebe liší i zaměřením na mluvčí s odlišným mateřským jazykem. Učebnice *Levou zadní* je určena pro všechny žáky a studenty daného věku s odlišným mateřským jazykem, kdežto učebnice *Česky raz dva* je primárně zaměřena na ukrajinské žáky. Jak píše sama autorka: „Materiály byly vytvořeny z důvodu nestandardní situace velkého přílivu ukrajinských obyvatel a jsou zaměřeny na děti z Ukrajiny, nicméně je lze snadno aplikovat také na výuku dětí-cizinců jiných národností.“ (Halaštová 2022d)

Základním shodným rysem obou učebnic, který byl také jedním z hlavních kritérií jejich výběru, je jejich metodické zaměření. Obě učebnice jsou psány dle zásad a principů komunikačního přístupu (více o komponentách komunikačního přístupu v daných učebnicích v podkapitole Komunikační přístup ve vybraných učebnicích).

Dalším shodným rysem a též základním kritériem ve výběru učebnic je fakt, že obě učebnice jsou psány pro úplné začátečníky, jimiž naši respondenti na začátku kurzu byli. Obě učebnice také shodně předpokládají, že žáci již umí číst a psát.

Praktické hledisko týkající se ceny je u obou učebnic také rozdílné. Zatímco učebnici *Česky raz dva* lze zdarma včetně všech materiálů stáhnout na webových stránkách cicops.cz, učebnici *Levou zadní* musíme včetně pracovního sešitu koupit za nemalé peníze přes webové stránky meta-ops.eu (lze ji sice také koupit levněji v e-verzi, ale náklady s tiskem nám tímto neodpadnou).

Tabulka 2: Komparace probíraných témat v učebnicích *Levou zadní* a *Česky raz dva* (zdroj: vlastní)

Shodná témata	Rozdílná témata	
	<i>Levou zadní</i>	<i>Česky raz dva</i>
Představování, seznamování, jídlo a pití, nakupování, město, bydlení, škola, oblečení, u doktora, co jsme dělali včera?, počasí, roční období, záliby, profese, jaký kdo je	Rodina a rodinné vztahy, pomůcky ve škole, co budeš dělat o víkendu?, co víš o Česku?, popis člověka, historické osobnosti, svátky, národnosti a jazyky	Návštěva v Česku, hrajeme si

Vzhledem k probíraným tématům se učebnice ve svém základu tolik neliší (viz tabulka 2). Základní komunikační témata jako jsou představování se, seznamování se, bydlení, škola, jídlo, pití, doprava, orientace ve městě, zájmy atp. se nacházejí v jistých obměnách a šíří slovní zásoby v obou učebnicích. Učebnice *Česky raz dva* obsahuje oproti učebnici *Levou zadní* navíc především témata více zaměřená na mladší děti, jako je téma hrajeme si a poté ještě téma návštěva v Česku, které ukazuje dětem s odlišným mateřským jazykem, jak probíhá návštěva v České republice a jaké je při ní vhodné chování. Téma návštěva považujeme za velmi přínosné pro děti-cizince, jelikož je to něco, s čím se s největší pravděpodobností po začlenění do kolektivu ve třídě a jindy setkají a v každé zemi jsou při návštěvách jiné zvyky a jiné očekávané slušné chování. Autorka učebnice *Česky raz dva* popisuje volbu témat následovně: „Témata jsou prezentována v rámci komunikačních situací, kde děti nabývají také znalost lingvoreálií a učí se, jak se v různých komunikačních situacích chovat.“ (Halaštová 2022d) Je tedy příznačné, že se autorka mladší žáky snaží pomocí učebnice i vychovávat, což je vedle vzdělání hlavním cílem vzdělávání především na 1. stupni ZŠ.

Tabulka 3: Komparace probírané gramatiky a slovní zásoby v učebnicích *Levou zadní* a *Česky raz dva* (zdroj: vlastní)

Vybraný jev	<i>Levou zadní</i>	<i>Česky raz dva</i>
Zaměření	Víceméně vyvážené (gramatika vs. slovní zásoba)	Mírně více na slovní zásobu (gramatika více implicitně)
Jazykové termíny	V češtině	V češtině
Jazyk zadání aktivit	Čeština	Čeština
Rozdíly v probírané gramatice	<ul style="list-style-type: none"> V jednotlivých lekcích velké množství gramatiky Podrobnější probírání gramatických jevů 	<ul style="list-style-type: none"> Gramatika omezená na nutné minimum (vzhledem k množství i hloubce probrání)
Výběr slovní zásoby	Slovní zásoba pro starší žáky a studenty; širší zaměření na více národností	Slovní zásoba pro malé žáky 1. st. + zaměření na návštěvy v rodinách
Množství slovní zásoby	Širší slovní zásoba	Pouze základní slovní zásoba k tématům
Metodická podpora	Pouze seznam gramatických jevů bez vysvětlení pro učitele	V metodice pro učitele upozornění „Na co si dát pozor!“

Tabulka 3 nám zobrazuje rozdíly a shody obou učebnic v zaměření na probíranou gramatiku a slovní zásobu. Obě učebnice se shodují ve svém zaměření na praxi českých škol, když používají české jazykové termíny, aby se žáci následně lépe orientovali v českých školách. Zároveň jsou obě učebnice věrné svému komunikačnímu zaměření, když zadání všech aktivit v učebních materiálech píše v českém jazyce.

Vybrané učebnice se mírně rozcházejí ve svém zaměření, kdy v učebnici *Levou zadní* je téměř vyvážené zaměření se na slovní zásobu a gramatiku, kdyžto v učebnici *Česky raz dva* je větší zřetel brán na slovní zásobu a gramatika je žákům předávána více implicitně. Pouze rozšiřující gramatická cvičení, určená spíše žákům 2. období 1. stupně, jsou zaměřená na procvičování gramatiky jako takové.

V učebnici *Levou zadní* se v jednotlivých lekcích probírá velké množství gramatiky a také je dostatečně procvičuje. Zároveň je oproti gramatice v učebnici *Česky raz dva* probírána do větší hloubky. V učebnici *Česky raz dva* je v jednotlivých lekcích vždy jen minimum gramatiky nutné pro danou komunikační situaci. Obě učebnice ale shodně probírají jednotlivé pády vždy v konkrétní komunikační situaci, ke které jsou zapotřebí. Ani v jedné publikaci nenalezneme samostatné vysvětlování gramatiky pádů.

Výběr slovní zásoby obou učebnic je věrný zaměření na určitou věkovou skupinu. V učebnici *Levou zadní* nalezneme slovní zásobu určenou starším žákům a studentům, která je zároveň rozšířená na více národností, jelikož učebnice není psaná pro určitou skupinu studentů češtiny. V učebnici *Česky raz dva* je slovní zásoba více zaměřená na mladší žáky a také na komunikaci v českých rodinách a návštěvy.

Celkově můžeme říci, že učebnice *Levou zadní* obsahuje výrazně širší slovní zásobu než učebnice *Česky raz dva* pro mladší žáky, což ukazuje již její rozsah. Učebnice pro mladší žáky *Česky raz dva* obsahuje v některých tématech výrazně omezenější slovní zásobu. Například u tématu škola nabízí ze slovní zásoby školní pomůcky v učebnici pouze slovíčka učebnice, sešit, aktovka, lavice, penál. Kdyžto učebnice *Levou zadní* pro starší studenty zahrnuje v tomto tématu slovní zásobu čítající 24 slovíček (např. kniha, pero, propiska, pastelka, ořezávátko, tabule, lepidlo ad.).

Výhodou učebnice *Česky raz dva* je její metodická podpora pro učitele. V metodických materiálech pro učitele je za každou lekcí odstavec „Na co si dát pozor!“, kde autorky upozorňují na hlavní problémy, které mohou při výuce malých cizinců v dané lekci nastat. Učebnice *Levou zadní* žádnou metodickou podporu pro učitele v tomto ohledu nemá. V metodických materiálech k lekcím je pouze vypsána probíraná gramatika a slovní zásoba

a přílohy váží se k popsaným přídavných aktivitám k lekcím, ale metodiku probírané gramatiky a upozornění na případné vyskytující se chyby studentů neobsahuje.

3.2 Komunikační přístup ve vybraných učebnicích

Komunikační přístup jako směr ve výuce druhého jazyka se formuje od 70. let 20. století a charakterizuje ho celá řada globálních faktorů odehrávajících se ve vývoji výuky druhého jazyka¹³ (Valková 2014, s. 13). Soubor didaktických postupů a výukových komponent obvykle používaných v praxi komunikačního vyučování druhého jazyka je již relativně ustálený, ne však zdaleka uzavřený (Valková 2014, s. 38–39). Proto v této podkapitole budeme vycházet z výběru výukových komponent komunikačního přístupu a jejich zhodnocení tak, jak to popisuje Jarmila Valková ve své publikaci *Komunikační přístup a učebnice češtiny pro nerodilé mluvčí*. Na tomto místě se budeme věnovat zhodnocení, do jaké míry se vybrané učebnice (*Levou zadní a Český raz dva*) drží principů komunikačního vyučování, které je v nich dle slov autorek prezentováno.

V komunikačním vyučování je složení výukových jednotek (lekci, kapitol učebnice) podřízeno obsahovému a komunikačnímu principu (Valková 2014, s. 39). Budeme sledovat, zdali tento princip v daných učebnicích určuje povahu jednotlivých komponent v co možná nejvyšší míře. To se v učebních materiálech může projevat např. zvyšující se autenticitou a realistickou přesvědčivostí vstupního materiálu¹⁴ a kontextualisujících prvků (Valková 2014, s. 39). Základem komunikačního vyučování je i převaha času, kdy mluví student, v poměru k času, kdy mluví ve výuce učitel.

V komunikačním vyučování a učebních materiálech na základě této tradice se již do určité míry ustálil repertoár obvyklých komponent, které se objevují v množství variant (Valková 2014, s. 40). Ve zkoumání zmíněných učebnic se proto zaměříme na tyto komponenty: **interakční aktivity** (k dosažení jejich cíle je nutně vyžadována verbální spolupráce dvou či více účastníků), **expoze/prezentace** (nejčastěji bývá materiál mluvený, poslouchaný nebo čtený; prezentuje studentům jazyk tak, jak je v praxi využíván rodilými mluvčími; je buď autentický, nebo upravený, zjednodušený pro účely vyučování), **přípravná**

¹³ „Připomíná celou řadu relevantních celospolečenských pohybů: od nově uvědomované samostatnosti některých států a úsilí národních společenství o mezinárodní konkurenceschopnost přes vzpamatování se z traumatu druhé světové války, jež v mnoha zúčastněných státech vedlo ke snaze posilovat mezinárodní komunikaci, až po zvyšující se životní standard obyvatel vyspělých zemí, přinášející nové možnosti poznávání ostatních jazykových společenství. Tyto celospolečenské pohyby vedly ke zvýšení poptávky po osvojování cizích jazyků, (...).“ (Valková 2014, s. 13)

¹⁴ Označován jako input.

aktivita (před hlavním úkolem, obsahově s ním souvisí, aktivace dostupných jazykových prostředků, motivace jazykového jednání), **heuristické komponenty** (vedou studenty k samostatnému objevování funkce a pravidel používání jazykových prostředků; tradičně tyto: povšimnutí, utřídění, konsolidace), **simulace** (komplexní komunikační situace soustředěná na realistické jazykové jednání v simulovaném specifickém prostředí; učitel monitoruje funkční chování, nekontroluje a nekoriguje), **párová a skupinová práce** (maximalizuje se tím čas vymezený pro komunikaci studentů), **úkol¹⁵ a úkolové učení** (centrální technika komunikačního přístupu; přináší příležitost k učení prostřednictvím využívání jazyka ve shodě s jeho komunikační funkcí) a **dril¹⁶** (účinný prostředek automatizace jazykových prostředků, nepůvodní postup v komunikačním vyučování) (srov. Valková 2014, s. 40–57).

Tabulka 4 nám zobrazuje zapojení jednotlivých komponent komunikačního přístupu ve vybraných učebnicích *Levou zadní* a *Česky raz dva*.

Tabulka 4: Zapojení komponent komunikačního přístupu ve vybraných učebnicích (zdroj: vlastní)

Komponenta	<i>Levou zadní</i>	<i>Česky raz dva</i>
Interakční aktivity	ano (hlavně v metodice)	zřídka (v rozšiřujících aktivitách k výuce – popsáno v metodice)
Expozice/prezentace	ano (nejčastěji text ke čtení nebo poslechu ve formě rozhovorů nebo monologu)	ano (většinou ve formě obrázku s popisky, případně obrázku s dialogem ve formě komiksových bublin)
Přípravná aktivita	ne	ne
Heuristické komponenty	ano (časté utřídění, ale vyskytuje se i povšimnutí a konsolidace)	ne
Simulace	zřídka	ne
Párová a skupinová práce	ano (často součástí metodiky, ale i v učebnici)	ano (v rozšiřujících aktivitách k výuce – popsáno v metodice k aktivitám; často se ale jedná o možnost pracovat ve dvojicích či skupinkách, není to u daných aktivit vždy podmínkou)
Úkol a úkolové učení	ano (často ale nejsou naplněny všechny znaky úkolového učení)	ano (nejsou ale většinou naplněny všechny znaky úkolového učení)
Dril ¹⁷	ano	ano

¹⁵ Hlavní znaky úkolu: účelné využití jazyka, sledování samostatně smysluplného cíle (cíl, jenž dává smysl i mimo učební prostor, smysluplnost z pragmatického hlediska), příležitost k realistickému jazykovému jednání, zapojení kognitivních procesů, rozvíjení kterékoliv hlavní dovednosti (čtení, psaní, mluvení, poslech), vztah jazyka, myšlení a vyjadřování (srov. Valková 2014, s. 46–50).

¹⁶ Požadavky na drilovou komponentu v komunikačním přístupu (srov. Haycraft 1993): 1) realistický (nesmí obsahovat věty, které by stěží někdo ve skutečnosti vyslovil), 2) smysluplný (zapojení do kontextu a vztah k zájmu studenta), 3) pronášen s patričným výrazem (např. překvapením, nadšením, netrpělivostí apod.), 4) omezen na pouhou minutu či dvě, 5) použit v počátku procvičování a vést k dalším formám učení (Valková 2014, s. 52).

¹⁷ V pojetí komunikačního přístupu se splněnými podmínkami viz výše.

Z hlediska komunikačního přístupu je důležité i v jakém jazyce je psáno zadání v učebnicích. „Z perspektivy komunikačního přístupu je zadání ve zprostředkujícím jazyce určitým ústupkem ze zásady jednot prostředku a cíle. Smysl použití zprostředkujícího jazyka se jeví diskutabilním zejména v případech, kdy je zadání možné bezpečně komunikovat pomocí již předaných prostředků cílového jazyka.“ (Valková 2014, s. 110) Z tohoto pohledu jsou obě vybrané učebnice komunikačnímu přístupu věrné, jelikož v obou jsou zadání aktivit psána pouze v cílovém jazyce.

V tabulce 25 vidíme, zdali jsou ve vybraných učebnicích zastoupeny všechny komponenty typické pro komunikační přístup. Je z ní patrné, že učebnice *Levou zadní* se celkem právem nazývá učebnicí komunikačního vyučování, u učebnice *Česky raz dva* je toto tvrzení dle výsledů z tabulky již sporné. U obou učebnic ale můžeme sledovat snahu autorů o to, aby princip obsahového a komunikačního zaměření určoval povahu jednotlivých lekcí v co možná nejvyšší míře. Proto se obě učebnice nazývají komunikační, jelikož volí témata zaměřená na základní komunikační situace typické pro danou věkovou skupinu a jejich pravděpodobné potřeby v prvních týdnech a měsících v České republice.

Pro obě učebnice je typické, že interakční aktivity, ve kterých je nutná spolupráce frekventantů kurzu, jsou minimálně nebo spíše vůbec součástí učebnice, ale vyskytují se v příložené metodice (v případě učebnice *Levou zadní*) nebo v publikaci obsahující rozšiřující

aktivity k výuce (v případě učebnic materiálů *Česky raz dva*). Pro ukázkou uvedeme z každé učebnice jednu takovou komponentu. Obrázky v textu jsou pouze ilustrativní pro okamžité představení dané aktivity. V plné kvalitě jsou obrázky součástí příloh práce (příloha A – F).

Obrázek 4 nám ukazuje konkrétní aktivitu, kdy jeden student má rozdílné informace než druhý a vzájemnou interakcí mohou společně splnit zadaný úkol. Jedná se o doplňování chybějících informací¹⁸. Tato aktivita zcela využívá času, kdy mluví studenti a ne učitel. Obrázek 5 zobrazuje

Obrázek 4: Ukázka interakční aktivity z učebnice *Levou zadní* (metodika) (zdroj: Vališová a kol. 2022 – Manuály pro učitele; 3. lekce)

STUDENT A

Student 1: Co je v pondělí v 8 hodin?
Student 2: V pondělí v 8 hodin je čeština.

ROZVRH HODIN					
	8:00	9:00	10:00	11:00	12:00
PONDĚLÍ	ČJ		M	TV	HV
ÚTERÝ	AJ				Z
STŘEDA			ČJ	D	
ČTVRTEK		F		AJ	TV
PÁTEK			CH	IT	

STUDENT B

ROZVRH HODIN					
	8:00	9:00	10:00	11:00	12:00
PONDĚLÍ	ČJ	M			
ÚTERÝ		ČJ	OV	CH	
STŘEDA	VV	VV			PŘ
ČTVRTEK	CH		ČJ		
PÁTEK	M	OV			IT

Student 1: Co je v pondělí v 8 hodin?
Student 2: V pondělí v 8 hodin je čeština.

¹⁸ Dle členění Valkové 2014, s. 41.

Obrázek 5: Ukázka interakční aktivity z materiálů *Česky raz dva* – rozšiřující materiály k výuce (zdroj: Halaštová a kol. 2022c, s. 111)

Co ti chutná?	✓	X	✗	Co ti chutná?	✓	X
Jméno:				Jméno:		
Chutná ti smažený sýr?	☐	☐		Chutná ti smažený sýr?	☐	☐
Chutná ti rajská polévka?	☐	☐		Chutná ti rajská polévka?	☐	☐
Chutná ti čokoláda?	☐	☐		Chutná ti čokoláda?	☐	☐
Chutnají ti špagety?	☐	☐		Chutnají ti špagety?	☐	☐
Chutnají ti olivy?	☐	☐		Chutnají ti olivy?	☐	☐
Chutnají ti knedlíky?	☐	☐		Chutnají ti knedlíky?	☐	☐

aktivitu z rozšiřujících materiálů k výuce *Česky raz dva*, která vyžaduje po žácích spolupráci v rámci třídy, kdy se vzájemně ptají, co komu chutná a zapisují informace do příslušných tabulek. Jedná se o aktivitu doplňování informací na základě názoru¹⁹.

Prezentace/expozice se nachází v obou učebnicích, ale v každé trochu jinou formou. V učebnici *Levou zadní* se jedná většinou o poslechový nebo čtený rozhovor či text, případně monolog (viz obrázek 6) a v učebnici *Česky raz dva* se jedná většinou o obrázek s popiskami nebo obrázkový rozhovor s komiksovými bublinami (viz obrázek 7).

Obrázek 6: Ukázka expozice/prezentace z učebnice *Levou zadní* (zdroj: Vališová a kol. 2021, s. 85)

5.1 MOJE RODINA

1 Poslouchajte a doplňte:

Christian a jeho rodina

Ahoj, jmenuju se Christian a je mi _____ let. Jsem student z Dánska, ale teď bydlím v Praze. Na fotce je moje rodina. Vlevo je můj tatínek. Jmenuje se Olaf a je mu _____ let. Je z Dánska a je doktor. Moje maminka se jmenuje Marie. Je jí _____ let a je z České republiky. Je malířka a pracuje v galerii. Mám dva sourozence, staršího bratra a mladší sestru. Na fotce uprostřed je moje sestra. Jmenuje se Sofie. Je jí _____ let a je studentka jako já. Vpravo je můj bratr. Jmenuje se Markus. Je mu _____ let a pracuje jako kuchař.

Obrázek 7: Ukázka expozice/prezentace z učebnice *Česky raz dva* (zdroj: Halaštová a kol. 2022a, s. 40)

Lekce 9: JSME VE ŠKOLE

Co máme dneska třetí hodinu?

A v kolik hodin jdeme na oběd?

UČEBNICE A SEŠIT

Matematiku.

Ve 12.30, Pepiku!

AKTOVKA

LAVICE

PENÁL

Přípravné aktivity, které mají otevírat diskurz, se nevyskytují ani v jedné z učebnic. Ty typicky hojně využívá a zařazuje například Lída Holá ve svých učebnicích *Čeština expres*.

Heuristické komponenty se z vybraných učebnic vyskytují pouze v učebnici *Levou zadní*. V učebnici *Česky raz dva* jsou gramatická pravidla žákům předkládána v komunikačních situacích, ale chybí prostor, aby si na ně žáci přišli sami. V učebnici *Levou zadní* se heuristické komponenty vyskytují. Na obrázku 8 vidíme povšimnutí, utřídění i konsolidaci.

Simulaci nacházíme pouze v učebnici *Levou zadní*. Na obrázku 9 můžeme vidět ukázkou reálné situace v simulovaném

¹⁹ Dle členění Valkové 2014, s. 41.

prostředí, kde učitel nekontroluje ani nekoriguje, ale monitoruje funkční jednání aktérů.

Párová a skupinová práce se vyskytuje v obou učebnicích. V učebnici *Levou zadní* se vyskytují převážně v metodice, ale jsou i součástí učebnice. V učebnici *Česky raz dva* popisují autorky párové a skupinové aktivity v metodické příručce a jsou většinou součástí pracovních listů v rozšiřujících aktivitách k výuce. V učebnici *Levou zadní* jsou párové aktivity více promyšlené, zato v učebních materiálech *Česky raz dva* jsou aktivity často popisovány jako možnost práce ve dvojicích, ve skupinách nebo jednotlivě.

Úkolové učení jako centrální komponenta komunikačního přístupu se vyskytuje v obou vybraných učebnicích. Pojem *úkol* bývá vymezen vůči pojmu *cvičení* především tím, že úkol je definován příležitostí k uplatnění jazykových prostředků k dosažení mimojazykového cíle a komunikační validitou obsaženého jazyka. Cvičení je oproti tomu příprava k možnému budoucímu využití jazyka (Valková 2014, s. 50). Většinou nejsou v obou učebnicích naplněny všechny znaky úkolového učení především proto, že nerozvíjí postupně všechny klíčové dovednosti (čtení, psaní, mluvení i poslech).

Například k učebnici *Česky raz dva* zatím poslechová cvičení neexistují.

Na základě našeho zkoumání obsahují obě učebnice drilové komponenty splňující požadavky komunikačního přístupu dle Haycrafta (viz výše).

Obrázek 8: Ukázka heuristických komponent z učebnice *Levou zadní* (zdroj: Vališová a kol. 2021, s. 164–165)

8.2 CO JSEM DĚLAL/A O VÍKENDU

1 Čtěte nebo poslouchejte:

Pondělí ráno ve škole

Emil: Ahoj Christiane. Co jsi dělal o víkendu?
Christiane: Byl jsem doma, protože jsem byl nemocný. Nemohl jsem jít ven. Celý den jsem ležel v posteli. Když jsem nespál, četl jsem knihu nebo jsem se díval na televizi. Bylo to nuda, ale teď už je mi dobře.
Emil: To je mi líto.
Christiane: A co jsi dělal ty?
Emil: V sobotu jsme byli s rodiči na výletě. Jeli jsme na hrad Karlštejn. Viděl jsem, že ho zavalil Karel IV? A v neděli jsem šel do kina. Film se jmenoval „Masaryk“ a byl o synovi Tomáše Garrigua Masaryka, jak jsme o něm četli ve škole, pamatujete? Byl moc dobrý. Příště musím jít taky.

1.a Vypište z textu 1 tvary sloves pro tyto osoby:

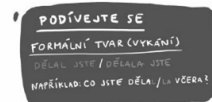
JÁ _____
 TY _____
 MY _____

1.b Najděte v textu 1 slovesa v záporném tvaru a podtrhněte je:

1.c Doplňte do tabulky chybějící části a převedte je do záporného tvaru:

MINULÝ ČAS		
(já)	dělal/a/lo jsem	nedělal/a/lo jsem
(ty)	dělal/a/lo	
(on, ona, ono)	dělal/a/lo —	
(my)	dělal/yl/ls	
(vy)	dělal/yl/ls	
(oni, ony, ona)	dělal/yl/ls —	

1.d Podívejte se:

2. POZICE	
Byli jsme na výletě.	V sobotu jsme byli na výletě.
Byl jsem doma,...	...protože jsem byl nemocný.
Četl jsem knihu,...	...nebo jsem se díval na televizi.

ZVRATNÁ SLOVESA - 2. osoba jednotného čísla	
jis se = ses	Díval ses na televizi? → Ano, díval jsem se na televizi.
jis si = sis	Umyl sis ruce? → No, neumyl jsem si ruce.

Obrázek 9: Ukázka simulace z učebnice *Levou zadní* (zdroj: Vališová a kol. 2021, s. 178)

12 Interview

Představte si, že jste reportér v zábavním televizním programu a máte dělat rozhovor s nějakou známou osobností. Připravte si otázky na téma rodina a práce a situaci zahrňte.

Ptejte se na jméno, státní (místo), věk, profesí, manželka/manželku, děti atd.

Můžeme tedy shrnout, že až na přípravné aktivity, kterých se učebnici *Levou zadní* nedostává vůbec, obsahuje ve větší či menší míře všechny typické komponenty pro komunikační přístup. Učebnice *Česky raz dva* na rozdíl od toho obsahuje jen některé komponenty komunikačního přístupu, ale stejně jako učebnice *Levou zadní* je psána na základě obsahového a komunikačního kritéria a využívá v zadáních aktivit cílový jazyk, což je pro komunikační přístup příznačné.

4 Popis kurzu češtiny pro Ukrajince

4.1 Obecné informace

Kurz pro žáky/studenty ve věku 14–18 let byl v pohraničním městě Hejnice, ležícím asi 15 km severovýchodně od Liberce, otevřen na základě aktivity několika pověřených osob. V první řadě koordinátorky zajišťující vzdělávání v dané oblasti obecně, dále pak pana tajemníka příslušného města, ukrajinské koordinátorky přistěhovalců, příslušných pracovníků v pronajatých prostorech a v neposlední řadě nás, lektorek. Tato iniciativa proběhla na základě vyhlášené výzvy MŠMT z 8. dubna 2022 na podporu Adaptačních skupin a Jazykových kurzů pro děti cizince migrující z Ukrajiny 2022²⁰.

Na základě této výzvy nabídla Nadace PPF a Nadace The Kellner Family Foundation ve spolupráci s MŠMT zdarma učebnice pro výuku ukrajinských žáků. Spolupracovalo vícero firem, které projekt podpořily, a bylo proto možné vytisknout a rozeslat na 340 000 výtisků učebnic češtiny pro cizince. Do projektu se zapojily a podpořily ho mimo jiné tyto firmy: Heureka.cz, Shoptet, MailStep, PPL a TV Nova. Více informací o projektu je na webových stránkách ucebniceproukrajinu.cz.

4.2 Struktura kurzu pro věkovou kategorii 14–18 let

Hodinová dotace kurzu byla stanovena na 160 výukových hodin, které probíhaly od poloviny června až do konce srpna s jednotýdenním volnem, což odpovídalo 2 šablonám po 80 výukových hodinách, z čehož jsem polovinu odučila já a polovinu má kolegyně. Výukové hodiny byly rozděleny do 4 dnů v týdnu (PO–ČT) po 4 vyučovacích hodinách za den. Ve výuce jsme se střídaly jako lektorky dvě, kdy každá z nás odučila 80 vyučovacích hodin. Vždy jsme učily alespoň týden v kuse.

Žáci/studenti měli kurz plně hrazen z dotačního programu na základě výzvy MŠMT. Povinností pro splnění dotace od MŠMT bylo splnit dostatečnou docházku žáků. Kurz byl vypsán pro 4–10 žáků, z čehož minimálně 4 žáci museli splnit docházku alespoň 70 %.

²⁰ Text celé výzvy je dostupný z: <https://www.edu.cz/vyhlaseny-2-vyzvy-msmt-na-podporu-adaptacnich-skupin-a-jazykovych-kurzu-pro-deti-cizince-migrujici-z-ukrajiny-2022/>.

4.3 Rozpracování kurzu do jednotlivých dnů

Následující podkapitola podrobně popisuje jednotlivé dny odučeného kurzu vzhledem k využitým aktivitám, jejich časové dotaci, použitých pomůcek, témat, cíle a organizace. Jednotlivé dny kurzu jsou podrobně popsány v příslušných označených tabulkách, pod kterými je přidán komentář.

Dny, které odučila má kolegyně, nepopisuji podrobně, ale pro kontinuitu kurzu uvádím jen probraná témata a gramatické jevy, které byly obsahem jejích hodin.

Jelikož jsem se stala kromě lektorky kurzu zároveň jeho metodičkou, bylo mým úkolem vytvořit vstupní test, dle kterého jsem žáky rozdělila do dvou skupin. Vstupní test měl za úkol zjistit aktuální jazykovou úroveň žáků. Jelikož většina žáků pobývala na území České republiky při začátku kurzu již skoro dva měsíce, byla jistá znalost českého jazyka předpokládána. Zároveň už většina žáků tou dobou i navštěvovala české základní školy. Někteří žáci/studenti ovšem byli pouze „doma“²¹ a pokračovali online ve výuce na ukrajinské škole. Vstupní test tedy zjišťoval schopnost žáků odpovědět na základní otázky o své osobě, na znalost barev a čísel v českém jazyce a namátkově zjišťoval znalost slovní zásoby běžného života (oko, ucho, vlak apod.). Pro jistotu byla zadání vstupního testu napsána i v ukrajinštině, aby bylo předejito případnému nepochopení zadání u studentů. Vstupní test byl také doprovázen ukrajinským krátkým textem²², aby studenti opravdu napsali pouze to, co znají a nikde si žádné informace nehledali.

Čistý vstupní test (příloha G) a pro ukázkou jeden vyplněný vstupní test (příloha H) jsou součástí příloh práce. Na základě výsledků testů jsem vytvořila dvě podobně velké skupiny žáků. S kolegyní jsme učily tu „pokročilejší“²³ skupinu.

²¹ Uvádíme „doma“ v uvozovkách, protože pro ně se většinou nejednalo o domov ale o útočiště, kam se s rodinou uchýlili před válkou ve své rodné zemi. Některé rodiny bydlí v penzionech, jiné v budově bývalé školky, jiné v klášteře.

²² Celé znění doprovodného textu ke vstupnímu testu v češtině znělo takto: „Milí studenti, tento test ověřuje vaše aktuální znalosti, abychom věděli, kde s vámi máme s češtinou začít. Nepoužívejte proto k němu žádné slovníky, internet, učebnici, ani nic jiného. Vyplňte ho prosím poctivě dle vašich aktuálních znalostí. Děkujeme. Lektorky kurzu“.

²³ „Pokročilejší“ uvádíme v uvozovkách, jelikož výsledky testu mohly být ovlivněny aktuální situací žáků nebo jejich chutí a nadšením do zapojení se do kurzu. Ve výsledku se ukázalo, že první (pokročilejší) skupina žáků/studentů byla spíše ta motivovanější skupina. Žáci se povětšinou pravidelně zúčastňovali výuky i přidružených aktivit a aktivně spolupracovali v hodinách. O druhé skupině se toto bohužel říci nedá. Její studenti docházeli do kurzu velmi nepravidelně a často i celý týden chyběli. Po skončení první šablony (80 výukových hodin) jsme proto společně s hlavní organizátorkou kurzů seznali, že na dalších 80 výukových hodin (2. šablonu) studenty spojíme do jednoho kurzu, protože by jinak ani nenaplňovali docházku (tedy povinnou část kurzu, díky které na něj připadá dotace od MŠMT). Ukázalo se to být dobrým krokem, protože z původní druhé skupiny zůstala v kurzu do konce pouze jediná studentka.

4.3.1 Metodické poznámky ke zpracování tabulek

Vzhledem k rozsahu práce popisujeme v tabulkách podrobně po všech aktivitách rozpracovaných pouze prvních 25 dní kurzu, na které se poté dále soustředíme v kapitole 5, kde vybrané aktivity z těchto dní kurzu modifikujeme pro žáky 2. období 1. stupně. U ostatních dnů kurzu popisujeme jen stručně téma a obsah, kvůli návaznosti výuky kurzu. Více se dále věnujeme pouze netradičním dnům výuky.

Časovou dotaci²⁴ uvádíme v tabulkách jednotlivých dní kurzu v minutách, dále jen čísla. U pomůcek uvádíme, zdali se jedná o pracovní sešit (PS) nebo učebnici (UČ) a dané stránky a čísla cvičení zapisujeme odděleným lomítkem, např. PS str. 35 cv. 12 zapíšeme PS 35/12. Pokud uvádíme pouze stránku bez upřesnění cvičení, zapisujeme ji do tabulky takto: s. 35.

V práci záměrně používáme označení „studenti“ pro věkovou skupinu 14–18 let, jednak proto, abychom je snadněji odlišili od mladší věkové skupiny dětí na 1. stupni ZŠ²⁵, a jednak proto, že většina dětí v 15/16 letech přejde na střední školu, kde je již jejich vyučující tradičně v České republice označují jako „studenty“.

Tabulka 5: 1. – 8. den kurzu kolegyně AW
(zdroj: vlastní)

Den kurzu	Probíraná látka
1. den	seznámení se vzájemně, úvod do barev, sloveso být a jmenovat se
2. den	slovesa být, jmenovat se, bydlet, mluvit, genitiv, čísla
3. den	akuzativ, opakování sloves, gramatika pro čísla
4. den	pozdravy, tykání, vykání, ukazovací zájmena, co, kdo, školní pomůcky
5. den	opakování školních pomůcek, pokyny ve třídě, rod mužský životný a neživotný
6. den	přídavná jména, opakování všech rodů, posesiva
7. den	opakování gramatických rodů, cvičení na ně, výlet na poustevníkův kámen, zahrnuto hledání předmětů různých rodů
8. den	množné číslo, pomnožné číslo, polohy věcí

V prvních dvou týdnech kurzu (viz tabulka 5) se žáky kolegyně probírala první dvě lekce učebnice *Levou zadní*. Jelikož žáci již byli částečně seznámeni s českým jazykem z prvních dvou měsíců svého pobytu v republice, mohla si dovolit rychlejší tempo a následně výlet do okolí města. Nicméně všem bylo k užitku si probíranou gramatiku utřídit, zopakovat a doplnit chybějící slovní zásobu.

²⁴ V tabulkách vyskytující se pod zkratkou ČD.

²⁵ Pro tuto věkovou skupinu užívám pojem „žáci“.

Tabulka 6: 9. den kurzu
(Datum: 27. 6. 2022; zdroj: vlastní)

Aktivita	ČD	Pomůcky	Téma	Cíl	Organizace
1. Anna jako ananas	5	Žádné		Zapamatování si jmen studentů; procvičení české abecedy a slovní zásoby	Společná aktivita v kruhu
2. Slyším, říkám	10	Vytisknuté materiály Slyším říkám z publikace od Z. Malé	Opakování čísel	Proověření znalosti čísel	Aktivita zaměřená na mluvení, práce ve dvojicích
3. Čtete a napište o sobě text	20	PS 8/10, 10a	Základní medailonek o čtené osobě a o sobě	Procvičení čtení, psaní; bližší seznámení se studenty; zopakování základních informací o sobě	Společné čtení, poté samostatná práce psaní. Následuje společná kontrola (kdo chce, může nám přečíst.)
4. Studenti v otázkách	15	Žádné / otázky z učebnice o sobě	Představení se	Lektorka více poznává studenty z kurzu	Studenti se vzájemně představují, lektorka hádá, o koho jde.
5. Čtení slovní zásoby 3. lekce	10	Vytištěné listy se slovní zásobou	Téma lekce: Píšeme dneska test? (předměty ve škole)	Seznámení se s novou slovní zásobou nové lekce	Společné čtení – studenti se střídají
6. Předměty ve škole	5	UČ s. 49	Předměty ve škole, slovní zásoba	Přiřazování slovní zásoby k obrázkům	Ústně, společně ve třídě
7. Hra	5	Kartičky s obrázky předmětů ve škole	Předměty ve škole	Fixace nové slovní zásoby	Studenti jsou rozděleni do dvou týmů, lektorka ukazuje obrázky a vždy první studenti v řadě z obou týmů mají za úkol říci název daného předmětu.
8. Zkratky předmětů	5	UČ 50/1.a, 2	Předměty ve škole	Seznámení se se zkratkami českých školních předmětů	Společné čtení a „hádání“ studentů, lektorka vysvětluje
9. Procvičení zkratk předmětů	10	Tabule, kartičky se zkratkami předmětů	Zkratky školních předmětů	Procvičení zkratk školních předmětů	Společná práce u tabule, studenti si tahají kartičky a postupně chodí zapisovat k tabuli, vzájemně si radí, případně pomáhá lektorka.
10. Dny v týdnu	20	UČ 50/2.a	Dny v týdnu	Ucelení si znalostí, správné seřazení dnů v týdnu	Studenti pracují ve dvojicích za pomoci lektorky, následuje společná kontrola.
11. Předložky pojící se se dny v týdnu	10	UČ s. 52 + PS 20/1	Předložky u dnů v týdnu	Studenti si zapamatují, u kterých dnů v týdnu se používá předložka V a u kterých VE	Společné vysvětlení gramatiky a práce v UČ, poté samostatná práce v PS
12. Chodbička – dny v týdnu	10	Kartičky se dny v týdnu (metodika)	Dny v týdnu	Studenti si procvičí názvy dnů v týdnu a otázky na ně	Každý student (i lektorka) má svůj den v týdnu, chodí po třídě a ptají se, co je dnes za den, každý odpovídá dle své kartičky. Poté společně

					zjišťujeme, kdo měl který den (dotyčný to nesmí prozradit).
13. Dialogy – interpretace rozvrhu hodin	5	UČ s. 50 + 52	Otázky a odpovědi, využití slovní zásoby – dny v týdnu včetně předložek + školní předměty	Studenti si procvičí slovní zásobu a gramatiku na praktických větách	Nejprve se ptá lektorka, poté předá studentovi a ptají se studenti navzájem.
14. Rozvrh hodin	20	UČ s. 50, vytištěné rozvrhy z metodické příručky	Školní předměty, otázky	Studenti mají za úkol doplnit nekompletní rozvrh na základě odpovědi svého spolužáka.	Studenti dostanou ve dvojici každý svůj rozvrh, kde chybí odlišné hodnoty. Jejich úkolem je doplnit chybějící údaje pomocí otázek na svého spolužáka a jeho odpovědí. Lektorka průběžně prochází mezi studenty a pomáhá s otázkami, když je třeba.
15. Co tu je jinak?	10	Žádné	Předměty ve škole na Ukrajině vs. v Čechách	Studenti porovnávají školní předměty ve svojí zemi a v České republice. Hledají rozdíly.	Společná diskuze
16. Poslechové cvičení	20	UČ s. 51	Předměty ve škole, dny v týdnu	Studenti správně dle poslechu doplňují chybějící slova a porozumí textu, aby správně odpovídali na otázky.	Samostatná práce při poslechu, práce ve dvojicích při odpovědích na otázky k textu. Následuje společné čtení a kontrola.

Jak je patrné z tabulky 6, tento den byl zaměřen v první řadě na seznámení se studentů s lektorkou, aby lépe poznala, kdo se v jejím kurzu nachází a s kým se celé léto bude při lekcích vídat. Zároveň se studenti v učebnici *Levou zadní* posunuli ke třetí lekci, probrali novou slovní zásobu k lekci a zaměřili se na slovní zásobu dnů v týdnu a školních předmětů.

V tomto dni nebyl hlavní fokus výuky na gramatiku, ale na slovní zásobu. Z gramatických jevů studenti probrali pouze správné užívání předložek V a VE před dny v týdnu při odpovědi na otázku „Kdy?“.

Při poslední vyučovací hodině studenti pracovali na poslechovém cvičení, aby kromě dovedností mluvení, psaní a čtení rozvíjeli i poslech. Je to důležité především proto, že neslyší stále jen hlas své lektorky, ale i jiné hlasy z nahrávek. Na hlas lektorky si totiž rychle zvyknou a porozumí mu, ale poté se stává, že nejsou připraveni do běžného života, kde na ně mluví množství různých lidí.

Tabulka 7: 10. den kurzu
(Datum: 28. 6. 2022; zdroj: vlastní)

Aktivita	ČD	Pomůcky	Téma	Cíl	Organizace
1. Opakování z pytlíku	5	Pytlíček s otázkami/obrázky	Opakování slovní zásoby, otázek	Připomenutí si slovní zásoby předmětů ve škole a odpovědi na probrané otázky.	Lektorka chodí mezi žáky a dává jim tahat z pytlíčku.
2. Opakování slovní zásoby	5	PS 21/3	Opakování předmětů ve škole a jejich zkratk	Procvičení předmětů ve škole a jejich zkratk a zopakování si jejich psané formy	Samostatná práce v PS, poté společná kontrola
3. Výslovnost	10	PS 27/3, 4	Předměty ve škole, dny v týdnu s předloškou a její výslovnost	Rozvoj sluchové analýzy	Společné čtení, poté samostatná práce psaní
4. Činnosti slovesa – přiřazování k obrázkům	10	Do dvojic kartičky s obrázky a slovesy (metodika)	Činnosti slovesa co dělám ve škole v 1. os. č. j.	Přiřazování sloves k obrázkům	Práce ve dvojicích, kontrola lektorkou
5. Psaní sloves k obrázkům	5	UČ str. 53	Činnosti slovesa	Fixace psané formy sloves	Samostatná práce na základě kartiček
6. Konjugace sloves dle koncovky v 1. osobě	10	UČ 54/1.a	Činnosti slovesa v 1. osobě č. j.	Rozpoznání koncovky a správné přiřazení do skupiny sloves	Samostatná práce s učebnicí
7. Rozdělení sloves dle konjugace v 1. osobě	20	Tabule, UČ s. 53 a 54	Konjugace činnosti sloves	Společná konsolidace pravidel	Studenti diktují slovesa a lektorka je zapisuje na tabuli do příslušných kategorií. Studenti si podle potřeby opravují svou práci v UČ dle správného řešení z tabule.
8. Hra – pantomima	10	Kartičky s obrázky se slovesy činnosti ve škole	Slovesa činnosti ve škole	Upevnění slovní zásoby hravou formou	Studenti si tahají kartičky s obrázky a předvádějí pantomimou slovesa, která mají na obrázku, ostatní hádají.
9. Skládání časování sloves	10	Kartičky s osobami a časovanými slovesy (metodika)	Časování sloves	Utřídění pravidel časování	Práce ve dvojicích – studenti skládají na lavicích správné časování příslušných sloves.
10. Časování sloves dle konjugačních skupin -AT, -IT, -OVAT a nepravidelných sloves	10	UČ s. 54 a 55	Časování sloves	Konsolidace pravidel časování	Studenti diktují lektorce správné koncovky časování na základě svých znalostí a učebnice, lektorka zapisuje na tabuli, studenti si doplňují své tabulky v UČ.
11. Procvičení	10	UČ 55/2 a 3	Časování sloves	Procvičení si časování sloves s příslušnými osobami	Studenti píšou cv. 2 do sešitu – doplňují osobu ke slovesným tvarům a cv. 3

časování sloves					děláme společně ústně – tvoření negativních tvarů sloves.
12. Časování nepravidelných sloves	15	PS 21/5	Časování nepravidelných sloves	Ujasnění si časování nepravidelných sloves	Společná práce ve třídě při vyplňování tabulky v PS, lektorka píše na tabuli.
13. Zadání DÚ	3	PS 22/6 a 7	Časování sloves	Upevnění si pravidel časování	Domácí práce
14. Časování s kostkami – hra	12	Kostky do dvojice	Časování sloves	Procvičení časování sloves hrou formou	Hra ve dvojicích. Studenti hází kostkami a správně časují dle čísel na kostce slovesa, které jim řekne spolužák, který zároveň kontroluje správnost řešení.
15. Krátké dialogy se slovesy	15	PS 22/8	Negativní tvary sloves, slovesa činnostní	Studenti pomocí obrázků procvičují slovesa a jejich negativní tvary	Společná práce ve třídě – ústně. Podle obrázků studenti říkají správné věty, co kdo dělá (př.: Martin odpočívá? Ne, neodpočívá. Martin se učí.)
16. Tvoření infinitivů	5	UČ 56/4	Infinitivy sloves	Studenti si procvičí tvoření infinitivů z časovaných sloves	Společná práce ve třídě – ústně. Z časovaných sloves studenti říkají správné infinitivní tvary.
17. Co děláme ve kterém předmětu?	15	UČ 56/5, sešity	Tvoření vět pomocí činnostních sloves	Významově i gramaticky správně tvořit věty	Samostatná práce do sešitu, poté společné namátkové čtení pro kontrolu. Studenti píšou, co ve kterém předmětu ve škole dělají a co v něm nedělají.
18. Tichá pošta	10	Papír a tužku do skupiny	Dny v týdnu a činnostní slovesa, čísla	Porozumění slyšenému textu a jeho správné předání a zaznamenání na papír.	Hra ve dvou družstvech – tichá pošta – jednotliví členové týmu si potichu předávají zprávu, poslední ji zapisuje.

Jak je vidět z tabulky 7, tento den byl zaměřen především na časování sloves a jeho procvičování. V první části vyučovacího dne si studenti osvojovali novou slovní zásobu činnostních sloves, které využívají ve škole jako je např. lepit, stříhat, psát, číst, ptát se apod. Následně bylo jejich úkolem je dle koncovek v 1. osobě jednotného čísla rozdělit do skupin: -ÁM, -ÍM, -UJU a -U.

V následujících aktivitách studenti nejčastěji pracovali s učebnicí nebo s pracovním sešitem, kde buď samostatně nebo s pomocí lektorky ústně či písemně vyplňovali jednotlivá cvičení k procvičení časování sloves s příslušnými koncovkami. Dále se studenti učili jednoduchou gramatiku tvoření negativních tvarů sloves, kterou procvičovali pomocí dialogů. Během výuky časování sloves, která není pro studenty tak zajímavým tématem, protože se hodně jedná o aktivity na memorování, byly zařazovány různé jazykové hry – pantomima, hra v kostky na procvičování časování a na konci dne, kdy jsou již studenti unavení, hra „tichá pošta“.

Tabulka 8: 11. den kurzu
(Datum: 29. 6. 2022; zdroj: vlastní)

Aktivita	ČD	Pomůcky	Téma	Cíl	Organizace
1. Opakování z pytlíku	5	Pytlíček s otázkami/obrázky	Opakování slovní zásoby, otázek	Připomenutí si slovní zásoby činnostních sloves a odpovědí na probrané otázky.	Lektorka chodí mezi žáky a dává jim tahat z pytlíčku.
2. Kontrola DÚ	5	PS 22/6, 7	Časování sloves	Kontrola domácího úkolu	Společná práce
3. Výslovnost – poslech	10	PS 28/6, 8	Slovesa	Procvičení poslechu dlouhých a krátkých slabik + správný grafický záznam	Samostatná práce – poslechové cvičení (studenti zapisují slyšená slovesa dle znaků Morseovy abecedy do příslušných sloupečků) + zápis krátkých a dlouhých samohlásek do slov
4. Wordwall -á konjugace	10	PC + připravená aplikace + projektor	-á konjugace	Procvičení -á konjugace	Společná práce u projektoru – lektorka vyvolává studenty, ti mají říct číslo, které chtějí, a poté se jim otočí sloveso, které mají za úkol správně vyčasovat.
5. Opakování konjugace sloves – kartičky	10	Kartičky s časovými slovesy	Konjugace sloves	Správné sestavení konjugovaných sloves k osobám – opakování	Práce ve dvojicích – sestavování správné konjugace
6. Podle čeho poznáte rod?	5	Tabule	Gramatický rod podstatných jmen	Konsolidace pravidel – gramatický rod	Lektorka se studentů ptá, podle čeho poznají gramatický rod podstatných jmen (M/Ž/S). Studenti pomocí brainstormingu dávají dohromady pravidla, lektorka je zapisuje na tabuli.
7. Doplnování přivlastňovacích zájmen můj/moje	5	PS 14/7	Gramatický rod a přivlastňovací zájmeno můj/moje	Správné rozpoznání gramatického rodu a doplnění příslušného přivlastňovacího zájmena	Samostatná práce a následná společná kontrola
8. Dialogy učitel – student	15	UČ s. 57	Akusativ, sloveso mít	Využití gramatických jevů pro dialog	Práce ve dvojicích – na základě obrázků studenti tvoří krátké dialogy mezi učitelem a studentem. Následně je zapisují.
9. Konjugace slovesa MÍT	10	UČ 58/6.b	Konjugace slovesa mít	Správné doplnění časovaných tvarů slovesa mít	Práce ve skupině, lektorka zapisuje na tabuli. Studenti dávají společně dohromady správné časování slovesa mít vč. záporných tvarů.
10. Akusativní koncovky podstatných a přídavných jmen	15	UČ 58/6.c	Akusativ u podstatných jmen	Konsolidace pravidel akusativních koncovek u podst. a příd. jm.	Studenti na základě proběhlých dialogů doplňují správné koncovky akusativu do tabulky, s lektorkou na tabuli společně vyvodí pravidlo.

11. Procvičení akusativu	20	UČ s. 58–59	Akusativ	Procvičování koncovek akusativu u podstatných a přídavných jmen v jednotném čísle	Samostatná práce v učebnici, poté společná kontrola
12. Osmisměrka	15	Vytištěné papíry s osmisměrkami	Slovní zásoba, akusativ	Správné vyhledání slovní zásoby a utvoření tvaru akusativu	Samostatná práce – každý student má svou (jinou) osmisměrku a jeho úkolem je najít všechna slova a poté vytvořit větu v akusativu (Našel jsem ...).
13. Kdo je hotov – procvičování akusativu	0–5	PS 23/9	Akusativ	Procvičování akusativu	Kdo je ze studentů hotov, procvičuje v PS.
14. Zadání DÚ	3	PS 23–24/ /10, 11	Akusativ	Studenti vědí, co mají za DÚ.	Lektorka zadá studentům domácí práci, zapíše zadání na tabuli.
15. Domino	20	Kartičky s obrázky domina	Akusativ, časování sloves, slovní zásoba	Studenti podle smyslu seřadí kartičky domina do kolečka.	Práce ve trojicích – studenti seřadí kartičky domina dle smyslu a poté říkají krátké věty – užívají akusativ a správně vyčasovaná slovesa.
16. Procházka k řece	30	Žádné	Slovní zásoba	Provětrání studentů v horkém dni a ochlazení v řece	Lektorka se na posledních 30 min. vydá se studenty k řece, kde se ochladí a cestou pojmenovávají, co vidí (rozšiřování slovní zásoby).

Tento den byl, jak je vidět i z tabulky 8 výše, zaměřen na opakování rodů, časování slovesa mít a především na akusativní koncovky podstatných a přídavných jmen v jednotném čísle. První část výuky byla zaměřena na zopakování látky předchozího dne – časování sloves a slovní zásobu činnostních sloves ve škole. Lektorka také společně se studenty zkontrolovala domácí úkol.

Poté se výuka zaměřila na gramatiku podstatných jmen, kdy bylo důležité společně konsolidovat pravidla ohledně rozpoznání gramatického rodu podstatných jmen, aby bylo z čeho vycházet při osvojování akusativních koncovek.

Následně si studenti nejprve na dialozích povšimli tvarů časovaného slovesa mít, poté si ho v tabulkách utřídili a nakonec proběhla společná konsolidace pravidel časování. Sloveso mít se nejen v českém jazyce užívá velmi často, ale zároveň se tím studenti připravili na následné osvojování akusativu, se kterým se toto sloveso pojí. Následné aktivity utřídily a konsolidovaly pravidla akusativních koncovek u podstatných a přídavných jmen rodu mužského, ženského a středního. Navazovaly procvičovací aktivity z velké části doplňovacího charakteru, ale také hravé prvky, jako je osmisměrka nebo domino.

V poslední půlhodině výukového dopoledne vzala lektorka studenty na procházku k řece, kde se všichni osvěžili a trochu si odpočinuli od náročného dopoledne. Cestou si společně procvičovali svou slovní zásobu tím, že pojmenovávali rostliny, stromy, zvířata i věci ve svém okolí.

Tabulka 9: 12. den kurzu
(Datum: 30. 6. 2022; zdroj: vlastní)

Aktivita	ČD	Pomůcky	Téma	Cíl	Organizace
1. Jaký je tvůj nejoblíbenější den v týdnu?	5	Žádné	Dny v týdnu, nejoblíbenější	Zjistit osobní preference dnů v týdnu studentů a procvičit dny v týdnu.	Lektorka se postupně ptá všech studentů na jejich nejoblíbenější den v týdnu.
2. Výslovnost sloves formou Morseovy abecedy	20	PS 28/5	Krátké a dlouhé samohlásky ve výslovnosti sloves	Procvičení schopností studentů rozpoznat krátké a dlouhé slyšené slabiky a správně je zařadit dle klíče.	Poslechová aktivita v PS, poté společná kontrola s psaním na tabuli (nejprve lektorka, poté studenti).
3. Kontrola DÚ	10	PS 24/10, 11	Časování sloves a akusativ ve větách.	Kontrola domácího úkolu a opakování akusativu.	Společné čtení DÚ.
4. Vyprávění o Kátině dni	35	PS 24/12, UČ s. 61	Vyprávění o školním dni (akusativ, slovesa, školní předměty)	Procvičení čtení. Rozpoznat slovesa ve větě, rozpoznat podstatná jména v akusativu. Odpovědět na otázky dle přečteného textu.	Poslech – doplňování chybějících slov v PS, poté společné čtení a následně samostatná práce (případně práce ve dvojicích) na zadaných úkolech a společná kontrola.
5. Hádanka	10	Vytisknuté materiály Hádanka přísloví z publikace Z. Malé	Akusativ	Studenti dle instrukcí vyplní hádanku.	Samostatná práce, lektorka kontroluje hotovým studentům.
6. Otázky a odpovědi	15	PS 25/13	Předměty ve škole, přídavná jména, volný čas	Složít správně větu.	Společná ukázka. Studenti píší samostatně do PS, společné čtení a kontrola.
7. Místnosti ve škole – slovní zásoba	10	Kartičky s obrázky místností a s názvy místností, UČ s. 62	Slovní zásoba – místnosti ve škole	Správně přiřadit názvy místností k obrázkům	Práce ve dvojicích, po lektorčině kontrole samostatná práce dopisování slov k obrázkům v UČ.
8. Co kde děláme?	10	UČ 63/15	Slovní zásoba místnosti ve škole, časování činnostních sloves v 1. os. č. mn.	Dle pravdy říci, co ve kterých místnostech děláme a správně vyčasovat sloveso.	Samostatná práce, společná kontrola, namátkové čtení

9. Jaké místnosti máme ve škole? Diskuze	5	UČ 63/16	Slovní zásoba – místnosti ve škole, akusativ	Studenti diskutují, jaké místnosti mají ve škole a správně přitom používají akusativní tvary.	Lektorka řídí diskuzi a pokládá studentům otázky, jaké místnosti mají ve škole – v Čechách, na Ukrajině.
10. Bingo	15	Pracovní listy (publikace Z. Malé)	Akusativ, slovní zásoba	Studenti správně odhadnou hodící předmět k řečenému slovesu.	Hra bingo na procvičení akusativu a příslušných předmětů hodících se ke slovesům.
11. Místnosti ve škole	5	PS 25/14	Slovní zásoba – místnosti ve škole	Studenti si vyzkouší, jestli si pamatují osvojenou slovní zásobu.	Samostatná práce bez použití učebnice. Studenti po paměti doplňují slovíčka místností ve škole.
12. Hádanky místností	10	PS 26/15	Slovní zásoba – místnosti ve škole	Studenti rozpoznají, o jakou místnost jde.	Samostatná práce v PS + společná kontrola
13. Výslovnostní cvičení	15	PS s. 27 a 28	Výslovnost měkkých a tvrdých slabik, krátké a dlouhé samohlásky	Studenti procvičí výslovnost, a zdali správně slyší délku samohlásek.	Poslech, společné čtení
14. Křížovka	15	Nakopírovaná křížovka (Z. Malá)	Akusativ	Studenti si hravou formou křížovky zopakují koncovky akusativu a slovní zásobu	Samostatná práce i kontrola dle správného řešení

Zaměření tohoto dne bylo, jak je patrné z tabulky 9, především na procvičení akusativu a na poslechová cvičení. Nová slovní zásoba se týkala místností ve škole, kterou už studenti povětšinou znali (až na výjimky, jako je např. slovo kabinet, schody apod.).

Akusativ byl procvičován především hravými aktivitami z publikace Z. Malé, jako je např. křížovka, bingo, hádanka apod. Studenti potřebovali hodně rozdílný čas k vypracování jednotlivých úkolů, tzv. „chrti“ (rychlí chlapi ve skupině) potřebovali výrazně méně času než pečlivá děvčata, která vše úhledně píší, přemýšlí nad tím a dávají si na všem záležet.

Slovní zásobu – místnosti ve škole – procvičovali studenti jako obvykle nejprve skládáním příslušných slov k obrázkům a následnou fixací psané formy v učebnici. Poté už měli za úkol psát daná slovíčka bez vizuální opory a přiřazovat je k jednotlivým jejich definicím.

Tabulka 10: 13. den kurzu
(Datum: 4. 7. 2022; zdroj: vlastní)

Aktivita	ČD	Pomůcky	Téma	Cíl	Organizace
1. Konverzace o víkendu + slovní zásoba	5	Tabule, fixy	Hejnické slavnosti – Byli jste o víkendu na	Zjistit, jak se studenti měli o víkendu a co zažili na slavnostech. Ujasnit si a upevnit	Lektorka se ptá studentů na otázky ohledně víkendu a poté zapisuje slovní zásobu na tabuli.

			Hejnických slavnostech?	související slovní zásobu.	
2. Opakování akusativu	30	Tabule, fixy, hra bingo (Z. Malá)	Slovesa s akusativem a správný tvar podst. jm. ve 4. p.	Procvičení akusativu a správně zvolená kombinace substantiv s verby.	Nejprve práce u tabule s celou třídou, poté hra bingo v lavicích (lektorka tahá slova, studenti zapisují).
3. Místa ve škole – opakování slovní zásoby	10	Obrázky místností ve škole	Slovní zásoba – místa ve škole	Zopakovat si slovní zásobu míst ve škole.	Společná práce – studenti si tahají kartičky a správně pojmenovávají místnosti, ve 2. kole student vytahující si kartičku popisuje danou místnost a ostatní mají za úkol ji uhodnout.
4. Modální slovesa – skládání časování	10	Nastříhané kartičky modálních sloves (metodika)	Konjugace modálních sloves MUSET a MOCT včetně negativních tvarů	Studenti poznají a správně přiřadí tvary konjugovaných sloves k jednotlivým osobám	Práce ve dvojicích s kartičkami – přiřazování správného tvaru slovesa a osoby, lektorka prochází a průběžně kontroluje nebo pomáhá.
5. Kdo je hotov	0–5	PS 23/10, 25/13	akusativ	Procvičování akusativu, vyplnění volných chvil rychlých žáků.	Samostatná práce.
6. Pravidla ve třídě a o přestávce	20	UČ s. 64 a 65, zkop. listy z učebnice a rozstříhané na aktivity	Pravidla, činnosti slovesa, modální slovesa	Určení si pravidel ve třídě a o přestávce pomocí procvičení sloves muset, moci včetně záporného nesmím (nemůžu).	Nejprve samostatná práce, příp. ve dvojicích, poté společná práce ve třídě. Studenti dávají obrázky s aktivitami k příslušným modálním slovesům podle toho, zdali je to něco, co se může/musí/nesmí.
7. Sebereflexe	5	UČ 65/17.c	Sebehodnocení za 3. lekci	Studenti zhodnotí své pokroky ve výuce.	Samostatná práce
8. Dialogy z dopravy	15	UČ s. 66	Doprava	Procvičení čtení a porozumění textu. Student dokáže na základě přečteného textu odpovědět na příslušné otázky.	Společná práce ve třídě. Čtení v rolích, poté ústně zodpovídáme otázky k textu.
9. Doplnění písmen	10	UČ s. 67	Dopravní prostředky	Fixace pravopisu nové slovní zásoby.	Samostatná práce a poté společná kontrola.
10. JÍT X JET + instrumentál u dopravních prostředků	15	Tabule, UČ s. 68	Slovesa pohybu	Studenti pochopí význam a využití instrumentálu ve spojení se slovesy JÍT a JET a s dopravními prostředky.	Společné vysvětlení pravidel u tabule, následná samostatná práce v UČ.
11. Časování sloves jít, jet	10	UČ s. 69	Slovesa pohybu	Studenti na základě předchozí znalosti a inputu z textu dokáží správně doplnit tabulku časování sloves.	Samostatná práce s pomocí lektorky a následná společná kontrola.
12. Časování slovesa letět	10	PS 29/2	Slovesa pohybu	Studenti na základě předchozí znalosti a inputu z textu dokáží	Samostatná práce s pomocí lektorky a následná společná kontrola.

				správně doplnit tabulku časování sloves.	
13. Wordwall – procvičení časování a instrumentálu	15	Počítač, projektor, wordwall	Dopravní prostředky	Zábavnou formou procvičit vazby se slovesy jít a jet s dopravními prostředky.	Anagramy – jednotlivci chodí k PC, poté točící kolo – vyvolaní studenti musí správě odpovědět.
14. Časování sloves letět, jet, jít	10	PS 30/3, 4	Slovesa pohybu	Studenti si procvičí časování sloves pohybu.	Opakování – samostatná práce.
15. Procvičení instrumentálu	5	PS 30/5	Dopravní prostředky a 7. pád	Procvičit formy instrumentálu u dopravních prostředků.	Samostatná práce.

Jak můžeme vidět v tabulce 10, byla 1. vyučovací hodina 13. dne kurzu opět zaměřena na opakování tolik využívaného akusativu. Studenti si zopakovali a procvičili, která slovesa se pojí s akusativem a příslušné fráze.

Další hodina se zaměřila na probrání modálních sloves MUSET a MOCT ve spojení s třídními pravidly. Díky těmto aktivitám si lektorka společně se studenty určila pravidla chování ve třídě a o přestávce, což bylo vhodné zvláště kvůli užívání mobilního telefonu ve výuce a mimo ni.

Následující dvě hodiny už byly zaměřené na následující – 4. – lekci, která se věnuje dopravě. Nejprve studenti procvičili čtení a hru v rolích na příslušných dialogích pojících se s tématem doprava. Poté byla zapojena více gramatická část výuky – konjugace sloves a pádové koncovky. Byla probrána pohybová slovesa – jít, jet, letět a kolokace lokativu a instrumentálu s dopravními prostředky.

Studenti si téma dopravních prostředků, jejich spojení s instrumentálem a konjugací sloves mohli procvičit i interaktivní formou aplikace Wordwall na zábavných cvičeních – anagramy, ruleta.

Tabulka 11: 14. den kurzu
(Datum: 5. 7. 2022; zdroj: vlastní)

Aktivita	ČD	Pomůcky	Téma	Cíl	Organizace
1. Co můžete najít ve městě? Jaké znáte instituce? Místa? Obchody?	5	Tabule, fixy	Město	Zjistit, jakou mají studenti slovní zásobu spojenou s tématem město.	Brainstorming, co studenti znají za slovní zásobu
2. Nová slovní zásoba – lekce 4	10	Vytištěné listy s novou slovní zásobou.	Doprava	Seznámení se s novou slovní zásobou 4. lekce.	Společné čtení nové slovní zásoby.

3. Doplnování slovíček pod obrázky	5	UČ 71/1	Město	Studenti si fixují psanou formu slovní zásoby spojené s tématem město.	Samostatná práce, poté společná kontrola.
4. Chodbička – názvy míst ve městě	15	Vytištěná příloha 2 (obrázky míst)	Město	Studenti si aktivně procvičí slovní zásobu.	Studenti chodí po třídě, každý má jeden obrázek a ptají se ostatních studentů „Co je to?“ Poté si obrázky vymění. Poté v kruhu na koberci říkáme, co kdo má a co je to.
5. Předložky DO a NA	15	UČ 72/2 UČ 72/2.a	Předložky	Studenti porozumí rozdílu v použití předložek DO a NA.	Lektorka vysvětluje pravidlo, studenti si zapisují do sešitu. Cvičení 2.a ústně společně.
6. Tabulka DO + 2. pád	15	UČ 73/3.a, 3.b	Koncovky genitivu	Konsolidace pravidel koncovek genitivu pojícího se s předložkou DO. Procvičení koncovek genitivu.	Společné vyplnění tabulky, studenti si ji poté lepí do sešitu. Samostatná práce 3.b.
7. Tabulka NA + 4. pád	10	UČ s. 74 + 75	Koncovky akusativu	Opakování akusativu v jiné konotaci	Samostatná práce s tabulkou a následnými cvičeními + společná kontrola
8. Kartičky DO a NA	10	Dvojice kartiček DO a NA pro každého studenta	Předložky DO, NA	Procvičení užití předložek DO a NA	Studenti zvedají kartičky DO a NA podle míst, která lektorka říká.
9. Procvičení předložek DO. NA	15	PS 30–32/ /6–9	Předložky DO, NA + příslušné pádové koncovky	Procvičení užití předložek a pádových koncovek na konkrétních příkladech	Samostatná práce v PS, společná kontrola
10. Jaké obchody nebo instituce nejsou v Hejnicích? Kde jsou? Říkejte, kam jdete, když potřebujete...	20	UČ 77/6	Obchody, instituce, potřebuji ...	Procvičení slovní zásoby obchodů a institucí včetně jejich účelu v praktických větách	Společná práce – mluvní cvičení
11. Kam jdeme?	5	PS 32/10	Obchody, instituce	Rozpoznání dle slovíček, co kde koupím	Samostatná práce, případně práce ve dvojicích
12. Hádej, co myslím	10	Vytištěné obrázky institucí, obchodů	Obchody, instituce	Studenti umí popsat příslušný obchod, instituci bez použití daného slova.	Student si vylosuje obrázek obchodu, instituce a popíše ho ostatním. Ostatní hádají, co myslí.
13. Hra po městě – Kde a za kolik?	45	Vytištěné pracovní listy	Obchody, akusativ, ceny	Komunikace s veřejností, orientace ve městě a v obchodech	Hra po městě – samostatná práce

Jak můžeme vidět z tabulky 11, 14. den kurzu byl zaměřen na téma doprava a město. Na začátku dne dělali studenti brainstorming, jaké místa, instituce a obchody ve městě znají. Poté probrali s lektorkou novou slovní zásobu ze 4. lekce. Místa, instituce a obchody ve městě

procvičili studenti i pomocí obrázků, které jim lépe ilustrovaly, o co se jedná. Největší problém jim dělalo slovo hřbitov a kašna (jak po výslovnostní, tak po paměťové stránce).

Gramatika obsažená v tomto vyučovacím dni nebyla příliš snadná. Jednalo se o použití předložek DO a NA a jejich spojení s genitivem a akusativem. Studenti museli nejprve pochopit rozdíl v použití jednotlivých předložek a poté ještě správně doplnit pádovou koncovku příslušného pádu. Na procvičení tohoto jevu probíhalo vícero aktivit. Studenti doplňovali předložky do cvičení v učebnici i v pracovním sešitě, zvedali nad hlavu kartičky se správnou předložkou i užívali předložky v mluvních cvičeních.

Následně studenti procvičili názvy jednotlivých obchodů a jejich zaměření. Také si zahráli popisovací hru, kdy měli ostatní za úkol uhodnout, o který obchod/instituci se jedná.

Poslední hodinu měli studenti samostatnou aktivitu – hru po městě, o kterou velmi stáli. Jejich úkolem bylo zjistit, v jakém obchodě mohou koupit potraviny/věci, které mají ve svém pracovním listu, a kolik stojí. Každý student dostal vlastní pracovní list s 10 položkami rozdílnými od ostatních studentů (vyplněný PL jednoho studenta viz příloha I). Mohli pracovat v páru, ale časově to pro ně nebylo výhodné. Pouze jeden student se aktivity nezúčastnil aktivní formou, hledáním a zjišťováním po městě, ale jal se vše vyhledávat na internetu v mobilu. Všem ostatním studentům se aktivita moc líbila.

Tabulka 12: 15. den kurzu
(Datum: 6. 7. 2022; zdroj: vlastní)

Aktivita	ČD	Pomůcky	Téma	Cíl	Organizace
1. Osmisměrka – město	15	Vytištěné osmisměrky	Město – názvy obchodů a míst ve městě	Opakování slovní zásoby týkající se města a jejího propojení s předložkami DO a NA	Lektorka zadá instrukce. Studenti mají za úkol najít zadaná slova a správně je barevně označit podle předložky DO nebo NA. Každý student dostane svoji osmisměrku k samostatné práci.
2. Poslech – orientace v Praze	15	UČ 78/1	Orientace v Praze	Studenti správně doplní chybějící slova dle poslechu.	Poslech – samostatná práce, společné kontrolní čtení
3. Instrukce v dopravě	5	UČ 78/1.a	Instrukce v dopravě	Studenti na základě slyšeného textu správně přiřadí obrázky k instrukcím.	Společná práce – ústně
4. Otázky k poslechu	10	UČ 78/1.b	Orientace v Praze	Studenti správně zodpoví otázky na základě textu.	Samostatná práce, společná kontrola
5. Otázky a odpovědi	5	UČ 79/1.c	Orientace v Praze	Studenti dle kontextu správně spojí otázku a odpověď.	Společná práce – ústně
6. Jak jedeš do školy? – anketa	10	Vytištěné pracovní	Orientace, doprava	Studenti se umí zeptat spolužáka, jak jede do školy a pokládat mu	Anketa – studenti se navzájem ptají na svou cestu do školy a zapisují údaje do

		listy (metodika)		doplňující otázky. Studenti umí popsat svou cestu do školy.	tabulky. Následuje společná diskuze.
7. Jak se dostanu ze školy domů	10	UČ s. 79, sešit	Doprava, orientace	Student dokáže popsat svou cestu ze školy domů.	Samostatná písemná práce
8. Kdo je hotov	0–5	PS 33/2	Orientace ve městě	Studenti doplní dle významu chybějící slova do textu.	Samostatná práce pro hotové studenty
9. Hra v rolích – čtení	10	UČ 80/2	Orientace v Praze	Studenti rozumí textu a dokáží poznat, který dialog popisuje cestu na mapce.	Společná práce, čtení dialogů v rolích
10. Směry	10	UČ 80/2.a, sešit	Směrová orientace	Studenti získají přehled v názvech směrů.	Společná práce s obrázky v učebnici, studenti poté samostatně překreslují do sešitů.
11. Procvičení směrových adjektiv	10	PS 34–35/14–16	Směrová adjektiva	Studenti rozpoznají směrové adjektivum od místního a adjektiva, umí je správně použít ve větě.	Samostatná procvičovací práce v PS, společná kontrola
12. Předložky U, VEDLE	15	UČ s. 81, sešit	Slovní zásoba – město, orientace, předložky U, VEDLE, genitiv	Studenti si osvojí nové pravidlo užívání českých pádů a dokáží ho uplatnit.	cv. 2.b – společně ústně, cv. 3 – studenti si zapíší pravidlo do sešitu, 3.a – samostatná práce do sešitu, společná kontrola
13. Slovesa vědět, vidět	20	UČ s. 82	Konjugace sloves vědět, vidět + záporné tvary, modální sloveso muset	Studenti si osvojí správnou konjugaci sloves vědět a vidět a umí ji využít ve větách.	Společná konsolidace pravidel konjugace sloves – lektorka zapisuje na tabuli, studenti do sešitu, samostatná práce při procvičovacích cvičeních (4.a, 4.b), práce ve dvojicích (4. c), společné čtení
14. Procvičení konjugace sloves vědět, vidět	5	PS 36/18	Konjugace sloves vědět, vidět	Studenti procvičí konjugaci sloves vědět, vidět.	Samostatná práce, společná kontrola
15. Historické památky v Praze	20	UČ s. 83, projektor – mapy.cz	Pražské památky	Studenti se seznámí s hlavními pražskými památkami. Sdílení vlastních zkušeností a zážitků.	Práce ve dvojicích, přiřazování názvů památek k obrázkům, společná diskuze, hledání památek na mapě Prahy
16. Křížovka	10	PS 36/19	Místa ve městě	Studenti rozpoznají místa dle definic a správně doplní křížovku.	Samostatná práce nebo práce ve dvojicích. Společné vysvětlení neznámých pojmů.
17. Kvíz – jak si pamatujeme pražské památky?	10	Mobilní telefony, internet, aplikace learningap ps.org	Pražské památky	Studenti si procvičí, do jaké míry si zapamatovali pražské památky.	Samostatná práce s kvízem v aplikaci v mobilním telefonu (lektorka studentům nasdílí kvíz přes komunikační platformu).

Z tabulky 12 lze vidět, že 15. den kurzu byl zaměřený především na téma orientace ve městě a orientace v Praze. Na začátku dne se studenti opět věnovali opakování látky předešlého dne – tentokrát předložkám DO a NA a k nim příslušícím pádovým koncovkám. Následovala aktivita na poslech týkající se už nového tématu – orientace v Praze. Studenti se v poslechu seznámili se směrovými adjektivy a instrukcemi, používajícími se v dopravě. Následovaly aktivity na jejich procvičení a přidání nových předložek místa – U a VEDLE. Studenti se také vzájemně ptali, jak se dostávají do školy a zapisovali údaje do anketních lístků. Jelikož v malém městě v Čechách, kde aktuálně žijí, mají buď školu online z Ukrajiny anebo chodí do školy pár set metrů pěšky, popisovali svou cestu do školy na Ukrajině.

V další části výukového dne se studenti učili konjugovat slovesa vidět a vědět včetně jejich negativních forem a procvičovali tuto dovednost na různých cvičeních.

Poslední část výuky byla zaměřena na hlavní město České republiky – Prahu – a jeho památky. Nejprve studenti sdíleli své zkušenosti z návštěv Prahy a poté se seznamovali s pražskými památkami pomocí obrázků v učebnici i na internetu. Společně s lektorkou památky vyhledávali na mapě a povídali si o různých zajímavostech, které se jich týkají. Na závěr výuky si svou znalost pražských památek ověřili v kvízu v mobilní aplikaci [learningapps.org](https://www.learningapps.org), který jim lektorka připravila.

16. den kurzu

Datum: 7. 7. 2022

Tento den neprobíhala v kurzu obvyklá výuka ve třídě, ale vydali jsme se na exkurzi do Frýdlantu, města vzdáleného přibližně půl hodiny autobusem nebo vlakem. Cestou tam jsme jeli vlakem, zpátky autobusem. Na tento den jsme se spojili se druhým kurzem a jeli jsme společně. Na vlakovém nádraží ve Frýdlantu dostali studenti na výběr, jestli chtějí město poznávat na vlastní pěst a zjistit všechny potřebné údaje k vyplnění pracovních listů sami, nebo jestli chtějí chodit po městě v doprovodu lektorek. Všichni si vybrali prohlídku s lektorkami.

Ve vlaku dostali studenti pracovní listy (viz příloha J), které měli za úkol vypracovat. Na pracovních listech studenti procvičovali použití předložek DO a NA v reálných situacích, se kterými se ve městě setkají, akusativ v konkrétních situacích (Viděl/a jsem ...), směry (nahoru, dolů, doprava apod.). Kromě procvičení probraných gramatických jevů byl hlavní cíl exkurze poznat město Frýdlant a seznámit se s místními kulturními památkami. Studenti měli v pracovních listech fotografie míst, která během exkurze navštívili a jejich úkolem bylo je správně pojmenovat. Zároveň měli za úkol i navštívit vypsána místa, která pak museli do

přiložené mapky zakreslit, připsat do pracovního listu adresu a jejich spojení s předložkou (DO nebo NA).

Jako prvním cílem naší exkurze se stala frýdlantská radnice²⁶, ke které jsme přišli kolem městského kina, hřiště a kostela Nalezení svatého Kříže. Na radnici jsme si prohlédli výstavní zasedací místnost, kde se konají mimo zasedání zastupitelstva i svatby, dostali jsme informační letáčky a mapky a poté si prohlédli městské muzeum, které je součástí radnice, a vyšli jsme nahoru na věž. Následujícím cílem bylo nádvoří státního hradu a zámku Frýdlant. Odtud jsme již kvůli času zamířili přímo na autobusové nádraží, kde si ještě někteří zakoupili něco k jídlu a vydali jsme se na cestu zpět.

Tabulka 13: 17. – 24. den kurzu kolegyně AW
(zdroj: vlastní)

Den kurzu	Probíraná látka
17. den	opakování, výslovnost, členové rodiny, rodokmen, akuzativ u adjektiv
18. den	nová slovesa, dělení do tříd, akuzativ, přídavná jména skloňování
19. den	opakování, povídání o rodině, hra venku – vyměňování věcí s lidmi
20. den	sloveso chtít, dělení sloves do tříd, instrumentál, profese, kým kdo chce být
21. den	čas, volný čas, aktivity, pozice se/si, v x ve
22. den	co rád děláš, co umíš, mít rád
23. den	výlet do Liberce
24. den	trénování výslovnosti

Následující dva týdny výuky měla na starost kolegyně (viz tabulka 13). V pátém týdnu kurzu probírala kolegyně se studenty 5. lekci učebnice, která je zaměřena na slovní zásobu členů rodiny a povolání. Z gramatiky se v ní studenti naučili používat 3. pád osobních zájmen (Kolik je jí let?), přechylování (u povolání), další slovesa v přítomném čase (v souvislosti s povoláními, kdo co dělá), 4. pád mužského rodu životného, předložky do + 2. pád a v/ve + 6. pád a časování modálního slovesa chtít.

Šestý týden kurzu dodělali 5. lekci a začali lekci 6., která je velmi obsáhlá, proto jsme ji dodělávali ještě v dalším týdnu kurzu. Ze slovní zásoby se v ní studenti naučili hodiny, volnočasové aktivity, časové údaje, části dne a frekvence. Z gramatiky s kolegyní probírali hodiny, časování sloves v přítomném čase, zvrtná slovesa a s nimi související slovosled ve větě, který dělá studentům stále problémy a příslovce rád/nerad + sloveso a jeho stupňování (raději). Studenti se učili popsat svůj denní program, říct, jaké mají koníčky a zájmy, domluvit si schůzku a mluvit o čase.

²⁶ Společné fotografie studentů s lektorkami před frýdlantskou radnicí jsou součástí příloh práce (příloha K a L).

Tabulka 14: 25. den kurzu
(Datum: 25. 7. 2022; zdroj: vlastní)

Aktivita	ČD	Pomůcky	Téma	Cíl	Organizace
1. Koničky – hádání (hra)	10	Papíry a tužky	Koničky	Zopakovat si slovní zásobu a fráze, jakým způsobem mluvíme o svých koníčcích.	Studenti každý sám za sebe napíše na papír, co dělají za sport, co rádi poslouchají atd. Lektorka poté papíry vybere a bude je číst a studenti mají za úkol poznat, o koho se jedná (nehádá ten, o kom to je).
2. Sloveso UMĚT	15	UČ s. 117	Časování slovesa umět + užití ve větě	Studenti se naučí časovat sloveso umět a užívat ho ve větě.	Práce s učebnicí
3. Hra Co kdo umí?	15	Vytištěné pracovní listy (metodika)	Sloveso umět, slovesa volnočasových aktivit	Studenti zjistí, co kdo ve třídě umí.	Studenti s lektorkou chodí po třídě a vzájemně se ptají, co kdo umí a doplňují do PL.
4. Poslech	25	PS s. 60	Koničky	Studenti správně doplní cvičení podle poslechu.	Poslechové cvičení s úkoly v PS. Společný poslech, samostatná práce, společná kontrola.
5. JÍT, JET X CHODIT, JEZDIT	40	UČ s. 118, 119, 120	Konjugace sloves jít, chodit, jet, jezdit + časové údaje	Studenti umí rozlišit užití sloves jít, jet a chodit, jezdit a užití k nim správné časové údaje.	Společné čtení, samostatná práce při rozdělování časových údajů, společná práce u tabule, samostatná práce u procvičovacích cvičení.
6. Rok, roční období	25	UČ 121/1, sešity	Roční období, měsíce v roce	Studenti se naučí používat správnou předložku s ročními obdobími a zopakují si / naučí se měsíce v roce.	Lektorka se ptá studentů, jestli poznají dle obrázků roční období. Studenti diktují měsíce, lektorka zapisuje na tabuli, studenti si píšou do sešitů.
7. Otázky – roční období	5	Žádné	Roční období	Studenti umí říct, jaké roční období mají nejraději.	Studenti odpovídají lektorce a sobě navzájem na otázky.
8. Otázky A proč?	10	PS 61/20	Roční období, (ne)mít rád	Studenti umí vysvětlit, proč (ne)mají rádi které roční období.	Studenti samostatně pracují v PS, poté společné čtení, diskuze.
9. Co kdy děláme?	15	UČ 122/2	Roční období, aktivity	Studenti umí říct, co dělají v jakém ročním období.	Společná práce s učebnicí, diskuze.
10. Aktivita	5	UČ 122–123/2.a	Slovesa volnočasových aktivit	Studenti k obrázkům správně přiřadí volnočasová slovesa.	Samostatná práce, společná kontrola.
11. Dialog	5	UČ 123/3	Roční období, volný čas	Studenti procvičí čtení v rolích.	Společné čtení v rolích.
12. Hra – Poznej rychleji!	10	Obrázky aktivit koníčků (metodika)	Volnočasová slovesa	Studenti procvičí slovesa volnočasových aktivit.	Studenti jsou rozděleni do dvou týmů, vždy 1. v řadě musí co nejrychleji říci správné volnočasové sloveso. Lektorka postupně ztěžuje, když přidává i časování dle osob.

25. den kurzu, jak je vidět z tabulky 14, byl zaměřen z gramatiky především na časování slovesa umět a pohybových sloves jít, jet a chodit, jezdit. U pohybových sloves se studenti učili

příslušné časové údaje, které korespondují s otázkami KDY? (u sloves jít, jet) a JAK ČASTO? (u sloves chodit, jezdit). Při učení se slovesa umět studenti hráli hru, kdy chodili po třídě a zjišťovali, co který spolužák umí, čímž se zároveň lépe poznávali v rámci kurzu a mohli rozvíjet své sociální vztahy (viz aktivita 3).

Druhá část dne byla zaměřena spíše na slovní zásobu, kdy se studenti učili (někteří spíše opakovali) roční období a k nim se vážící předložky a měsíce v roce. Měsíce zařazovali do jednotlivých ročních období a diskutovali, které roční období mají nejraději a proč. V souvislosti s ročními obdobími studenti rozvíjeli svou slovní zásobu sloves s volnočasovými aktivitami a diskutovali o tom, co ve kterém ročním období dělají.

Další dny kurzu budeme vzhledem k rozsahu práce a jejího zaměření popisovat jen velmi stručně, abychom udrželi tematickou návaznost kurzu.

26. den kurzu

Datum: 26. 7. 2022

Tento den kurzu jsme dokončovali 6. lekci a začali lekci 7. Studenti se učili říkat správně datum, dozvěděli se, kdy se slaví hlavní české svátky, učili se mluvit o počasí (v minulém, přítomném i budoucím čase) a trénovali poslech na předpovědi počasí.

Ze 7. lekce se studenti seznámili se slovní zásobou potravin, ovoce a zeleniny.

27. den kurzu

Datum: 27. 7. 2022

27. den kurzu studenti opakovali širokou slovní zásobu jídla, opakovali 4. pád v souvislosti s tím, že říkali co (ne)mají rádi, rozdělovali potraviny podle obchodů, ve kterých je mohou koupit, učili se tvořit přídavná jména z názvů potravin a časovat slovesa jíst a pít. Při poslechovém cvičení se učili česká slova pojící se s názvy jednotlivých jídel a od nich odvozená slovesa (snídaně – snídat).

28. den kurzu

Datum: 28. 7. 2022

Tento den kurzu byl zaměřen na téma V restauraci, kdy se studenti mimo jiné dívali na video o králících z klobouku, kteří byli v restauraci a odpovídali následně na otázky k videu a diskutovali o něm. Z gramatiky jsme se učili 7. pád ve spojitosti s jídly (kuře s rýží, polévka se zeleninou) a rozdíl 4. a 7. pádu (př. dám si *rybu* x dám si dort s *ovocem*). V poslední části vyučovacího dne se studenti seznamovali s českou národní kuchyní.

29. den kurzu
Datum: 8. 8. 2022

Ve 29. dni pokračovali studenti v seznamování se s českou národní kuchyní a odpovídali na otázky s ní spojené. Učili se vyznat se v receptech a napsat recept vlastní. Gramatikou genitivu a akusativu ve spojitosti s recepty a rozhovory v restauraci (např. dám si hrnek kávy) dokončili 7. lekci.

Ve druhé části vyučovacího dne začali studenti probírat 8. lekci, která je zaměřena na minulý čas. Naučili se nejprve minulý čas ve 3. osobě jednotného i množného čísla, jelikož ten se od ostatních osob liší vypouštěním pomocného slovesa. Minulý čas studenti trénovali na slavných osobnostech z české historie, čímž se s ní také trochu seznámili. Společně jsme diskutovali o tom, kdo byl kdo, a co dělal a vyvěsili si obrázky s osobnostmi z české historie v časové posloupnosti na nástěnku.

30. den kurzu
Datum: 9. 8. 2022

30. den kurzu byl zaměřen opět na minulý čas, kdy se studenti seznámili s tvary 1. a 2. osoby obou čísel, včetně tvarů nepravidelných sloves. Dále se studenti z gramatických pravidel naučili rozdíl mezi slovesy vědět a znát a pravidla, kdy je mají užívat, osobní zájmena ve 4. pádě a zopakovali si čísla do 9 000 000. Čísla následně procvičovali na letopočtech v souvislosti s významnými osobnostmi z české historie.

Řečové dovednosti poslech a čtení procvičovali studenti na článku o T. G. Masarykovi, čímž se zároveň seznámili s historií první republiky, kde byly české země společně s částí dnešní Ukrajiny.

31. den kurzu
Datum: 10. 8. 2022

Tento den byl zaměřen především na procvičování a opakování minulého času, který je pro studenty komunikačně tak důležitý. Studenti mimo jiné procvičili časové údaje vázící se k minulému času a jejich chronologické řazení. V poslední výukové hodině 31. dne kurzu se studenti učili užívat záporná a neurčitá zájmena a příslovce a učili se pravidla pro používání vícero záporu v české větě.

32. den kurzu
Datum: 11. 8. 2022

32. den kurzu studenti dokončili s lektorkou 8. lekci učebnice. Tento den nejdříve opakovali záporná a neurčitá zájmena a příslovce, pak procvičovali poslech a doplňování

správných diakritických znamének, poté pracovali s textem v minulém čase a zodpovídali otázky s ním spojené. Následně se učili časové údaje ke správnému chronologickému vyprávění v minulosti (nejdřív, potom, pak, nakonec) a psali vlastní text o tom, co dělali o víkendu. V poslední podkapitole 8. lekce se studenti učili správné názvy národností, jazyků a obyvatel dané země²⁷.

V závěru dne se stačili ještě seznámit s novou slovní zásobou 9. lekce.

33. den kurzu

Datum: 15. 8. 2022

Tento den se studenti v 9. lekci učebnice učili popisovat osobnost vzhledem k jejím vlastnostem a vzhledu. Učili se přirovnání (např. líný jako veš) a emoce. Ze slovní zásoby studenti probrali oblečení a doplňky a u tohoto tématu procvičovali i čtení v rolích.

34. den kurzu

Datum: 16. 8. 2022

34. den kurzu se studenti učili rozpoznávat gramatické rody substantiv na slovní zásobě oblečení, fráze líbí se mi / často nosím / dnes mám na sobě + příslušné pády k tomu se vážící a stupňování přídavných jmen a příslovčí.

35. den kurzu

Datum: 17. 8. 2022

Tento den kurzu byl netradiční. Ráno jsme se sešli se studenty i druhou lektorkou na autobusovém nádraží a jeli společně autobusem nahoru na Smědavu, odkud jsme se vydali nejprve vzhůru do kopce a poté přes hřebeny Poledních kamenů²⁸ a Frýdlantského cimbuří zase dolů do údolí a zpět do města k místnímu poutnímu kostelu. Pod Frýdlantským cimbuřím se ještě v údolí u vodopádů dobrovolníci osvěžili v potoce.

Ani tento den se neobešel zcela bez výuky češtiny. Studenti dostali v autobuse pracovní listy s úkoly, které měli cestou plnit. Studenti měli za úkol zodpovědět otázky typu „Viděli jste nějaké zvíře? Jaké? Viděli jste nějaké jedlé plody? Jaké?“ Dále měli za úkol napsat krátký text o 10 větách v minulém čase, ve kterém měli za úkol popsat, co dělali o výletě, kde se pohybovali, co viděli, co jedli a co se jim nejvíce líbilo. Pracovní listy odevzdávali až další výukový den, aby měli čas si práci případně dohotovit doma.

²⁷ Fotografie z práce v kurzu je součástí příloh práce (příloha M).

²⁸ Společná fotografie z vrcholu je součástí příloh práce (příloha N).

36. den kurzu
Datum: 18. 8. 2022

Poslední den kurzu, který jsme spolu se studenty měli, jsme probírali 3. pád, budoucí čas a rozlišení předložek do/na/k a jejich využití. Zároveň jsme rozvíjeli receptivní řečovou dovednost – poslech a opakovali probranou gramatiku a slovní zásobu 9. lekce.

Tabulka 15: 37. – 40. den kurzu kolegyně AW
(zdroj: vlastní)

Den kurzu	Probíraná látka
37. den	10. lekce, minulý čas a podmiňovací způsob, píseň – Kdyby byl Bavorov, bydlení – místnosti, nábytek
38. den	práce s podmiňovacím způsobem, podmínkové věty, začátek lekce 11 – slovní zásoba na lidské tělo
39. den	návštěva roverského tábora Naděje – společné vaření ukrajinských jídel s účastníky, hry, ukrajinské písně
40. den	závěrečný test a rozloučení

Poslední týden intenzivního kurzu zakončila, jak je vidět z tabulky 15, kolegyně. Kromě dokončení 10. lekce, která se věnovala tématu bydlení a plánování a hlavní gramatiku tu tvořil budoucí čas, začali 11. lekcí s tématem u doktora a slovní zásobou s částmi lidského těla. Poslední společnou aktivitou byla návštěva skautského roverského tábora Naděje, kterou jsem zorganizovala společně se svými kamarády, kteří tento tábor vedou. Prožili jsme příjemné společné dopoledne a část odpoledne s účastníky tábora a jejich vedoucími, které bylo tematicky zaměřené na Ukrajinu. Společně jsme hráli seznamovací hry, vařili ukrajinská jídla, která jsme následně poobědvali, a jedna z frekventantek kurzu češtiny nám dokonce zatančila břišní tance, kterým se plně věnuje. Fotografie z návštěvy tábora jsou součástí příloh práce (příloha O – T). Poslední den kurzu bylo nutné napsat závěrečný test, který měl shrnout nabyté znalosti za celý uplynulý kurz. Čistý i vyplněný test je opět součástí příloh práce.

4.4 Zhodnocení kurzu

V průběhu kurzu se skupina studentů navštěvující kurz postupně ustálila a vytvořila se v ní příjemná atmosféra. Bylo radostí tam učit a vidět pokroky studentů, kteří velmi rychle a úspěšně postupovali ve výuce. Zde se zaměříme na celkové zhodnocení kurzu. Průběžná zhodnocení jsou přítomná i v rámci popisů některých dní (viz podkapitola 4.3).

Studenti zvláště pozitivně hodnotili veškerý výukový čas mimo učebnu. Podařilo se za celé léto zorganizovat několik takových akcí – terénní výuku na vyhlídku Poustevníkův kámen,

exkurzi do Frýdlantu a do Liberce (včetně výstupu na Ještěd), výlet na Smědavu a pěší túru dolů do údolí a nakonec návštěvu skautského tábora Naděje.

V závěrečném testu, který byl velmi dlouhý, protože potřeboval prověřit veškeré nabyté znalosti studentů za celý 160hodinový intenzivní kurz, prokázali studenti své znalosti. Nejlepší výsledek měl student s 89 %. Průměrný výsledek testu bylo 69 %. Ukázky dvou vyplněných závěrečných testů jsou součástí příloh práce. Příloha U obsahuje vyplněný test nejúspěšnějšího studenta a příloha V ukazuje test pečlivé studentky avšak s průměrným výsledkem.

5 Modifikace kurzu pro 1. st. ZŠ dle vybraných učebnic

5.1 Metodika práce

V této kapitole budeme modifikovat 10 vybraných aktivit z odučeného kurzu pro věkovou skupinu 14–18 let tak, aby byly vhodné pro žáky 2. období 1. stupně a korespondovaly s vybranou učebnicí pro mladší žáky *Česky raz dva*. Modifikované aktivity zařadíme k jednotlivým lekcím učebnice *Česky raz dva* podle jejich zaměření na dané téma a gramatiku.

Jednotlivé aktivity vybíráme na základě jejich vhodnosti také pro žáky 2. období 1. stupně. Kvůli odlišnostem vybraných učebnic (viz kapitola 3 Komparace vybraných učebnic) není možné modifikovat celý kurz. Z tohoto důvodu modifikujeme jen jednotlivé aktivity vyzkoušené ve zmíněném kurzu.

Hlavními kritérii uplatňovanými pro výběr aktivit pro žáky 1. stupně je:

- **názornost** – mladší žáci více než starší studenti potřebují vše vidět před očima a nestačí jim pouze teorie
- **hravost**
- **aktivizace** – zejména pro mladší žáky preferujeme aktivity zaměřené na více dovedností, nejen kognitivních, ale také na motorických
- **rychlejší střídání aktivit** – mladší žáci nevydrží tak dlouho s pozorností, jako starší studenti, tudíž je potřeba častěji střídat jednotlivé aktivity
- **zapojení co nejvíce smyslů**

Na základě těchto kritérií vybíráme vhodné aktivity pro žáky 2. období 1. stupně, které budeme následně modifikovat.

5.2 Modifikace vybraných aktivit pro mladší žáky

Modifikujeme postupně 10 aktivit, vybraných na základě výše uvedených kritérií. Aktivity k modifikaci vybíráme pouze z prvních 25 dní odučeného kurzu, které jsou podrobně popsány v podkapitole 4.3, a pouze z týdnů mnou realizovaných. K jednotlivým aktivitám uvádíme pro snadnou orientaci přehledovou tabulku, která obsahuje základní potřebné údaje k aktivitě – název aktivity, cíl, časovou dotaci, organizaci, pomůcky, původní zdroj aktivity a číslo lekce z učebnice *Česky raz dva*²⁹, ke které je vhodné danou aktivitu zařadit.

²⁹ V tabulkách pro zkrácení uvádíme učebnici pod zkratkou *ČRD*.

Následující podkapitoly budou věnovány těmto aktivitám. Každá aktivita je uvedena zmíněnou přehledovou tabulkou pro rychlou orientaci a využitelnost. Aktivity jsou za sebou řazeny podle jejich přiřazení ke konkrétním lekcím v učebnici *Česky raz dva*, aby jejich využití pro učitele kurzu češtiny jako cizího jazyka pro mladší žáky bylo co nejpřehlednější.

5.2.1 Modifikovaná aktivita 1 – *Slyším/Říkám*

Tabulka 16: Aktivita 1 – *Slyším/Říkám* – základní informace
(zdroj: vlastní)

<i>Slyším/Říkám</i>	
Cíl	Opakování číslovek 0 – 20
Časová dotace	10 min.
Organizace	Práce ve dvojicích
Pomůcky	PL viz obrázek 10
Původní zdroj	Malá 2009, s. 2
Lekce v ČRD	1.

Na opakování a procvičení čísel do 20 zařazujeme pro mladší žáky aktivitu 2 z tabulky 6, kterou zde modifikujeme. Jedná se o interakční aktivitu komunikačního přístupu (viz kapitola 3.4). Aktivita v citované publikaci od Z. Malé je zaměřena na opakování čísel od 1 do 100, zatímco žáci se v učebnici *Česky raz dva* setkali v 1. lekci pouze s čísly do 20, modifikujeme ji pro jejich účely. Modifikace této aktivity proto spočívá ve změně čísel (zaměřili jsme se pouze na procvičení čísel od 1 do 20) a krácení celé aktivity (z 11 čísel v každém sloupečku na 8), protože v původní publikaci *Hry a aktivity pro výuku češtiny pro cizince* je delší než by bylo pro mladší žáky vhodné. Mladší žáci, jak jsme již psali výše, nevydrží tak dlouho udržet pozornost a proto předpokládáme, že původní rozsah aktivity by na ně byl již příliš dlouhý a ztráceli by pozornost a motivaci k dokončení.

Pravidla aktivity ale zůstávají stejná. Proto si dovolíme zde parafrázovat její autorku, Zdenu Malou, (2009, s. 2): Učitel namaluje na tabuli část karet A a B a gesty naznačí, co je SLYŠÍM a co ŘÍKÁM, sám začne hrát, ukazuje na tabuli čísla a vše doprovází gesty.

Učitel pak rozdělí žáky do dvojic a vyzve je, aby se posadili tak, že si nebudou vidět vzájemně do karet. Učitel vybědne žáky, aby před daným číslem vždy řekli nejprve slovo SLYŠÍM a poté ŘÍKÁM (předejde se tak zmatení, v jaké fázi hry se nachází a naučí se tím používat i tato dvě slovesa). Jeden žák vždy dostane kartičku „ŽÁK A“ a druhý kartičku „ŽÁK B“. Žák A najde na své kartičce políčko START a přečte číslo, které je napsané vpravo.

Žák B si na své kartičce najde v levém sloupci (s nadpisem SLYŠÍM) dané číslo a nahlas přečte číslo vpravo od něho (ve sloupci s nadpisem ŘÍKÁM). Toto číslo nyní hledá žák A

v levém sloupci své kartičky. Takto pokračují dvojice žáků dál, až se žák B dostane k políčku CÍL. To je pro ně známka toho, že postupovali správně.

Před začátkem aktivity je ještě vhodné s žáky zopakovat čísla od 1 do 20 – např. formou, kdy počítá buď celá třída dohromady nebo se jednotliví žáci po lavicích střídají, až celá třída společně napočítá do 20 – aby se učitel ujistil, že všichni žáci počítání již ovládají a aktivita jim nebude činit žádné značné problémy.

Modifikovanou aktivitu *Slyším/Říkám* nám zobrazuje obrázek 10.

Obrázek 10: Modifikovaná aktivita *Slyším/Říkám* pro mladší žáky
(zdroj: vlastní)

ŽÁK A		ŽÁK B	
Slyším	Říkám	Slyším	Říkám
11	8	8	19
Start	12	14	20
19	9	1	11
20	5	3	7
15	1	5	15
14	2	9	4
4	3	2	Cíl
7	17	17	12

Aktivitu lze dále modifikovat na větší čísla i na jinou slovní zásobu. Žáci si mimo správnosti čísel cvičí i výslovnost a porozumění. Není náhodou, že číslo 12 a 20 jsou vedle sebe, stejně tak např. číslo 14 a 4 ad. Úkolem žáků je správně porozumět a správně odpovědět. Cvičí zde i spolupráci.

5.2.2 Modifikovaná aktivita 2 – *Karty „potraviny“*

Tabulka 17: Aktivita 2 – *Karty „potraviny“* – základní informace
(zdroj: vlastní)

<i>Karty „potraviny“</i>	
Cíl	Fixace nové slovní zásoby – potraviny
Časová dotace	5 min.
Organizace	Hra ve dvou týmech
Pomůcky	Rozstříhané karty s obrázky potravin viz obrázek 11
Původní zdroj	Vališová a kol. 2022 – Manuály pro učitele (3. lekce)
Lekce v ČRD	3.

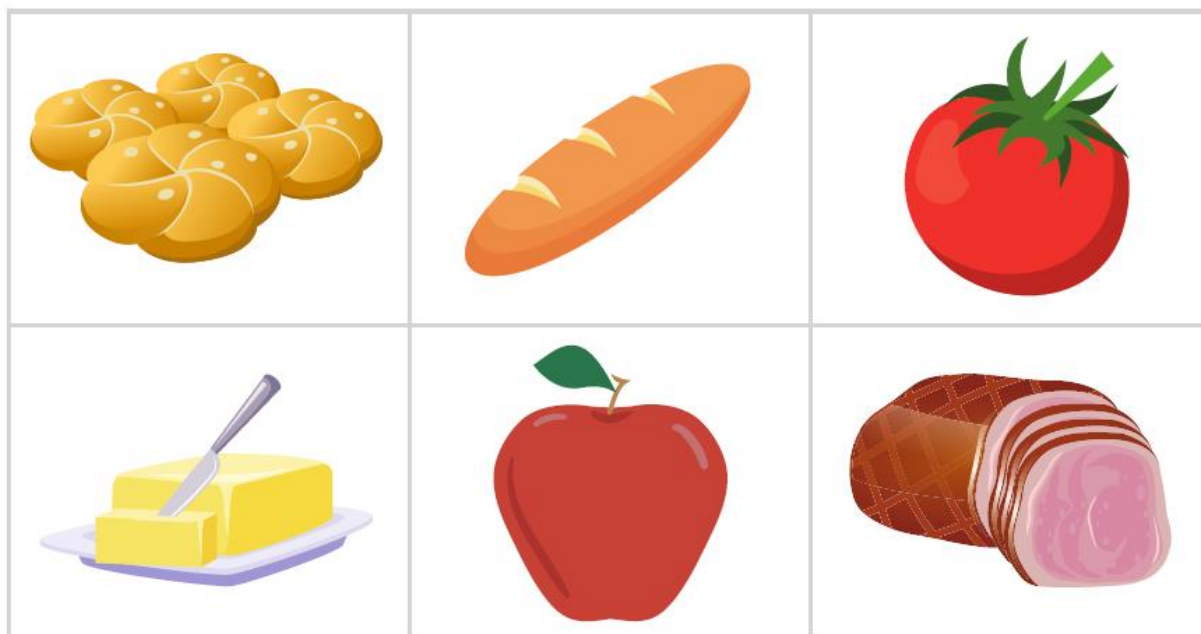
Další vybranou aktivitou k modifikaci je aktivita 7 z tabulky 6. Tuto aktivitu jsme v kurzu použili opakovaně, proto vybíráme odkaz na jednu konkrétní tabulku a aktivitu, která zde slouží jako zástupná. Jedná se o hru, kdy si žáci fixují novou slovní zásobu. Původní aktivitu autorka již vícekrát dříve využívala ve své učitelské praxi výuky cizích jazyků (nejen češtiny

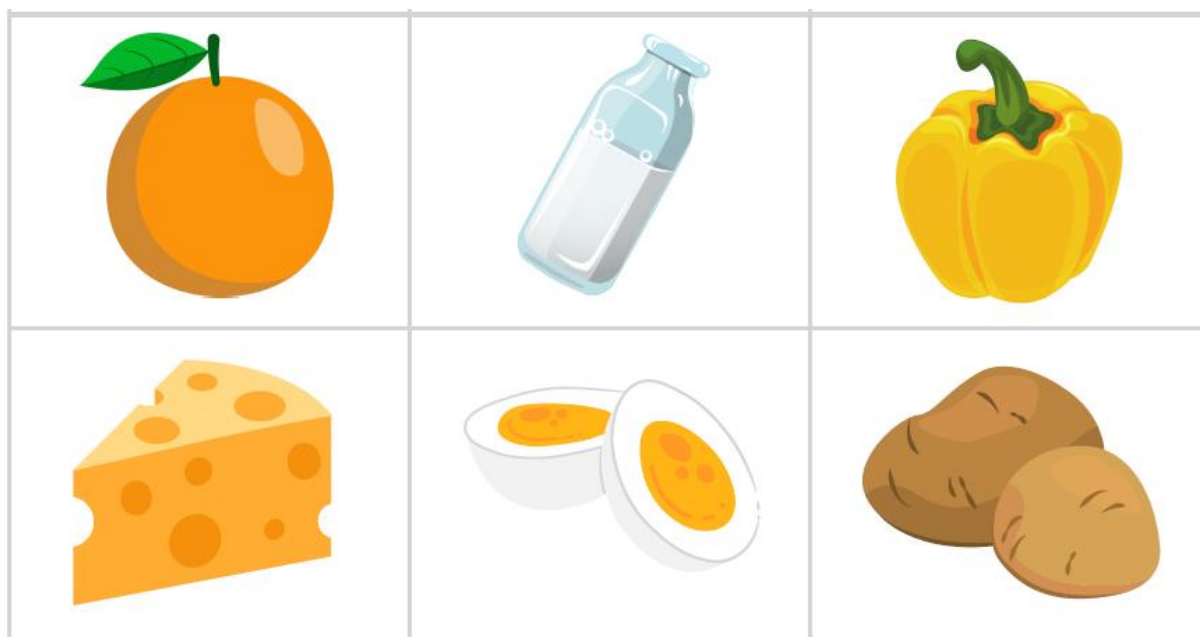
pro cizince), ale je na ni odkaz i v manuálech pro učitele učebnice *Levou zadní* (3. lekce). Jelikož tam je aktivita použita ve spojitosti se slovní zásobou předmětů ve škole, naše modifikace spočívá primárně ve změně tématu tak, aby lépe korespondovala s tématy učebnice *Česky raz dva*. Z tohoto důvodu jsme se rozhodli vybranou aktivitu modifikovat na slovní zásobu potravin, se kterými se žáci v učebnici *Česky raz dva* setkávají již ve 3. lekci.

Stejná zůstávají pravidla aktivity. Žáci se seřadí do dvou zástupů proti tabuli (v případě většího množství žáků ve třídě lze vytvořit i více než dva zástupy). Učitel žákům ukazuje obrázky v našem případě potravin (viz obrázek 11) a žáci mají za úkol co nejrychleji říci správný název potraviny. Učitel jednotlivým týmům zapisuje body na tabuli. Vyhrává družstvo s nejvíce body.

Aktivitu je ideální zařadit v hodině, kdy se žáci učí novou slovní zásobu, aby si ji hrou rovnou zafixovali. Učitel může dané obrázky slovíček potravin několikrát protočit, aby si je zapamatovali všichni žáci.

Obrázek 11: Modifikovaná aktivita *Karty „potraviny“* pro mladší žáky (zdroj: Halaštová a kol. 2022c, s. 23)

5.2.3 Modifikovaná aktivita 3 – *Hádej, co myslím*

Tabulka 18: Aktivita 3 – *Hádej, co myslím* – základní informace
(zdroj: vlastní)

<i>Hádej, co myslím</i>	
Cíl	Procvičení mluvního projevu a slovní zásoby tématu „ve městě“
Časová dotace	10 min.
Organizace	Hra, kdy jeden popisuje slovo, ostatní hádají
Pomůcky	Obrázky viz obrázek 12
Původní zdroj	Vališová a kol. 2022 – Manuály pro učitele (4. lekce)
Lekce v ČRD	5.

Tuto aktivitu jsme vybrali k modifikaci, protože je přínosná pro žáky na procvičení jejich mluvního projevu. Zároveň žáky většinou i baví, aktivizuje je a je hravá. Odkazujeme tímto na aktivitu 12 z tabulky 11. Jedná se o aktivitu, kdy si vždy žák od učitele vytáhne obrázek a má za úkol popsat ho tak, aby ho ostatní uhodli, ale nesmí přitom říct dané slovo nebo jeho kořen.

V učebnici *Levou zadní* jsme tuto aktivitu prováděli ve spojitosti s tématem ve městě na slovní zásobě obchodů, institucí a míst ve městě ve 4. lekci. V učebnici *Česky raz dva* se podobné téma probírá v 5. lekci, proto aktivitu zařazujeme také tam.

Modifikace této aktivity spočívá především ve zmenšení počtu obrázků, které žákům dáme k dispozici. Slovní zásoba probíraná v učebnici *Česky raz dva* je také výrazně méně obsáhlá než v učebnici *Levou zadní*.

Stejná zůstávají pravidla hry, kdy jeden žák si losuje a popisuje, ostatní hádají. Dle úrovně skupiny ale můžeme měnit pravidlo, jakým způsobem vybíráme nového žáka, který jde před tabuli popisovat nový obrázek. Často to připadá na toho, kdo v předešlém kole uhodl. Pokud ale tento žák přichází na řadu příliš často, může buď dalšího žáka určit učitel anebo vyzvat uhodnuvšího žáka, ať určí někoho, kdo ještě nebyl na řadě.

Aktivité by měl předcházet brainstorming, co ještě všechno žáci ve městě znají. Ač nemají v 5. lekci tolik slovíček z města, jako je v učebnici *Levou zadní*, mohou jich již vícero znát z pobytu v českém prostředí. Učitel by měl na tabuli zapisovat slova, která žáci říkají a během aktivity je tam může nechat napsaná (záleží na úrovni skupiny, pokud jsou velmi silní v českém jazyce, bude pro ně naopak větší výzvou a motivací, když budou slova na tabuli zakrytá/smazaná).

Je zřejmé, že úroveň žákovského projevu v kurzu pro žáky 2. období 1. st. může být nižší než u starších studentů, ale přesto jim nebrání hrát tuto aktivitu. Postup bude následující. Učitel v klobouku/sáčku/kelímku/ruce zamíchá obrázky institucí a obchodů ve městě (viz obrázek 12) a poté žákům ukáže, co budou mít za úkol. Vylosuje si jeden obrázek a začne ho žákům popisovat bez toho, aby zmínil byť jen kořen daného slova, které mají žáci za úkol uhodnout. Může to vypadat například takto: Učitel si vylosuje obrázek zastávky a žákům řekne: „Je to místo, kde jezdí autobus.“ (Uvědomujeme si, že Čech by řekl větu rozvinutější a gramaticky i obsahově správněji, ale pro účely naší hry ve výuce žáků-cizinců nám věty tohoto typu bohatě stačí.) Poté učitel vyzve žáky, ať hádají, o jaké místo se jedná. Žáka, který správně uhodne, se učitel ještě může zeptat, jaká předložka se s daným místem pojí, abychom procvičili i užívání předložek a nejen slovní zásobu míst, obchodů a institucí ve městě.

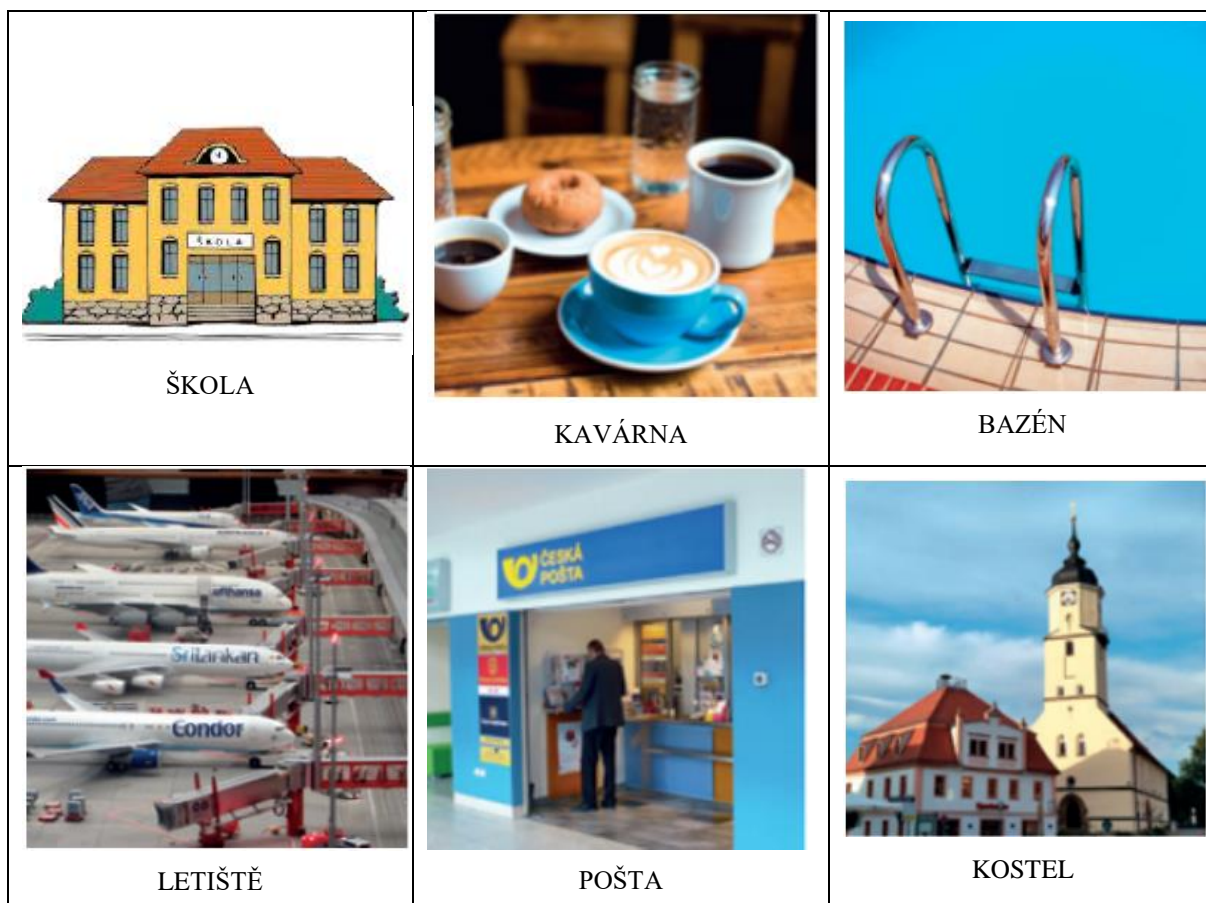
Jelikož mladší žáci v 5. lekci učebnice *Česky raz dva* probírají i různá povolání vážíci se k místům ve městě (např. knihovník, prodavač, pan průvodčí apod.), může učitel žáky vyzvat, aby dle možností využili i tuto slovní zásobu, kterou znají. Žáci mohou při popisování tvořit věty například tohoto typu: Místo, kde pracuje prodavačka.

Obrázek 12: Modifikovaná aktivita *Hádej, co myslím* pro mladší žáky³⁰
 (zdroj: vlastní³¹)

³⁰ Abychom předešli dohadům popisujících žáků, co který obrázek představuje, raději přidáváme i slovní popisy. Ne všechny obrázky znají totiž žáci ze své učebnice.

³¹ Obrázky převzaty z Manuálů pro učitele učebnice *Levou zadní* (Vališová a kol. 202?, 4. lekce) a Rozšiřujících materiálů k výuce učebnice *Česky raz dva* (Halašová a kol. 2022c).

5.2.4 Modifikovaná aktivita 4 – DO/NA

Tabulka 19: Aktivita 4 – DO/NA – základní informace
(zdroj: vlastní)

DO/NA	
Cíl	Procvičení užívání předložek DO a NA
Časová dotace	5 min.
Organizace	Práce ve třídě
Pomůcky	Kartičky DO/NA viz obrázek 13 + seznam míst, institucí, obchodů pro učitele viz obrázek 14
Původní zdroj	Vališová a kol. 2022 – Manuály pro učitele (4. lekce) + PL vlastní
Lekce v ČRD	5.

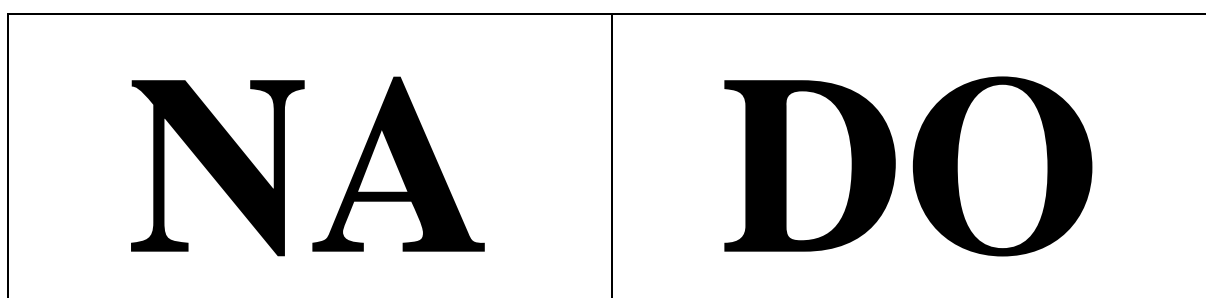
Jako další aktivitu k modifikaci jsme si vybrali aktivitu 8 z tabulky 11. Jedná se o aktivitu DO/NA, aktivitu na procvičení předložek DO a NA ve spojení s určitými místy, institucemi a obchody ve městě. V učebnici *Česky raz dva* se gramatika předložek DO a NA nachází v 5. lekci. V učebnici *Levou zadní* jsme toto téma probírali ve 4. lekci. V obou učebnicích se tato gramatika váže k tématu „město“.

Modifikace této aktivity spočívala především v krácení, jelikož učebnice *Česky raz dva* neobsahuje tak širokou slovní zásobu jako učebnice *Levou zadní* pro studenty. Zároveň

přistupujeme k mírné úpravě použité slovní zásoby tak, aby odpovídala slovní zásobě využívané v učebnici *Česky raz dva*.

Pravidla aktivity zůstávají stejná. Každý žák dostane od učitele dvě kartičky – jednu s předložkou DO a druhou s předložkou NA (viz obrázek 13). Učitel žákům říká jednotlivá místa a instituce ve městě v 1. pádě (viz obrázek 14), která se pojí s tématem a se kterými se již žáci ve výuce setkali, a žáci mají za úkol vždy zdvihnout nad hlavu příslušnou kartičku se správnou předložkou pojící se s daným místem/institucí.

Obrázek 13: Kartičky DO a NA pro žáky
(zdroj: vlastní)

Obrázek 14: Seznam míst, institucí a obchodů ve městě pro učitele
(zdroj: vlastní)

OBCHOD	PARK	NÁDRAŽÍ
HŘIŠTĚ	KNIHOVNA	ZASTÁVKA
NEMOCNICE	ŠKOLA	VLAK
PAPÍRNICTVÍ	LETIŠTĚ	BAZÉN
KINO	DROGERIE	DIVADLO
RESTAURACE	AMBASÁDA	POŠTA

5.2.5 Modifikovaná aktivita 5 – *Osmisměrka*

Tabulka 20: Aktivita 5 – *Osmisměrka* – základní informace
(zdroj: vlastní)

<i>Osmisměrka</i>	
Cíl	Opakování akusativu
Časová dotace	15 min.
Organizace	Samostatná práce
Pomůcky	PL viz obrázek 15
Původní zdroj	vlastní
Lekce v ČRD	5.

Při modifikaci této aktivity se odkazujeme na aktivitu 12 z tabulky 8. Jedná se o aktivitu osmisměrka na procvičení akusativu. V proběhlém kurzu pro ukrajinské studenty jsme ji dělali ve spojitosti s tématem školní pomůcky a školní předměty ve 3. lekci učebnice *Levou zadní*, kdy jsme se učili akusativ. V učebnici *Česky raz dva* se akusativ učí v 5. lekci „Co máme ve městě?“ Původní pracovní list vytvářela autorka vlastní na webových stránkách flippity.net.

Cílem aktivity je nejen zopakování probrané slovní zásoby, ale především procvičení akusativu. Volíme formu osmisměrky, protože ta je pro žáky atraktivní a mají obecně tuto hravou formu rádi.

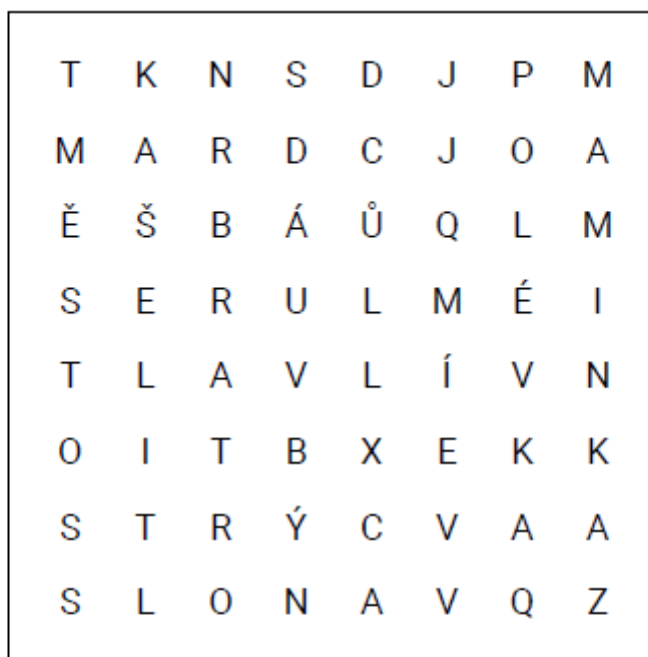
Modifikace aktivity *Osmisměrka* spočívá v krácení slov, která používáme v aktivitě, aby nebyla pro mladší žáky příliš dlouhá a zároveň ve změně slovní zásoby, kterou zaměřujeme na probranou slovní zásobu 5. lekce učebnice *Česky raz dva*.

Stejná v aktivitě zůstává její forma – tedy osmisměrka, kdy mají žáci za úkol vyhledat všechna uvedená slova, která mohou být napsána ve všech osmi možných směrech. A zároveň následné procvičení akusativu, kdy mají žáci za úkol pod osmisměrku napsat větu ve 4. pádě „Našel/Našla jsem ...“

Modifikovanou aktivitu *Osmisměrka* pro mladší žáky zobrazuje obrázek 15. Pro modifikaci různých variant osmisměrek lze využít aplikaci flippity.net, aby měl každý žák svou vlastní variantu a nemohli od sebe navzájem „opsat“ místa, kde jsou slova v osmisměrce umístěná³².

³² Odkaz na aplikaci flippity.net, kde jsme vytvářeli aktivitu, je pro učitele, který by chtěl každému žákovi vytvořit jeho vlastní modifikaci osmisměrky je volně dostupný na webové adrese <<https://flippity.net/ws.php?c=d%C5%AFm,kr%C3%A1l%C3%ADk,pol%C3%A9vka,ka%C5%A1e,tabule,bratr,str%C3%BDc,maminka,slon,m%C4%9Bsto&t=Word%20Search>>. Na dané webové stránce stačí nad samotnou osmisměrku kliknout na levý obrázek šipky do kruhu (Reload crossword) a písmena v osmisměrce se přeskládají tak, aby vznikla jiná varianta stejných slov schovaných v osmisměrce.

Obrázek 15: Modifikovaná aktivita *Osmisměrka* pro mladší žáky
(zdroj: vlastní³³)

Word Direction: → ↓ ↘ ↗

Clues

- bratr
- kaše
- maminka
- polévka
- strýc
- dům
- králík
- město
- slon
- tabule

5.2.6 Modifikovaná aktivita 6 – *Co kdo umí?*

Tabulka 21: Aktivita 6 – *Co kdo umí?* – základní informace
(zdroj: vlastní)

<i>Co kdo umí?</i>	
Cíl	Zjistit, co kdo ve třídě umí; rozvoj komunikace; opakování činnostních sloves
Časová dotace	15 min.
Organizace	Anketové dotazování – všichni všech ve třídě
Pomůcky	PL viz obrázek 16 a 17
Původní zdroj	Vališová a kol. 2022 – Manuály pro učitele (6. lekce)
Lekce v ČRD	8.

³³ Vytvářeno přes aplikaci na webových stránkách flippity.net.

Další aktivitu pro modifikaci pro mladší žáky jsme vybrali aktivitu 3 *Co kdo umí?* z tabulky 14 odučeného kurzu pro ukrajinské studenty. Sociálním cílem aktivity je lepší vzájemné seznámení žáků ve třídě, jelikož se o sobě dozvídají informace, které možná ještě neví a při běžném rozhovoru je nezjistí. Jazykovým cílem aktivity je procvičení činnostních sloves, řečové dovednosti mluvení a případně 1. a 2. osoby jednotného čísla slova UMĚT.

V učebnici *Levou zadní* je aktivita zařazena v 6. lekci, kdy se učí volnočasová slovesa. K učebnici *Česky raz dva* ji zařazujeme k 8. lekci s názvem „Hrajeme si“, kde se také probírají volnočasová slovesa i vazba rád/nerad. V učebnici pro mladší žáky *Česky raz dva* se sloveso UMĚT neprobírá vůbec, proto uvádíme 2 varianty aktivity – jednu se slovesem UMĚT (viz obrázek 16) a druhou bez slovesa UMĚT (viz obrázek 17) a necháváme na učiteli, který bude chtít aktivitu využít, jestli začlení do výuky nové sloveso, které se v učebnici nevyskytuje, či nikoliv. Jelikož cílem aktivity je zjistit, co kdo umí a ne co kdo rád dělá, nemodifikujeme aktivitu na otázku „Co kdo rád dělá?“, protože by již posouvala náš cíl aktivity. V případě nevyužití varianty se slovesem UMĚT proto zachováváme pouze tvary volnočasových sloves (např. Plaveš?).

Modifikace této aktivity tedy spočívá ve změně některých volnočasových sloves tak, aby byly spíše odpovídaly volnočasovým aktivitám mladších dětí a dotazovaly se na jejich umy a přednosti. Další změnou je přidání varianty bez slovesa UMĚT, jelikož se v učebnici *Česky raz dva* vůbec neprobírá. A poslední úprava, kterou jsme v aktivitě provedli, je krácení, aby aktivita nebyla pro žáky příliš dlouhá. Z původních 16 otázek krátíme na 9.

Zachováváme stejný cíl aktivity a některé stejné otázky, které nám připadají vhodné i pro mladší žáky.

Aktivita probíhá tak, že žáci (klidně i učitel) chodí po třídě a vzájemně si pokládají otázky z PL, který dostanou. Když jim některý spolužák odpoví kladnou větou, zapíše si k dané otázce jeho jméno. Cílem je mít vyplněná všechna okénka PL. Učitel dá na začátku podmínku, že na PL musí být jména alespoň pěti spolužáků, aby tak předešel případným zjednodušujícím řešením některých žáků, kteří se ptají stále stejného kamaráda. Poté, co mají všichni žáci vyplněné PL a sejdou se opět v lavicích, ptá se učitel, kdo umí/dělá danou aktivitu a žáci odpovídají. Společné čtení může proběhnout i formou, že jeden žák přečte např. první řádek svého PL a ostatní doplňují jména dalších spolužáků, kdo ještě danou aktivitu umí.

Obrázek 16: Modifikovaná aktivita *Co kdo umí?* pro mladší žáky – varianta se slovesem UMĚT (zdroj: vlastní)

Zeptej se všech ve třídě a zjisti, kdo co umí...

Umíš hrát na piano?	Umíš dobře malovat?	Umíš tancovat?
Umíš hrát fotbal?	Umíš zpívat?	Umíš dělat stojku?
Umíš hrát hokej?	Umíš vařit?	Umíš plavat?

Obrázek 17: Modifikovaná aktivita *Co kdo umí?* pro mladší žáky – varianta bez slovesa UMĚT (zdroj: vlastní)

Zeptej se všech ve třídě a zjisti, kdo co dělá...

Hraješ na piano?	Maluješ dobře?	Tancuješ?
Hraješ fotbal?	Zpíváš?	Děláš stojku?
Hraješ hokej?	Vaříš?	Plaveš?

5.2.7 Modifikovaná aktivita 7 – *Koníčky – hádání*

Tabulka 22: Aktivita 7 – *Koníčky – hádání* – základní informace (zdroj: vlastní)

<i>Koníčky – hádání</i>	
Cíl	Opakování slovní zásoby k tématu koníčky, zájmy; nácvik psaného projevu v češtině
Časová dotace	10 min.
Organizace	Práce ve dvojicích
Pomůcky	PL viz obrázek 18
Původní zdroj	vlastní
Lekce v ČRD	8.

Další aktivitou, kterou vybíráme k modifikaci, je aktivita 1 z tabulky 14. Jednalo se o aktivitu, kterou jsme se studenty opakovali téma koníčků a zájmů. Původ aktivity je tedy vlastní nápad autorky. Toto téma jsme v učebnici *Levou zadní* probírali v lekci 6. V učebnici *Česky raz dva* je téma zájmů a volnočasových aktivit zařazeno až v lekci 8 „Hrajeme si“, kde se procvičuje vazba RÁD/RÁDA + sloveso.

Aktivita *Koníčky – hádání* spočívá v tom, že žáci každý sám za sebe napíše na papír, jaké mají koníčky (co rádi dělají, na co hrají, co hrají, co poslouchají apod.) a poté odevzdají svůj PL bez podpisu učitele. Když má učitel PL všech žáků, začne je postupně číst a žáci mají za úkol uhodnout, o koho se jedná. Nehádá pouze ten, kdo dané věty psal (toto je nutné zdůraznit především u mladších žáků, protože ti mají často tendence se sami prozradit).

Aktivita má za cíl nejen zopakovat slovní zásobu k tématu koníčky, zájmy, ale také procvičit aktivní řečovou dovednost psaní a mimo to sleduje i sociální cíl, že se žáci ve třídě lépe poznají. Učitel na tom, jak těžké bude pro žáky uhodnout, o koho se jedná, uvidí, jak dobře se již třída zná či nikoliv.

Modifikace této aktivity spočívá v připravení PL pro žáky, aby nemuseli psát celý text samostatně jako starší studenti. Zároveň jim napoví slovní obraty. Stejně zůstává následné čtení prací žáků lektorkou a hádání ostatních žáků a tematické zaměření na zájmy, koníčky.

Pro snazší průběh aktivity pro mladší žáky doporučujeme před aktivitou formou brainstormingu, kdy učitel zapisuje do myšlenkové mapy nápady žáků na tabuli provést opakování tématu. Učitel bude žákům pokládat otázky podobně formulované, jako budou mít následně psát v PL (např. Na čem můžeme (rádi) jezdit? Co můžeme (rádi) poslouchat? apod.). Žáci si touto formou zopakují slovní zásobu k tématu a při psaní si budou rychleji vědět rady. Dle úrovně skupiny je možné zapsanou slovní zásobu nechat při následné aktivitě na tabuli či nikoliv (doporučujeme spíše nechat na tabuli, aby se žáci mohli při samostatném psaní o něco opřít).

Pracovní list modifikované aktivity *Koníčky – hádání* ukazuje obrázek 18 na další stránce.

Obrázek 18: Modifikovaná aktivita *Koníčky – hádání* pro mladší žáky
(zdroj: vlastní)

<p>Napiš o sobě, co rád děláš.</p> <p>Rád (a) hraju...</p> <p>Rád (a) si hraju...</p> <p>Rád (a) jezdím na...</p> <p>Rád (a) poslouchám...</p> <p>Rád (a) se dívám na...</p> <p>Rád(a)...</p>
--

5.2.8 Modifikovaná aktivita 8 – *Rozvrh hodin*

Tabulka 23: Aktivita 8 – *Rozvrh hodin* – základní informace
(zdroj: vlastní)

<i>Rozvrh hodin</i>	
Cíl	Žáci zjišťují chybějící předměty v rozvrhu – procvičení řadových číslovek, dnů v týdnu a školních předmětů, fixace zkratk předmětů
Časová dotace	15 min.
Organizace	Práce ve dvojicích
Pomůcky	PL viz obrázek 19
Původní zdroj	Vališová a kol. 2022 – Manuály pro učitele (3. lekce)
Lekce v ČRD	9.

Jako další jsme k modifikaci vybrali aktivitu *Rozvrh hodin*, která patří mezi interakční aktivity a je jednou ze stěžejních komponent komunikačního přístupu (viz podkapitola 3.2). Konkrétně se jedná o typ interakční aktivity, kdy jeden žák má jiné informace než druhý a je proto nutná jejich vzájemná interakce, aby splnili daný úkol.

Nápad na tuto aktivitu čerpáme z manuálů pro učitele učebnice *Levou zadní*. Odkazujeme zde na tabulku 6, aktivitu 14 z odučeného kurzu pro ukrajinské studenty. Aktivita je tvořená pro starší žáky, proto je nutná její modifikace. V učebnici *Levou zadní* se aktivita nachází již ve 3. lekci. V učebnici *Česky raz dva* se s tématem školních předmětů a rozvrhu setkáváme až v 9. lekci.

Modifikace této aktivity spočívá v tom, že jsme aktivitu předělali na rozvrh hodin pro žáky 2. období 1. stupně. Bylo proto nutné změnit předměty (původní aktivita obsahovala školní předměty 2. stupně ZŠ). Zároveň jsme zmenšili počet „neznámých“ – tzn. počet chybějících předmětů u obou žáků z dvojice, aby byla aktivita pro mladší žáky snazší a celkově kratší.

Mimo to jsme ještě mírně pozměnili koncept otázek, které si žáci vzájemně pokládají tak, aby korespondovaly s látkou probíranou v učebnici *Česky raz dva*. V původní aktivitě se studenti ptali na otázku „Co je v pondělí v 8 hodin?“ V učebnici *Česky raz dva* se ale v 9. lekci, ke které aktivitu řadíme a ve které se setkáváme s rozvrhem hodin, žáci učí řadové číslovky a učí se věty typu „Co máš v pondělí první hodinu?“ Z tohoto důvodu stěžejní otázku v aktivitě stavíme na stejném principu a ptáme se „Co je v pondělí první hodinu?“

Stejná ale zůstávají pravidla aktivity. Učitel nakreslí na tabuli rozvrh hodin a ptá se žáků, co je v pondělí první hodinu. Vše doprovází gesty a ukazuje na tabuli. Žáci mu odpoví, případně jim učitel se správnou odpovědí pomůže. Poté učitel rozdělí žáky do dvojic. Každý žák dostane svůj PL (A nebo B). Učitel žáky vyzve, aby si sedli tak, že si vzájemně neuvidí do PL. Žáci se vzájemně ptají na chybějící informace a doplňují zjištěné informace do svého PL. Když mají oba žáci ve dvojici doplněný svůj rozvrh, zavolají učitele a ten je vyzve, aby si je vzájemně porovnali.

Necháváme na učiteli, zdali si pro práci s aktivitou vybere použití celých názvů předmětů (anglický jazyk, hudební výchova, pracovní činnosti atp.), anebo bude chtít pracovat se žáky s běžně užívanými zkrácenými názvy předmětů (angličtina, hudebka, pracovky atp.), které jsou také uvedeny v učebnici *Česky raz dva*. Modifikovanou aktivitu *Rozvrh hodin* nám zobrazuje obrázek 19 na další stránce.

Aktivitou žáci procvičují nejen školní předměty (včetně jejich zkratek), ale i dny v týdnu a řadové číslovky. Vzájemnou interakcí prohlubují komunikaci mezi sebou a zdokonalují své komunikační dovednosti v češtině.

Obrázek 19: Modifikovaná aktivita *Rozvrh hodin* pro mladší žáky
(zdroj: Halaštová a kol. 2022c – upraveno + vlastní)

ŽÁK A

Žák A: Co je v pondělí první hodinu?

Žák B: V pondělí první hodinu je čeština / český jazyk.

Rozvrh hodin

		PONDĚLÍ	ÚTERÝ	STŘEDA	ČTVRTEK	PÁTEK
7:45	první hodina	ČJ	PŘ	MA		HV
8:40	druhá hodina	MA	VV		AJ	PČ
9:30	třetí hodina		VL	AJ		INF
10:35	čtvrtá hodina	MA		ČJ	ČJ	
11:25	pátá hodina	ČJ			TV	TV

ŽÁK B

Žák A: Co je v pondělí první hodinu?

Žák B: V pondělí první hodinu je čeština / český jazyk.

Rozvrh hodin

		PONDĚLÍ	ÚTERÝ	STŘEDA	ČTVRTEK	PÁTEK
7:45	první hodina	ČJ		MA	VL	HV
8:40	druhá hodina	MA	VV	VV		PČ
9:30	třetí hodina	AJ			MA	
10:35	čtvrtá hodina		AJ		ČJ	HV
11:25	pátá hodina	ČJ	MA	PŘ		TV

5.2.9 Modifikovaná aktivita 9 – *Tichá pošta*

Tabulka 24: Aktivita 9 – *Tichá pošta* – základní informace
(zdroj: vlastní)

<i>Tichá pošta</i>	
Cíl	Opakování slovní zásoby barev, oblečení a vlastností; procvičování psaní; rozvoj spolupráce
Časová dotace	10 min.
Organizace	Práce v týmech
Pomůcky	Připravené věty viz obrázek 20
Původní zdroj	vlastní
Lekce v ČRD	10.

Další aktivitou, kterou jsme vybrali k modifikaci, se odkazujeme na aktivitu 18 v tabulce 7. Jedná se o aktivitu *Tichá pošta*, která je u dětí obecně oblíbená. Často bývá velice zábavná, protože na konci vyjdou věty, které často vůbec nedávají smysl. Je to aktivita hravá, zapojující více smyslů a podporující spolupráci v týmu.

V letním kurzu pro studenty češtiny jsme ji hráli na tématu dnů v týdnu a příslušné slovní zásobě. K učebnici *Česky raz dva* ji přiřazujeme k tématu barev, oblečení a vlastností v 10. lekci.

Modifikace aktivity tedy spočívá především ve změně tématu, krácení vět a připravenosti aktivity (připravené věty k modifikované aktivitě *Tichá pošta* zobrazuje obrázek 20). Stejná zůstává forma aktivity.

Aktivita probíhá tak, že jsou žáci dle vlastní volby nebo učitelem rozděleni do týmů min. po 4, max. po 6 (záleží na počtu žáků ve třídě). Jednotlivé týmy vytvoří zástupy takovým způsobem, aby mezi jednotlivými členy týmu bylo vždy alespoň 1,5 metru (opět záleží na možnostech třídy). Poslední žáci v zástupech si vezmou papír a tužku. Prvním žákům v zástupu vždy učitel ukáže na papírku větu, kterou musí šeptem předat svému kamarádovi v týmu tak, aby to ostatní neslyšeli a zároveň aby ji předal co nejsprávněji a nejrychleji. Takto si žáci předávají zprávu až na konec zástupu, kde poslední žák větu zapisuje. Poté se žáci posunou a ten žák, který dříve zapisoval, jde na začátek zástupu k učiteli pro novou větu. Takto postupuje hra dál. Vždy když žáci dopíší větu, jdou na začátek zástupu, aby si postupně všichni vyzkoušeli všechny role. Na konci si společně ve třídě čteme zapsané věty všech týmů a podle potřeby je opravujeme.

Obrázek 20: Připravené věty k modifikované aktivitě *Tichá pošta* pro mladší žáky (zdroj: vlastní)

Maminka má žlutou sukni.
Tatínek nosí černou bundu.
Tlustý dědeček má rád zelenou.
Malé dítě nosí punčocháče.
Hodná babička nosí červené šaty.
Vysoká kamarádka nosí mikinu.

5.2.10 Modifikovaná aktivita 10 – Roční období

Tabulka 25: Aktivita 10 – Roční období – základní informace
(zdroj: vlastní)

Roční období	
Cíl	Procvičení slovní zásoby volnočasových sloves a ročních období (příp. měsíců); procvičení konjugace sloves v 1. os. mn. č.; rozvoj kreativity a spolupráce žáků
Časová dotace	30 min.
Organizace	Skupinová práce + prezentace
Pomůcky	Čtvrtka A3 do skupinky, kartičky volnočasových sloves viz obrázek 21, příp. obrázky měsíců v roce viz obrázek 22
Původní zdroj	Vališová a kol. 2021a, s. 122 + Vališová a kol. 2022 – Manuály pro učitele (6. lekce)
Lekce v ČRD	11.

Poslední aktivitu, kterou jsme zvolili k modifikaci pro mladší žáky 2. období 1. stupně je aktivita *Roční období*. Odkazujeme zde na tabulku 14 aktivitu 9. Roční období jsme v kurzu s učebnicí *Levou zadní* probírali v 6. lekci, kdežto mladší žáci probírají toto téma v učebnici *Česky raz dva* v lekci 11.

Se studenty jsme v kurzu na základě cvičení v učebnici diskutovali o tom, jakou aktivitu provádíme v jakém ročním období. Studenti přitom procvičovali nejen slovní zásobu volnočasových aktivit, ale i předložkovou vazbu s jednotlivými ročními obdobími.

Pro mladší žáky tuto aktivitu modifikujeme na více zážitkovou a vícero smysly uchopitelnou aktivitu, která bude pro mladší žáky kreativnější. Modifikace tedy spočívá ve změně formy práce – žáci budou tvořit ve skupinách koláž k jednotlivým ročním obdobím a poté svou práci prezentovat.

V aktivitě zůstane zachované téma – roční období – a slovní zásoba volnočasových sloves, kterou jen mírně modifikujeme nebo krátíme dle učebnice *Česky raz dva*.

Cílem aktivity je procvičení slovní zásoby volnočasových sloves pojících se s jednotlivými ročními obdobími, procvičení konjugace sloves v 1. osobě množného čísla, rozvoj kreativity žáků a rozvoj skupinové spolupráce. Pokud bude daný učitel chtít, může s žáky probrat i české měsíce v roce a jejich vztah k jednotlivým ročním obdobím. Jelikož měsíce nejsou součástí slovní zásoby učebnice *Česky raz dva*, ponecháváme tuto volbu na konkrétním učiteli, zdali bude chtít obrázky měsíců do aktivity zapojit a seznámit s nimi žáky či nikoliv (je nutno poté ovšem počítat s delším časem na aktivitu).

Aktivita bude probíhat, jak jsme již výše zmínili, formou skupinové práce. Každá skupinka (ideálně cca po 3 žácích) dostane čtvrtku A3 a přidělené jedno roční období (učitel se může s žáky domluvit a každá skupinka si může vybrat jedno roční období). V případě většího počtu žáků ve třídě je možné přiřadit jedno roční období i více skupinkám. Toto řešení nám

připadá vhodnější než zvětšovat skupinky, jelikož by pak hrozilo malé zapojení žáků ve skupince při skupinové práci. Každá skupinka dostane také kartičky se slovesy volnočasových aktivit (viz obrázek 21) a barevné časopisy s obrázky různých činností (je na učiteli, aby vybral vhodné časopisy, kde žáci mohou nalézt co nejvíce obrázků vázících se k aktivitám z jejich ročního období).³⁴

Obrázek 21: Kartičky volnočasových sloves
(zdroj: vlastní¹)

ČÍST KNÍŽKU	HRÁT FOTBAL	BRUSLIT	BÝT NA KLOUZAČCE
JEZDIT NA SKATEBOARDU	LYŽOVAT	OPALOVAT SE	JEZDIT NA KOLE
HRÁT SI NA PÍSKOVIŠTI	KOUPAT SE	JEZDIT NA SNOWBOARDU	PLAVAT
HOUPAT SE NA HOUPAČCE	CHODIT NA PROCHÁZKU	UČIT SE	SÁŇKOVAT
MÍT PRÁZDNINY	CHODIT DO ŠKOLY	BĚHAT	BRUSLIT
ODPOČÍVAT	OPALOVAT SE	SBÍRAT HOUBY	STAVĚT SNĚHULÁKA

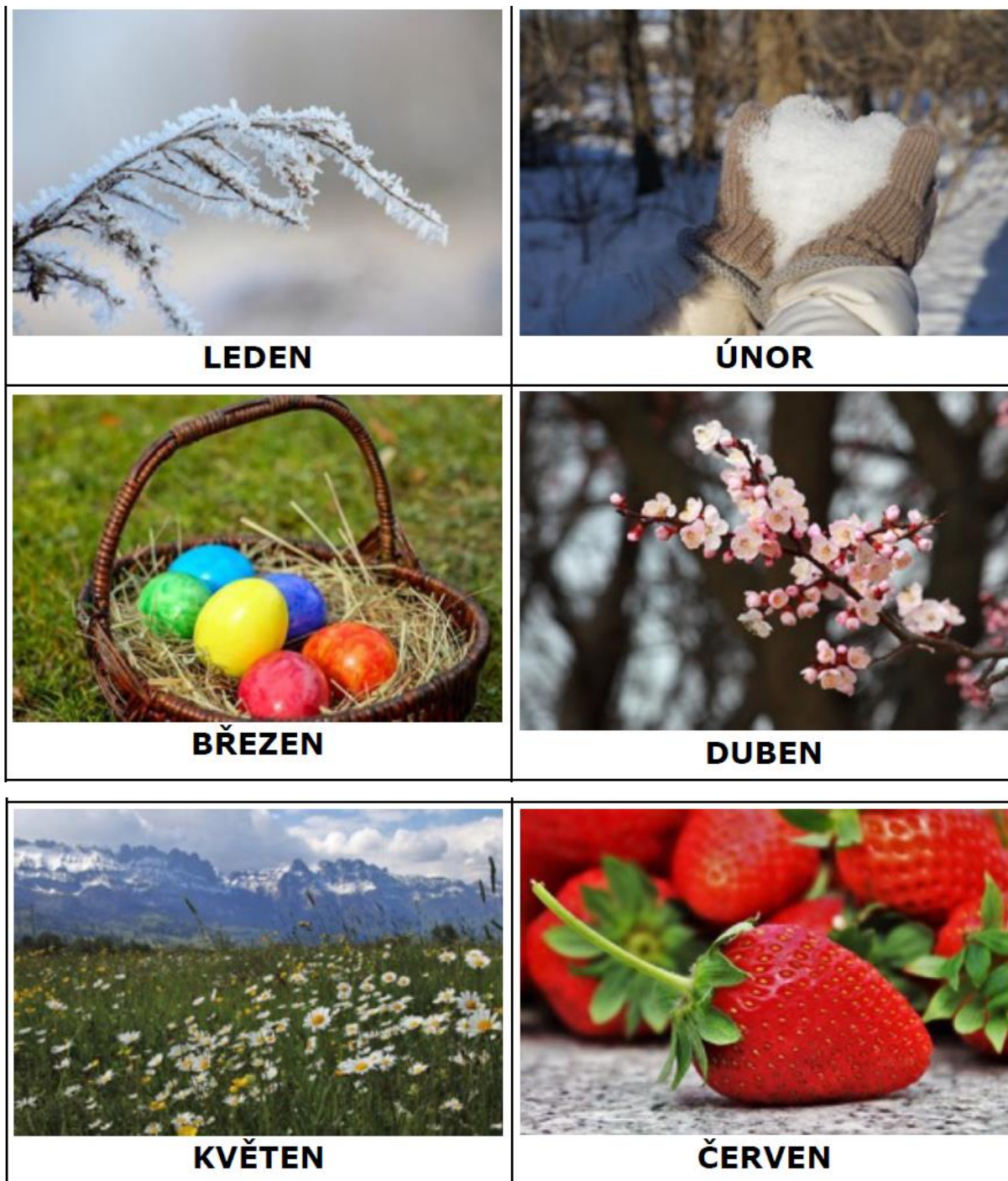
Učitel, který bude chtít zapojit i měsíce v roce, dá žákům na stůl doprostřed rozstříhané obrázky měsíců v roce (viz obrázek 22) a vyzve je, ať si vyberou správné měsíce v roce ke svému ročnímu období pomocí obrázků.

Úkolem každé skupinky bude vytvořit co nejkreativnější koláž ke svému ročnímu období obsahující co nejvíce aktivit, které v daném ročním období můžeme dělat. Žáci stříhají obrázky z časopisů a lepí je na svůj plakát. Pokud žáci nenajdou v časopisech dost vhodných obrázků, mohou je i sami nakreslit. Jazykovým úkolem dané aktivity bude koláž popsat. Např. pod nadpisem JARO bude napsáno „Na jaře ...“ a u jednotlivých obrázků budou popsány aktivity slovesem v 1. osobě čísla množného (např. „chodíme na procházky“).

³⁴ Doporučujeme například časopis *Venkov a styl*, který obsahuje velké množství obrázků všelijakých aktivit a ke každému ročnímu období se najde dost časopisů (časopis vychází měsíčně). Věříme ale, že každý učitel má nějaký svůj oblíbený časopis nebo zásoby obrázků a využije sám svou kreativitu.

Pokud žáci ke své práci využili i měsíce v roce, nalepí je také na svůj plakát. Po skončení práce jednotlivé skupinky odprezentují svou práci a představí spolužákům, co všechno můžeme dělat v daném ročním období.

Obrázek 22: Obrázky měsíců v roce
(zdroj: Vališová a kol. 2022 – Manuály pro učitele; 6. lekce)

ČERVENEC

SRPEN

ZÁŘÍ

ŘÍJEN

LISTOPAD

PROSINEC

Zhodnocení splnění cílů a závěr

V závěrečné práci jsme se zabývali problematikou výuky češtiny jako cizího jazyka, konkrétně pro ukrajinské mluvčí. Cílem závěrečné práce byla modifikace letního intenzivního kurzu češtiny pro ukrajinské žáky 2. a 3. stupně škol pro žáky 2. období 1. stupně základní školy.

Vzhledem k rozdílným potřebám obou věkových skupin, závislejících na jejich věku, jsme se při práci rozhodli postupovat tak, že jsme vybrali pro mladší žáky 1. stupně vhodnou učebnici češtiny jako cizího jazyka a k ní přiřazujeme vybrané modifikované aktivity využitě v kurzu pro starší žáky. Tato volba modifikace se ukázala jako velmi vhodnou a také přehlednou pro učitele, kteří by chtěli modifikované aktivity využít pro svou praxi s (nejen) ukrajinskými žáky 2. období 1. stupně při výuce češtiny.

Jelikož závěrečná práce není vzhledem ke svému zaměření strukturována klasicky na teoretickou a praktickou část, propojujeme obě tyto roviny v jednotlivých kapitolách vzhledem k jejich zaměření. Přesto můžeme říci, že druhá kapitola je zaměřena na teoretická východiska problematiky češtiny pro cizince. Ve svých podkapitolách odpovídá na náš první dílčí cíl – popisuje výuku češtiny pro cizince, zmiňuje úskalí ve výuce a vyhledává rozdíly mezi češtinou a ukrajinštinou.

Výuka češtiny pro cizince probíhá jiným způsobem, než jak se učí češtinu děti jako svůj mateřský jazyk. Probíhá na školách, na univerzitách, v jazykových kurzech, v zahraničí na lektorátech češtiny a v ČŠBH. Až na děti z bilingvních rodin se tak jedná o prostředí ne zcela přirozené. Výuka češtiny jako cizího jazyka se stále vyvíjí a díky otevření magisterského oboru na FF UK pro učitele češtiny jako cizího jazyka získává i stále více kvalifikovaných učitelů a lektorů v oboru. Cizinci mohou z českého jazyka stejně jako z jiných světových jazyků složit pod hlavičkou ÚJOP UK certifikovanou zkoušku vybranou dle jednotlivých úrovní SERR.

Úskalí ve výuce češtiny jako cizího jazyka tvoří především tzv. neparalelní gramatické jevy a kategorie, tedy ty gramatické stavby, které nekorespondují mezi výchozím a cílovým jazykem cizince. Cizinci převážně chybují v jevech, které jsou pro ně neznámé anebo naopak zdánlivě podobné jejich mateřskému jazyku. Dalšími problematickými jevy jsou pro cizince zejména vidové kategorie, předložky, deklinace a konjugace.

Jelikož oba jazyky – ukrajinština i čeština – patří mezi slovanské jazyky, mají velmi mnoho společného. Pro ukrajinské mluvčí, učící se češtinu jako cizí jazyk, nebývají hlavním problémem při výuce češtiny vidové kategorie a předložky, jelikož tato gramatika se téměř shoduje s ukrajinskou, ale naopak jim činí problémy měkké a tvrdé i/y a zvrtná zájmena si/se

a jejich postavení ve větě, protože v ukrajinštině je tato zvrtná částice součástí slovesného tvaru.

Druhým dílčím cílem práce byla komparace vybraných učebnic – učebnice *Levou zadní* pro starší žáky ve věku 14–18 let a učebnice *Česky raz dva* pro mladší žáky 7–12 let – a zhodnocení faktu, do jaké míry zapojují komponenty komunikačního přístupu. Tomuto cíli se věnuje třetí kapitola práce.

Pro přehlednost obě učebnice porovnáváme ve třech rozsáhlých tabulkách, ve kterých jsou komparována vybraná kritéria. Hlavními rozdíly mezi oběma učebnicemi jsou jejich zaměření na rozdílné věkové skupiny, cenová dostupnost (učebnice *Česky raz dva* je na rozdíl od učebnice *Levou zadní* volně ke stažení na webových stránkách cicops.cz), rozsáhlost učebnic (učebnice *Levou zadní* je výrazně obsáhlejší), širší slovní zásoby i výběr a rozsah gramatiky. Shody obou učebnic jsou naopak například v jejich komunikačním zaměření, používání českých jazykových termínů, zadání aktivit v českém jazyce a velkou shodou témat.

Při podrobném zkoumání jednotlivých komponent komunikačního přístupu v obou učebnicích jsme zjistili, že učebnice *Levou zadní* oproti učebnici *Česky raz dva* obsahuje výrazně širší paletu komunikačních komponent. Ani jedna učebnice ale neobsahuje přípravné aktivity. Obě učebnice se ale nazývají komunikační vzhledem ke svému výběru témat, která jsou postavena na základních komunikačních situacích a potřebách cizinců přijíždějících do České republiky.

Čtvrtá kapitola práce popisuje odučený intenzivní letní kurz pro ukrajinské studenty. Vzhledem k zaměření a omezené délce závěrečné práce se podrobně zabývá 25 dny kurzu z celkových 40. Z těchto prvních více jak šesti týdnů výuky autorka vybírá vhodné aktivity k následné modifikaci.

Modifikací 10 vybraných aktivit z kurzu se zabývá pátá kapitola závěrečné práce, která tímto naplňuje třetí dílčí cíl. Autorka vybírá dle zvolených kritérií vhodné aktivity k modifikaci pro žáky 1. stupně a podrobně popisuje jejich cíle i průběh. Příkládá taktéž zpracované pracovní listy modifikovaných aktivit, které jsou vhodné k okamžitému využití ve výuce češtiny jako cizího jazyka mladších žáků.

Celkově se autorce podařilo naplnit všechny cíle závěrečné práce, hlavní i dílčí. Práce je určena především učitelům češtiny jako cizího jazyka, kteří se zaměřují na prvostupňové žáky, zejména ukrajinské národnosti, kterých je v dnešní době v českých školách velké množství. Věříme, že práce a především modifikované aktivity podrobně zpracované v páté kapitole mohou být učitelům velkou pomocí při jejich práci.

Seznam použité literatury a zdrojů

Slovníky

ŠEBESTA, K., et al., 2014. *Druhý a cizí jazyk: osvojování a vyučování: Terminologický slovník*. 1. vyd. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy. ISBN 978-80-7308-554-4.

Odborné články

HÁDKOVÁ, M., K atribuci jedné z nejstarších učebnic češtiny pro cizince. In: L. Žigová, M. Vojtech (ed.). *Slovenčina (nielen) jako cudzí jazyk v súvislostiach*. 2011, s. 183-190. Bratislava: Univerzita Komenského.

Knížní publikace

HRDLIČKA, M., 2000. *Předložky ve výuce češtiny jako cizího jazyka*. 1. vyd. Praha: Karolinum. ISBN: 80-246-0031-5.

HRDLIČKA, M., 2009. *Gramatika a výuka češtiny jako cizího jazyka: k prezentaci gramatiky českého jazyka v učebnicích češtiny pro cizince*. 1. vyd. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-1527-1.

LEŠKA, O., N. SAVICKÝ a R. ŠIŠKOVÁ, 2001. *Mluvnice současné ukrajinštiny*. Praha: Slovanský ústav, Práce Slovanského ústavu AV ČR. ISBN 80-85494-60-4.

MODLÍK, T., 1998. *Ukrajinština – praktický jazykový průvodce: Čes'ka mova – praktičnij rozmovnik*. Bučovice: RO-TO-M. ISBN 80-85840-25-1.

MORAVEC, J., M. ZATOVKAŇUK, et al., 1972. *Ukrajinština pro Čechy a Slováky*. 1. vyd. Praha: SPN.

SKUTIL, M., 2011. *Základy pedagogicko-psychologického výzkumu pro studenty učitelství*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-778-7.

ŠEBESTA, K., 1999. *Od jazyka ke komunikaci: Didaktika českého jazyka a komunikační výchova*. Praha: Karolinum. ISBN 80-7184-711-9.

ŠORMOVÁ, K., A. HUDÁKOVÁ, et al., 2019. *Čeština jako druhý jazyk: Metodická perspektiva*. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy. ISBN: 978-80-7308-966-5.

VALKOVÁ, J., 2014. *Komunikační přístup a učebnice češtiny pro nerodilé mluvčí*. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy. ISBN 978-80-7308-524-7.

Učebnice

HALAŠTOVÁ, A., et al., 2022a. *Česky raz dva: výukové materiály pro děti*. Praha: Centrum pro integraci cizinců, o. p. s. ISBN 978-80-908603-0-8. Dostupné z: <<https://www.cicops.cz/cz/45-kurzy-cestiny/655-nova-ucebnice-cesky-raz-dva>>.

HALAŠTOVÁ, A., et al., 2022b. *Česky raz dva: výukové materiály s metodickou podporou*. Praha: Centrum pro integraci cizinců, o. p. s. ISBN 978-80-908603-1-5. Dostupné z: <<https://www.cicops.cz/cz/45-kurzy-cestiny/655-nova-ucebnice-cesky-raz-dva>>.

HALAŠTOVÁ, A., et al., 2022c. *Česky raz dva: rozšiřující aktivity k výuce*. Praha: Centrum pro integraci cizinců, o. p. s. ISBN 978-80-908603-2-2. Dostupné z: <<https://www.cicops.cz/cz/45-kurzy-cestiny/655-nova-ucebnice-cesky-raz-dva>>.

MALÁ, Z., 2009. *Hry a aktivity pro výuku češtiny pro cizince: úroveň A1.1*. Praha: Lingua Ludus. ISBN 978-80-903894-6-5.

VALIŠOVÁ, P., et al., 2021. *Levou zadní I.: čeština jako druhý jazyk*. 2. vyd. Praha: Meta, o.p.s. – Společnost pro příležitosti mladých migrantů. ISBN 978-80-88171-29-4.

Elektronické zdroje

Certifikovaná zkouška z češtiny pro cizince (CCE) In: Ústav jazykové a odborné přípravy Univerzita Karlova [online]. © 2022, [cit. 2022-11-22]. Dostupné z: <<https://old.ujop.cuni.cz/zkouska/certifikovana-zkouska-z-cestiny-pro-cizince-cce#cce-staty>>.

HALAŠTOVÁ, A., et al., Výukové materiály pro děti „Česky raz dva“. In: *Centrum pro integraci cizinců, o.p.s.*, 2022d [online]. © 2021, 11. 5. 2022 [cit. 2022-10-26]. Dostupné z: <<https://www.cicops.cz/cz/45-kurzy-cestiny/655-nova-ucebnice-cesky-raz-dva>>.

Migrace v souvislostech, Ukrajinská uprchlická krize: aktuální situace i srovnání s historií. In: *Člověk v tísní, o.p.s.* [online]. © 2022, 22. 11. 2022 [cit. 2022-11-22]. Dostupné z: <<https://www.clovekvtsni.cz/ukrajinska-krize-v-historickem-kontextu-8589gp>>.

MŠMT, Vyhlášené výzvy MŠMT na podporu Adaptačních skupin a Jazykových kurzů pro děti cizince migrující z Ukrajiny 2022. In: *edu.cz*, 2022 [online]. Aktualizováno 13. 5. 2022 [cit. 2022-09-05] Dostupné z: <<https://www.edu.cz/vyhlaseny-2-vyzvy-msmt-na-podporu-adaptacnich-skupin-a-jazykovych-kurzu-pro-deti-cizince-migrujici-z-ukrajiny-2022/>>.

PALATA, L., Útěk před hrůzami války: Z Ukrajiny přišly do Česka manažerky a učitelky. In: *denik.cz* [online] © VLTAVA LABE MEDIA a.s. 4. 10. 2022 [cit. 2022-10-29]. Dostupné z: <<https://www.denik.cz/cesko-a-eu/ukrajina-uprchlici-povolani-prace-20221003.html>>.

Učitelé češtiny u krajanů; Lektorři českého jazyka a literatury na univerzitách. In: *Dům zahraniční spolupráce* [online]. © 2022 [cit. 2022-11-22]. Dostupné z: <<https://www.dzs.cz/program/program-podpory-ceskeho-kulturniho-dedictvi-v-zahranici#lektori-ceskeho-jazyka-literatury-na-univerzitach>>.

Ukrajinci v českých zemích. In: *Velvyslanectví Ukrajiny v České republice*, 2022 [online]. 19. 7. 2022 [cit. 2022-10-15] Dostupné z: <<https://czechia.mfa.gov.ua/cs/partnership/361-ukrajinci-v-chehiji>>.

VALIŠOVÁ, P., et al., Manuály pro učitele. In: *Levou zadní: čeština jako druhý jazyk*, 2022 [online]. © 2022, Meta, o. p. s., Webmaster: Milan Vodák. [cit. 2022-08-20] Dostupné z: <<https://ceskylevouzadni.cz/ucebnice/levou-zadni-i/pro-ucitele/manualy-pro-ucitele/>>.

Základní informace. In: *Velvyslanectví Ukrajiny v České republice*, 2020 [online]. 2. 11. 2020 [cit. 2022-10-15] Dostupné z: <<https://czechia.mfa.gov.ua/cs/about-ukraine/zakladni-informace>>.

Seznam příloh

Příloha A: Ukázka interakční aktivity z učebnice *Levou zadní* (metodika)

Příloha B: Ukázka interakční aktivity z materiálů *Česky raz dva* – rozšiřující materiály k výuce

Příloha C: Ukázka expozice/prezentace z učebnice *Levou zadní*

Příloha D: Ukázka expozice/prezentace z učebnice *Česky raz dva*

Příloha E: Ukázka heuristických komponent z učebnice *Levou zadní*

Příloha F: Ukázka simulace z učebnice *Levou zadní*

Příloha G: Čistý vstupní test ke kurzu pro Ukrajince 14–18 let

Příloha H: Vyplněný vstupní test ke kurzu pro Ukrajince 14–18 let

Příloha I: Vyplněný pracovní list hry po městě „Kde a za kolik?“ ze 14. dne kurzu

Příloha J: Pracovní list z exkurze do Frýdlantu z 16. dne kurzu

Příloha K: Společná fotografie ukrajinských studentů češtiny s lektorkou první skupiny před frýdlantskou radnicí

Příloha L: Společná fotografie ukrajinských studentů češtiny s lektorkou druhé skupiny před frýdlantskou radnicí

Příloha M: Práce v kurzu ve třídě

Příloha N: Ukrajínští studenti češtiny se svými lektorkami na vrcholu Poledních kamenů

Příloha O: Příprava zelných závitků na táboře Naděje

Příloha P: Ukrajinské česnekové pampušky pečené v táborové kuchyni

Příloha Q: Příprava ukrajinského boršče v táborové kuchyni

Příloha R: Ukrajinské šašliky pečené nad ohněm na táboře Naděje

Příloha S: Společný oběd ukrajinských pokrmů na táboře Naděje

Příloha T: Představení břišní tanečnice – jedné ukrajinské studentky – na táboře Naděje

Příloha U: Vyplněný závěrečný test ke kurzu pro Ukrajince 14–18 let od nejlepšího studenta

Příloha V: Vyplněný závěrečný test ke kurzu pro Ukrajince 14–18 let od studentky průměrného výsledku

Přílohy

Příloha A: Ukázka interakční aktivity z učebnice *Levou zadní* (metodika)

(zdroj: Vališová a kol. 2021. s. 85)

STUDENT A

Student 1: *Co je v pondělí v 8 hodin?*

Student 2: *V pondělí v 8 hodin je čeština.*

ROZVRH HODIN					
	8:00	9:00	10:00	11:00	12:00
PONDĚLÍ	ČJ		M	TV	HV
ÚTERÝ	AJ				Z
STŘEDA			ČJ	D	
ČTVRTEK		F		AJ	TV
PÁTEK			CH	IT	

STUDENT B

ROZVRH HODIN					
	8:00	9:00	10:00	11:00	12:00
PONDĚLÍ	ČJ	M			
ÚTERÝ		ČJ	OV	CH	
STŘEDA	VV	VV			PŘ
ČTVRTEK	CH		ČJ		
PÁTEK	M	OV			IT

Student 1: *Co je v pondělí v 8 hodin?*

Student 2: *V pondělí v 8 hodin je čeština.*

Příloha B: Ukázka interakční aktivity z materiálů *Česky raz dva* – rozšiřující materiály k výuce

(zdroj: Halaštová a kol. 2022c, s. 111)

Co ti chutná?	✓ X	✂	Co ti chutná?	✓ X
Jméno: _____			Jméno: _____	
Chutná ti smažený sýr?	☐		Chutná ti smažený sýr?	☐
Chutná ti rajská polévka?	☐		Chutná ti rajská polévka?	☐
Chutná ti čokoláda?	☐		Chutná ti čokoláda?	☐
Chutnají ti špagety?	☐		Chutnají ti špagety?	☐
Chutnají ti olivy?	☐		Chutnají ti olivy?	☐
Chutnají ti knedlíky?	☐		Chutnají ti knedlíky?	☐

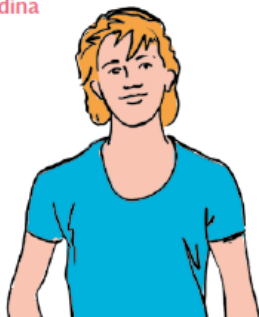
✂

5.1 MOJE RODINA

1 Poslouchejte a doplňte:

Christian a jeho rodina

Ahoj, jmenuju se Christian a je mi _____ let. Jsem student z Dánska, ale teď bydlím v Praze. Na fotce je moje rodina. Vlevo je můj tatínek. Jmenuje se Olaf a je mu _____ let. Je z Dánska a je doktor. Moje maminka se jmenuje Marie. Je jí _____ let a je z České republiky. Je malířka a pracuje v galerii. Mám dva sourozence, staršího bratra a mladší sestru. Na fotce uprostřed je moje sestra. Jmenuje se Sofie. Je jí _____ let a je studentka jako já. Vpravo je můj bratr. Jmenuje se Markus. Je mu _____ let a pracuje jako kuchař.

Příloha D: Ukázka expozice/prezentace z učebnice *Česky raz dva*
(zdroj: Halaštová a kol. 2022a, s. 40)

Lekce 9: JSME VE ŠKOLE

8.2 CO JSEM DĚLAL/A O VÍKENDU

1 Čtěte nebo poslouchejte:

Pondělí ráno ve škole

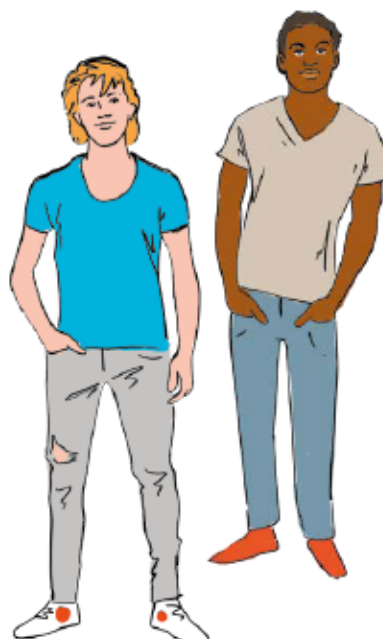
Emil: Ahoj Christiane. Co **jsi dělal** o víkendu?

Christian: **Byl jsem doma**, protože **jsem byl nemocný**. **Nemohl jsem jít ven**. **Celý den jsem ležel v posteli**. **Když jsem nespál, četl jsem knihu** nebo **jsem se díval na televizi**. **Byla to nuda**, ale teď už je mi dobře.

Emil: To je mi líto.

Christian: A co **jsi dělal ty**?

Emil: V sobotu **jsme byli** s rodiči na výletě. **Jeli jsme na hrad Karlštejn**. **Viš, že ho založil Karel IV.?** A v neděli **jsem šel do kina**. **Film se jmenoval „Masaryk“** a **byl o synovi Tomáše Garrigua Masaryka**, jak **jsme o něm četli** ve škole, pamatuješ? **Byl moc dobrý**. **Příště musíš jít taky**.

1.a Vypište z textu 1 tvary sloves pro tyto osoby:

JÁ _____

TY _____

MY _____

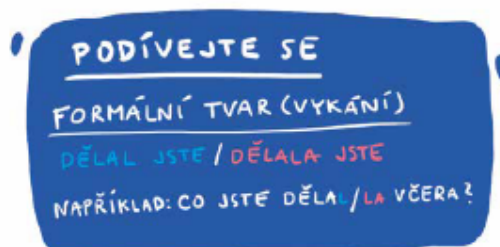
1.b Najděte v textu 1 slovesa v záporném tvaru a podtrhněte je:

1.c Doplňte do tabulky chybějící části a převedte je do záporného tvaru:

MINULÝ ČAS		
(já)	dělal/ la/lo jsem	nedělal/ la/lo jsem
(ty)	dělal/ la/lo	
(on, ona, ono)	dělal/ la/lo —	
(my)	dělali/ ly/la	
(vy)	dělali/ ly/la	
(oni, ony, ona)	dělali/ ly/la —	

1.d Podívejte se:

2. POZICE	
Byli jsme na výletě.	V sobotu jsme byli na výletě.
Byl jsem doma,...	...protože jsem byl nemocný.
Četl jsem knihu...	...nebo jsem se díval na televizi.

ZVRATNÁ SLOVESA – 2. osoba jednotného čísla	
jsi se = ses	Díval ses na televizi? → Ano, díval jsem se na televizi.
jsi si = sis	Umyl sis ruce? → Ne, neumyl jsem si ruce.

Příloha F: Ukázka simulace z učebnice *Levou zadní*

zdroj: Vališová a kol. 2021, s. 178

12 Interview

Představte si, že jste reportér v zábavném televizním programu a máte dělat rozhovor s nějakou známou osobností. Připravte si otázky na téma rodina a práce a situaci zahrajte. Ptejte se na jméno, stát (město), věk, profesi, manžela/manželku, děti atd.

Příloha G: Čistý vstupní test ke kurzu pro Ukrajince 14–18 let
(zdroj: vlastní)

VSTUPNÍ TEST KE KURZU ČEŠTINY PRO MLDEŽ 14-18 LET

1. Odpověz na otázky celou větou. Відповідіть на питання цілим реченням.

Jak se jmenuješ?

Kolik je ti let?

Odkud jsi?

Co děláš?

Jakými jazyky mluvíš?

Kde bydlíš?

Jaká je tvoje adresa?

Jaké je tvé telefonní číslo?

Jak se máš?

2. Napiš čísla slovem. Запишіть числа словами.

Příklad: 8 – osm

2 –

22 –

3 –

37 –

5 –

94 –

6 –

45 –

11 –

48 –

13 –

183 –

15 –

560 –

9 –

201 –

20 –

492 –

17 –

1500 –

3. Spoj dialog a obrázek. Поедняйте діалог с картинкою.

1	2	3	4
A: Prosím. B: Děkuju.	A: Promiňte. B: To nic.	A: Díky! B: Nemí zač.	A: S dovolením.

4. Napiš k obrázku českou větu.

Під картинку напишіть речення на чеській мові що бачите.

Fráze ve škole

5. Napiš pod obrázky, co kdo dělá. Під картинку напишіть хто що робить.

6. Co je to? Napiš k obrázkům české slovo. Що це? Під картинку напишіть чеське слово.

7. Doplňte písmena do slov předmětů ve škole. До слів додайте букви (предмети в школі).

K _ _ H _

U _ B _ _ _

S _ _ I _

M _ _ A

P _ R _

P _ _ P _ K _

T _ Ž _ _

G _ _ A

P _ _ Á _

P _ _ _ K _

F _ X _

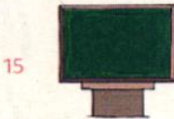
N _ Ž _ _

P _ _ Í _

OŘ _ _ Á _ _ K _

T _ _ _ E

D _ _ Ř _

8. Doplňte barvy. Додовніть кольори

červená
modrá

modrá

zelená
růžová

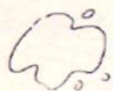
černá
hnědá

fialová
béžová

šedá
bílá

Příloha H: Vyplněný vstupní test ke kurzu pro Ukrajince 14–18 let
(zdroj: vlastní)

VSTUPNÍ TEST KE KURZU ČEŠTINY PRO MLDEŽ 14-18 LET

1. Odpověz na otázky celou větou. Відповідіть на питання цілим реченням.

Jak se jmenuješ?

Jmenuji se Mykhaiko Odynets

Kolik je ti let?

Je mi 14 let

Odkud jsi?

Jsem z Kyjeva, Ukrajina.

Co děláš?

Nic nedělám

Jakými jazyky mluvíš?

Mluví Ukrajinštinou, Ruštinou, anglickou, a trochu Češtinou

Kde bydlíš?

—

Jaká je tvoje adresa?

Moje adresa je Klasterská, Hejnice

Jaké je tvé telefonní číslo?

+380 67 6975740

Jak se máš?

Mám se dobře

2. Napiš čísla slovem. Запишіть числа словами.

Příklad: 8 – osm

2 – dva

3 – tři

5 – pět

6 – šest

11 – jedenáct

13 – třináct

15 – patnáct

9 – devět

20 – dvacet

17 – sedmáct

22 – dvacet dva

37 – třicet ~~sedm~~ sedm

94 – devětset čtyři

45 – čtyřicet pět

48 – čtyřicet osm

183 – sto osmset tři

560 – pětset šestset

201 – dvě stě jedna

492 – čtyřset devětset dva

1500 – jedna tisíce pětset

3. Spoj dialog a obrázek. Поєднайте діалог с картинкою.

1	2	3	4
A: Prosím. B: Děkuju.	A: Promiňte. B: To nic.	A: Díky! B: Není zač.	A: S dovolením.

3

1

4

2

4. Napiš k obrázku českou větu.

Під картинку напишіть речення на чеській мові що бачите.

Fráze ve škole

Znáš? - Neznám

dívka čte a píše

Opakujte, prosím

mívá na záchod?

5. Napiš pod obrázky, co kdo dělá. Під картинку напишіть хто що робить.

mluvit

čte

píše

maluje

hra

běžit

spívat

stojí

jde

6. Co je to? Napiš k obrázkům české slovo. Що це? Під картинку напишіть чеське слово.

oči

koň

nůžku

okno

ucho

usta

tramvaj

vlak

7. Doplňte písmena do slov předmětů ve škole. До слів додайте букви (предмети в школі).

1		2		3		4	
	K <u>M</u> L <u>H</u> A		U <u>č</u> e <u>B</u> N <u>I</u> C <u>e</u>		se <u>š</u> IT		M <u>A</u> P <u>A</u>
5		6		7		8	
	P <u>e</u> R <u>o</u>		P <u>R</u> O <u>P</u> Í <u>S</u> K <u>A</u>		T <u>U</u> Ž <u>K</u> A		G <u>U</u> M <u>A</u>
9		10		11		12	
	P <u>e</u> N <u>A</u> L		P <u>A</u> S <u>T</u> E <u>L</u> K <u>A</u>		F <u>I</u> X <u>A</u>		N <u>U</u> Ž <u>K</u> y
13		14		15		16	
	P <u>A</u> P <u>I</u> R		O <u>Ř</u> __ <u>Á</u> __ <u>K</u> __		T <u>A</u> B <u>U</u> L <u>E</u>		D <u>V</u> E <u>Ř</u> Í

8. Doplňte barvy. Довніть кольори

červená modrá	zelená růžová	žlutá oranžová	černá hnědá	fialová béžová	šedá bílá
					
modrá	žlutá	červená	hnědá		
					
fialová	černá	béžová	růžová		
					
zelená	bílá	oranžová	šedá		

Příloha I: Vyplněný pracovní list hry po městě „Kde a za kolik?“ ze 14. dne kurzu
(zdroj: vlastní)

1. Zjisti a napiš, kde a za kolik co koupíš.

Pozor, musíš se v obchodě česky zeptat, kolik co stojí nebo jestli to vůbec mají:

Kolik, prosím Vás, stojí máslo?

Máte, prosím Vás, buřty?

Co?

vepřová játra 33

majonéza

mramorovaná bábovka 37.90

kedlubna česká máslovka 17.90

zubní pasta Elmex 110

jáhlové křupky (jablko+mrkev) 20

polštář 129

bylinný balzám s kaštanem koňským 49.90

africká kopřiva ~~47~~ 47 nebo 85

bílá stolní svíčka 16.90 nebo 12.90 85

Kde?

v galanterii

v hodinářství

v potravinách

ve Zdravém obchůdku Za Duhou

v drogerii

v Ovoci a zelenině

v řeznictví u Kloučka

v papírnictví

na poště

v květinářství Květinka

v Elektru

v železářství

2. Poté napiš věty, kde to koupíš a za kolik.

Pozor na správné použití akusativu!

Například: Máslo koupím v potravinách za 45 korun.

nebo 44.40

- 1. ~~Majonéz~~ ^u Koupím v potravinách HaZ za 28.90
- 2. Vepřová játra koupím v potravinách za 33 korun
- 3. Mramorovaná bábovka ^{koupím} v potravinách za 37.90 korun
4. Kudlubnu českou ^{ou} máslovku ^{koupím} v Ovoci a zelenině za 17.90 korun
- ✓ 5. Zubní pastu Elmex ^v v lékárně za 110 korun
6. jáhlové křupky koupím ve Zdravém obchůdku Za Duhou za 20 korun
7. Africká ^{ou} kopřiva ^u koupím ve Zdravém obchůdku Za Duhou za 47 nebo 85 korun
8. Polštář koupím v galanterii za 129 korun
9. bylinný
- 10. Bílá ^{ou} stolní svíčku koupím v potravinách za 16.90 velkou nebo 12.90 malou

Příloha J: Pracovní list z exkurze do Frýdlantu z 16. dne kurzu
(zdroj: vlastní)

Jméno: _____

Frýdlant – čtvrtek 7. 7. 2022

1. Napiš alespoň 5 věcí, co jsi cestou vlakem viděl/a. Použij 4. pád (akusativ).
Např. Viděl/a jsem kočku.

1. Viděl/a jsem _____.
2. Viděl/a jsem _____.
3. Viděl/a jsem _____.
4. Viděl/a jsem _____.
5. Viděl/a jsem _____.

2. Popiš cestu od nádraží na náměstí. Použij přitom správně směry: *nahoru, dolů, doprava, doleva, rovně, blízko, daleko.*

3. Jak se jmenuje řeka, která protéká městem Frýdlant?

4. Napiš, co vidíš na obrázcích. Poté zakresli místa do mapy a označ je číslem.

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

5. _____

6. _____

5. Kolik stojí vstupné na zámek Frýdlant pro děti od 6 do 17 let?

6. Navštiv ve Frýdlantu tato místa: *radnice, zámek (bez čísla popisného), banka, kavárna, železářství, Restaurace a penzion U Wéwody, parkoviště Havlíčkova (bez čísla popisného, napiš, která jména 3 ulic, které jdou kolem parkoviště), Potraviny Na rohu, Valdštejnská lékárna, Tesco, Kostel Nalezení sv. Kříže, Městské kino, pošta, Městské muzeum Špitálek, ZUŠ (Základní umělecká škola)*

Napiš jejich adresu (v jaké ulici se nachází a jaké mají číslo popisné). A napiš k nim správnou předložku NA nebo DO + správnou koncovku.

Např.: TOP drogerie – náměstí T. G. Masaryka 32, do TOP drogerie

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____
7. _____
8. _____
9. _____
10. _____
11. _____
12. _____
13. _____
14. _____
15. _____

7. Co vidíš v městském muzeu na radnici? Napiš alespoň 6 věcí (použij 4 pád. – *vidím koho, co*)

1. _____	4. _____
2. _____	5. _____
3. _____	6. _____

**Příloha K: Společná fotografie ukrajinských studentů češtiny s lektorkou první skupiny
před frýdlantskou radnicí**
(foto K. L.)

**Příloha L: Společná fotografie ukrajinských studentů češtiny s lektorkou druhé skupiny
před frýdlantskou radnicí**
(foto autorka)

Příloha M: Práce v kurzu ve třídě
(foto autorka)

Příloha N: Ukrajinští studenti češtiny se svými lektorkami na vrcholu Poledních kamenů
(foto autorka)

Příloha O: Příprava zelných závitků na táboře Naděje
(foto A. W.)

Příloha P: Ukrajinské česnekové pampušky pečené v táborové kuchyni
(foto A. W.)

Příloha Q: Příprava ukrajinského boršče v táborové kuchyni
(foto A. W.)

Příloha R: Ukrajinské šašliky pečené nad ohněm na táboře Naděje
(foto A. W.)

Příloha S: Společný oběd ukrajinských pokrmů na táboře Naděje
(foto Z. M.)

Příloha T: Představení břišní tanečnice – jedné ukrajinské studentky – na táboře Naděje
(foto Z. M.)

Příloha U: Vyplněný závěrečný test ke kurzu pro Ukrajince 14–18 let od nejlepšího studenta

(zdroj: vlastní)

ZÁVĚREČNÝ TEST Z ČESKÉHO JAZYKA

PRO INTENZIVNÍ LETNÍ KURZ PRO MLÁDEŽ 14 – 18 LET

JMÉNO: Mykhailo

CELKOVÝ POČET BODŮ: 194 / 214

9

1. **Odpovídejte. Například: Jak se jmenujete? → Jmenuju se Igor.** 6/8

Jak se jmenujete? Jmenuju se Mykhailo ✓

Kde bydlíte? Bydlím v Hejvíčích, ve klášteře.

Odkud jste? Jsem z Kyjeva, z Ukrajiny.

Kolik je vám let? Je mi 14 let ✓

2. **Jaký je to gramatický rod?** 6/6

mužský životný (Mživ), mužský neživotný (Mnež), ženský (Ž), střední (S)

1. učitelka - Ž ✓

4. kluk - Mživ ✓

2. ořezávátko - S ✓

5. sešit - MNEŽ ✓

3. škola - Ž ✓

6. učebnice - Ž ✓

3. **Napište přivlastňovací zájmena:** *Například: (on) kniha → jeho kniha* 5/5

1. (já) moje učebnice ✓

4. (vy) váš učitel ✓

2. (ona) její tužka ✓

5. (ty) tvůj sešit ✓

3. (oni) jejich třída ✓

4. **Doplňte dny v týdnu:** 2,5/3

1. pondělí

5. pátek

2. úterý

6. Sobota ✓

3. středa

7. neděle

4. ~~čtvrtek~~ čtvrtek ✓

5. **Napište, jak jedete do školy:** *Například: → Do školy jedu autem.* 4/4

Do školy jedu...

metrem ✓

trambvají ✓

autobusem ✓

na kole ✓

6. Kam jdete? Napište 2. pád: Například: park → do parku

město do města ✓ hřiště na hřiště ✓ 5,5/6
 obchod do obchodu ✓ kavárna do kavárny ✓
 policie na policii ✓ nádraží na nádraží ✓

7. Napište správný tvar slovesa:

1. (já - vědět) vím, kde bydlí Igor. ✓ 4. (oni - vidět) vidí dům. ✓ 6/6
 2. (ty - vidět) vidíš to auto? ✓ 5. (ty - vědět) víš, kde jsme? ✓
 3. (vy - nevědět) nevíte, kde je muzeum? ✓ 6. (já - vidět) vidím obchod. ✓

8. Doplňte do tabulky názvy členů rodiny:

MUŽ	ŽENA
otec	<u>maminka</u> ✓
<u>dědeček</u> ✓	babička
<u>bratr</u> ✓	sestra
strýc	<u>teta</u> ✓
bratranec	<u>sestřenice</u> ✓

9. Dělejte 4. pád:

Mám staršího bratra ✓ (starší bratr). 4,5/5
 Mám línou kočku ✓ (líná kočka).
 Mám veselou sestřenicí ✓ (veselá sestřenice).
 Mám hodného dědečka ✓ (hodný dědeček).
 Mám přísného otce ✓ (přísný otec).

10. Co dělají? Doplňte:

obsluhuje léčí šije prodává řídí učí 6/6
 Doktor léčí pacienty. ✓ Prodavačka prodává v obchodě. ✓
 Učitel učí děti. ✓ Manažer řídí firmu. ✓
 Číšník obsluhuje hosty. ✓ Krejčí šije oblečení. ✓

11. Napište slova v 6. pádu. Použijte předložku V nebo NA:

nemocnice v nemocnici ✓ letiště na letišti ✓
 pošta na poště ✓ autoservis v autoservisu ✓
 supermarket v supermarketu ✓ nádraží na nádraží ✓
 park v parku ✓ kavárna v kavárně ✓

7/8

12. Poslouchajte a napište datum. Například: prvního června → 1. 6.

12.0 1. dvanáctého února ✓ — 12.02. ✓
 2. třicátého prvního dubna ✓ — 31.04. ✓
 3. dvacátého šestého listopadu ✓ — 26.10. ✓
 4. osemnáctého července ✓ — 18.07. ✓
 5. devátého září ✓ — 09.09. ✓

5/5

13. Doplňte slovesa JÍT/JET, nebo CHODIT/JEZDIT:

Do školy (já) jezdím ✓ každý den metrem, ale dnes (já) jdu ✓ pěšky.
 Dvakrát za týden (my) chodíme do sauny.
 V 8 hodin (on) jde na film.
 Jak často (ty) chodíš tancovat do klubu?
 Nikdy (oni) nechodí pěšky, vždycky (oni) jezdí tramvaji.

7/7

14. Doplňte SE nebo SI na správné místo:

Christian se dívá na seriál. ✓
 Ráno si čistím zuby. ✓
 Každý den se Káťa sprchuje. ✓
 V šatně se musíme přezouvat. ✓

4/4

15. Jaké je počasí?

				
<u>horko</u> ✓	<u>prší</u> ✓	<u>je vítr/fouká</u> ✓	<u>sněží</u> ✓	stano <u>oblačno</u> ✓

4/5

16. Napište 8 vět o tom, co děláte celý den (od rána do večera):

8/8

Ráno si čistím zuby. ✓
 Pak jdu jíst do restaurace. ✓
 Potom jdu na kurzy. ✓
 Na kurzech se učím. ✓
~~Rad~~ Rad mluví se Sirgiem. ✓
 Pak jdu jíst do kláštera. ✓
~~Večer~~ Večer hraju počítačové hry. ✓
 Na konec jdu spát. ✓

17. Napište ke každé kategorii 4 slova:

6/8

OVOCE	ZELENINA	PITÍ	MASO
jáhoda ✓	brambory ✓	voda ✓	vepřové. ✓
borůvka ✓	okurka ✓	Kofola ✓	hovězí ✓
pomeranč ✓	vejce ✓	džus ✓	kuřecí ✓
melaun ✓	rajče ✓	Eanta ✓ 2	ovččí. 15

18. Napište slova v 7. pádě:

5/6

Mám rád toust se (salám) salámem ✓
 Jiš hovězí s (rýže) rýží ✓
 Ilona nejlí pizza se (šunka) šunkou ✓
 Mám rád kávu s (mléko) mlékem ✓
 Dám si kebab s (hranolky) hranolkami ✓
 Obědváme kuře s (brambory) bramborami ✓

19. Napište slova v závorce ve 2. pádě:

5/5

hrnek (mouka) mouky ✓
 sklenice (mléko) mléka ✓
 lžička (med) medu ✓
 20 dkg (šunka) šunky ✓
 100 g (cukr) cukru ✓

20. Poslouchejte a napište čísla:

8/8

- a. 2021 ✓
 b. 1946 ✓
 c. 1864 ✓
 d. 8639 ✓

- e. 4535 ✓
 f. 1417 ✓
 g. 9781 ✓
 h. 1382 ✓

21. Doplňte VÍŠ, nebo ZNÁŠ:

5/5

- Znáš ✓ tu sympatickou holku?
 Víš ✓ kolik je hodin?
 Víš ✓ kdy začíná matematika?
 Znáš ✓ nějaký dobrý seriál?
 Víš ✓ jak se jmenuje ten muž?

22. Dejte slovesa do minulého času: Například: píšu → psal jsem

9.5/10

- hraje hrál ✓
 spíte spali jste ✓
 plavou plavali ✓
 jedu jel jsem ✓
 čtou četli ✓

- pracujeme pracovali jsme ✓
 čekáš čekal jsi ✓
 pomáhají pomáhali ✓
 nakupuješ nakupoval jsi ✓
 jdeme šli jsme ✓

23. Dejte věty do záporného tvaru: Například: Často sportuju. → Nikdy nesportuju.

5/5

Někdy chodím do kina.

Nikdy nepůdu do kina ✓

Venku někdo je.

Venku nikdo není ✓

Ta učebnice tady někde je.

Ta učebnice tady nikde není ✓

Něco jsem koupil.

Nic jsem nekoupil ✓

Někoho jsem viděl.

Nikoho jsem neviděl ✓

24. Čtete a odpovzte:

4/5

VÁCLAV HAVEL

Václav Havel se narodil v roce 1936. Byl to dramatik, esejista, disident, kritik komunistického režimu a také první prezident České republiky. Byl ze známé pražské intelektuální rodiny. Jeho otec byl podnikatel a matka výtvarnice a módní návrhářka. Václav Havel si kvůli politickým problémům nemohl vybrat střední školu a vyučil se chemikem. V roce 1955 vydal první literární text v časopise Květen. Od 60. let ostře kritizoval komunistický režim a za svou kritiku byl několikrát zavřený do vězení. Václav Havel se stal přední postavou českého disentu a v roce 1989 během Sametové revoluce promluvil na Václavském náměstí k občanům a později v roce 1993 se stal prvním českým prezidentem.

1. Kdy se narodil Václav Havel?
2. Co dělala jeho matka?
3. Kdy se stal českým prezidentem?
4. Jaká revoluce byla v roce 1989?

Václav Havel se narodil v roce 1936
 Jeho matka byla výtvarnice a módní návrhářka ✓
 V roce ~~1989~~ 1993 ✓
 byla sametová revoluce ✓

25. Co je to?

7/10

				
šaty ✓	ponožky ✓	kratičky ✓	bunda / mikina ✓	X
				
kalhoty ✓	X	boty ✓	pláštěnka ✓	plavky ✓

26. Napište, jaký je ten člověk (vlastnost):

3,5/7

- Člověk, který nechce nic dělat: líný ✓
- Člověk, který nechce nikomu nic dát:
- Člověk, který si myslí, že je nejlepší:
- Člověk, který říká pravdu: pravidelný X
- Člověk, který nechce změnit svůj názor: tvrdohlavý ✓
- Člověk, který je moc moderní: moderní ✓
- Člověk, který mluví, a my se smějeme: pěkný ✓ vtipný ✓

0,5

27. Napište 1., nebo 4. pád:

- Emil má na sobě kalhoty a mikinu (kalhoty a mikina). ✓
Líbí se mi červená sukně (červená sukně). ✓
Christian často nosí modrou kšiltovku (modrá kšiltovka). ✓
Líbí se ti žlutá bunda (žlutá bunda)? ✓

4/4

28. Doplňte 2. stupeň přídavného jména:

- Ty černé plavky jsou levnější (levný) než ty modré. ✓
Tehle svetr je teplejší (teplý) než ten tvůj. ✓
Můj bratr je vyšší (vysoký) než já. ✓
Tyhle boty jsou zajímavější (zajímavý) než ty první. ✓
Ten mobil je lepší (dobrý) než ten starý. ✓

5/5

29. Doplňte slova ve 3. pádu:

- Valérie kupuje šálu (bratr) bratřovi ✓
Chci koupit pěkný svetr (maminka) mamince ✓
Můj kamarád koupil rukavice (Simona) Simone ✓
Sestra často pomáhá (tatínek) tatínkovi ✓ na zahradě.
Telefonuješ (učitelka) učitelce ✓?

4,5/5

30. Poslouchejte a vyberte ANO, nebo NE:

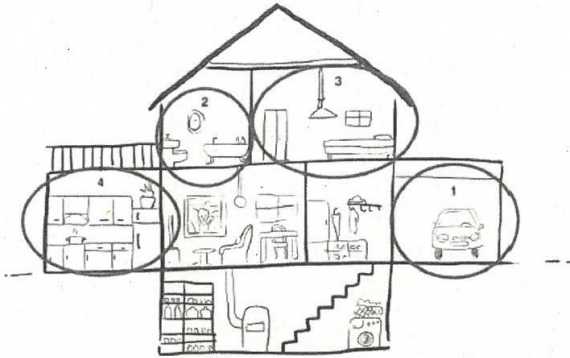
1. Hanka v sobotu nebude čist. ✓
2. Hanka půjde večer do klubu. ✓
3. V neděli bude u babičky na zahradě. ✓
4. David pojedou autobusem na výlet. ✓
5. David půjde 12 kilometrů. ✓
6. V neděli bude sportovat. ✓

ANO/NE ✓
ANO/NE ✓
ANO/NE ✓
ANO/NE ✓
ANO/NE ✓
ANO/NE ✓

5/6

31. Popište místnosti v domě:

3/4

1. garáž
 2. vana. + koupelna
 3. pokoj / ~~ložnice~~ ložnice ✓
 4. kuchyně ✓
- y

32. Dejte slovesa do budoucího času: Například: píše → bude psát

jdeme	přijedeme ✓	čekají	bude čekát ✓
spíš	budeš spát ✓	letím	poletím ✓
plave	bude plavat ✓	jedeš	pojedeš ✓
čtou	budou číst ✓	lyžuju	budu lyžovat ✓
nakupujete	budete nakupovat ✓	máte	budete mít ✓

33. Kam jdeš? Doplníte správnou předložku (DO, NA, K):

na koncert ✓	na kurz ✓	K babičce ✓
K řece ✓	do centra ✓	do muzea ✓
K doktorovi ✓	do Brna ✓	na nádraží ✓
do Itálie ✓	na oběd ✓	ke kamarádovi ✓

34. Odpovězte celou větou:

7/8

Co byste dělal/a, kdyby venku pršelo?

Byl bych doma a jedl ~~brambory~~ boršič ✓

Co byste dělal/a, kdybyste vyhrál/a milion korun?

šel bych do Ameriky ✓

Co byste dělal/a, kdybyste byl/a nemocný/á?

Pil bych teplý čaj ✓

Co byste dělal/a, kdyby nebyla dneska škola?

hrál bych počítačové hry ✓

Příloha V: Vyplněný závěrečný test ke kurzu pro Ukrajince 14–18 let od studentky průměrného výsledku

(zdroj: vlastní)

**ZÁVĚREČNÝ TEST Z ČESKÉHO JAZYKA
PRO INTENZIVNÍ LETNÍ KURZ PRO MLÁDEŽ 14 – 18 LET**

JMÉNO: Natalie

CELKOVÝ POČET BODŮ: 147/214

69%

1. Odpovídejte. Například: Jak se jmenujete? → Jmenuju se Igor. 3/8

- Jak se jmenujete? Jmenuju se Natalia ✓
Kde bydlíte? Teď bydlím v Stejničích (klášter) ✓
Odkud jste? sem z Ukrajiny, město Nikopol ✓
Kolik je vám let? Je mi 14 let ✓

2. Jaký je to gramatický rod? 5/6

mužský životný (Mživ), mužský neživotný (Mnež), ženský (Ž), střední (S)

1. učitelka - <u>Ž</u> ✓	4. kluk - <u>Mživ</u> ✓
2. ořezávátko - <u>S</u> ✓	5. sešit - <u>Mnež</u> ✓
3. škola - <u>Ž</u> ✓	6. učebnice - <u>Ž</u> ✓

3. Napište přivlastňovací zájmena: Například: (on) kniha → jeho kniha 4/5

1. (já) <u>můj</u> učebnice ✓	4. (vy) <u>váš</u> učitel ✓
2. (ona) <u>její</u> tužka ✓	5. (ty) <u>tvůj</u> sešit ✓
3. (oni) <u>jejich</u> třída ✓	

4. Doplněte dny v týdnu: 2/3

1. pondělí	5. pátek
2. <u>úterý</u>	6. <u>sobota</u>
3. středa	7. neděle
4. <u>čtvrtek</u>	

5. Napište, jak jedete do školy: Například: → Do školy jedu autem. 3/4

Do školy jedu...

Do školy jedu metrem ✓

Do školy jedu tramvají ✓

Do školy jedu autobusem ✓

Do školy jedu kolem/kolom
na kole ✗

6. Kam jdete? Napište 2. pád: Například: park → do parku

5,5/6

město	do města ✓	hřiště	na hřišti ✓
obchod	do obchodu ✓	kavárna	do kavárny ✓
police	do na policii ✓	nádraží	na nádraží ✓

7. Napište správný tvar slovesa:

4,5/6

1. (já - vědět) já vím , kde bydlí Igor. ✓	4. (oni - vidět) vidí dům. ✓
2. (ty - vidět) (ty) vidíš to auto? ✓	5. (ty - vědět) , kde jsme? ✓
3. (vy - nevědět) (vy) nevíte , kde je muzeum? ✓	6. (já - vidět) vidím obchod. ✓

8. Doplňte do tabulky názvy členů rodiny:

3/5

MUŽ	ŽENA
otec	matka
dědeček ✓	babička
brátra	sestra
strýc	
bratranec	sestřenice ✓

9. Dělejte 4. pád:

3/5

- Mám staršího bratra (starší bratr).
 Mám ^{ou} línou kočku (líná kočka).
 Mám ^{ou} Veselou sestřenicí (veselá sestřenice).
 Mám hodného dědečka (hodný dědeček).
 Mám přísného tatínka (přísný otec).

10. Co dělají? Doplňte:

6/6

obsluhuje	léčí	šije	prodává	řídí	učí
Doktor léčí pacienty. ✓	Prodavačka prodává v obchodě. ✓				
Učitel učí děti. ✓	Manažer řídí firmu. ✓				
Číšník obsluhuje hosty. ✓	Krejčí šije oblečení. ✓				

11. Napište slova v 6. pádu. Použijte předložku V nebo NA:

7/8

nemocnice	<u>V nemocnici</u> ✓	letišťe	<u>Na letišti</u> ✓
pošta	<u>Na poště</u> ✓	autoservis	<u>V autoservisu</u> ✓
supermarket	<u>V supermarketu</u> ✓	nádraží	<u>Na nádraží</u> ✓
park	<u>V parku</u> ✓	kavárna X

12. Poslouchejte a napište datum. Například: prvního června → 1. 6.

5/5

1. dvanáctého února 12. 2. ✓
2. 31. 4. ✓
3. 26. 11. ✓
4. 18. 7. ✓
5. 9. 9. ✓

13. Doplňte slovesa JÍT/JET, nebo CHODIT/JEZDIT:

5/7

- Do školy (já) jedu X každý den metrem, ale dnes (já) jdu ✓ pěšky.
 Dvakrát za týden (my) jezdíme ✓ do sauny.
 V 8 hodin (on) jde ✓ na film.
 Jak často (ty) chodíš ✓ tancovat do klubu?
 Nikdy (oni) jdou X pěšky, vždycky (oni) jedou ✓ tramvají.

14. Doplňte SE nebo SI na správné místo:

0/4

- Christian dívá na seriál. X
 Ráno čistím zuby. X
 Každý den Káťa sprchuje. X
 V šatně musíme přezouvat. X

15. Jaké je počasí?

3,5/5

				
<u>teple</u> ✓	<u>Prší</u> ✓	<u>Větr</u> .	<u>Sníh</u> .	<u>oblačno</u> . <u>oblačno</u>

16. Napište 8 vět o tom, co děláte celý den (od rána do večera):

5/8

Ráno čistím si zuby a snídám

Potom (Wash up) se koupu.

V 8:20 jdu na kurz čistiny

V 12:10 obědvám v jídelně

Domácí úkol

Maluju obrázky

Tančuju na tanec

Vana a pak ~~spím~~ spím / jdu spát

17. Napište ke každé kategorii 4 slova:

5,5/8

OVOCE	ZELENINA	PITÍ	MASO
Banán ✓	bramborů ✓	limonáda ✓	kuře ✓
jablko ✓	rajče ✓	čaj ✓	hovězí ✓
pomeranč	mokř	káva	
límon X 1	řepa ✓ 1,5	voda ✓ 1	1

18. Napište slova v 7. pádě:

4,5/6

Mám rád toust se (salám) salámem ✓

Jíš hovězí s (ryže) ryží X?

Ilona nejlí pizzu se (šunka) šunkou ✓

Mám rád kávu s (mléko) mlékem

Dám si kebab s (hranolky) hranolkami nebo s hranolkami ✓

Obědváme kuře s (brambory) bramborami nebo s brambory

19. Napište slova v závorce ve 2. pádě:

3/5

hrnek (mouka) mouky ✓

sklenice (mléko) mléka ✓

lžička (med) medu ✓

20 dkg (šunka) šunkou X

100 g (cukr) cukrem X

20. Poslouchejte a napište čísla:

8/8

a. 2021 ✓	e. 4535 ✓
b. 1946 ✓	f. 1414 ✓
c. 1864 ✓	g. 9781 ✓
d. 8639 ✓	h. 1362 ✓

21. Doplňte VÍŠ, nebo ZNÁŠ:

3/5

- tu sympatickou holku? ✓
Znáš
- kolik je hodin? ✓
Víš
- kdy začíná matematika? ✓
Víš
- nějaký dobrý seriál? ✗
Víš
- jak se jmenuje ten muž? ✗
Znáš

22. Dejte slovesa do minulého času: Například: píšu → psal jsem

5/10

hraje hrála jsem ✓	pracujeme pracovali jsme ✓
spíte spaly jste ✗ 0,5	čekáš čekal jsi ✓
plavou plavala jsem ✗	pomáhají pomáhali jsme ✗ 0,5
jedu jedla jsem ✗	nakupuješ nakupoval jsi ✓
čtou četla jsem ✗	jdeme šli jsme ✓

23. Dejte věty do záporného tvaru: Například: Často sportuju. → Nikdy nesportuju. 0/5

- Někdy chodím do kina. Často chodím do kina ✗
- Venku někdo je.
- Ta učebnice tady někde je.
- Něco jsem koupil.
- Někoho jsem viděl.

24. Čtěte a odpovězte:

5/5

VÁCLAV HAVEL

Václav Havel se narodil v roce 1936. Byl to dramatik, esejista, disident, kritik komunistického režimu a také první prezident České republiky. Byl ze známé pražské intelektuální rodiny. Jeho otec byl podnikatel a matka výtvarnice a módní návrhářka. Václav Havel si kvůli politickým problémům nemohl vybrat střední školu a vyučil se chemikem. V roce 1955 vydal první literární text v časopise Květen. Od 60. let ostře kritizoval komunistický režim a za svou kritiku byl několikrát zavřený do vězení. Václav Havel se stal přední postavou českého disentu a v roce 1989 během Sametové revoluce promluvil na Václavském náměstí k občanům a později v roce 1993 se stal prvním českým prezidentem.

- Kdy se narodil Václav Havel? V roce 1936 ✓
- Co dělala jeho matka? Byla výtvarnice a módní návrhářka ✓
- Kdy se stal českým prezidentem? V roce 1993 ✓
- Jaká revoluce byla v roce 1989? Sametová revoluce ✓

25. Co je to?

6,5/10

				
<u>šaty</u>	<u>ponožky</u> ✓	<u>krátkasy</u> ✓	<u>mikina</u> ✓	
				
<u>kalhoty</u>	<u>slipky</u>	<u>boty</u> ✓	<u>de</u>	<u>plavky</u>

26. Napište, jaký je ten člověk (vlastnost):

1/7

- Člověk, který nechce nic dělat: líný ✓
- Člověk, který nechce nikomu nic dát:
- Člověk, který si myslí, že je nejlepší:
- Člověk, který říká pravdu:
- Člověk, který nechce změnit svůj názor:
- Člověk, který je moc moderní:
- Člověk, který mluví, a my se smějeme:

27. Napište 1., nebo 4. pád:

4/4

- Emil má na sobě *kalhoty a mikinu* ✓ (kalhoty a mikina).
Líbí se mi *červená sukně* ✓ (červená sukně).
Christian často nosí *modrou kšiltovku* ✓ (modrá kšiltovka).
Líbí se ti *žlutá bunda* ✓ (žlutá bunda)?

28. Doplňte 2. stupeň přídavného jména:

24/5

- Ty černé plavky jsou *levnější* ✓ (levný) než ty modré.
Tehle svetr je *teplejší* ✓ (teplý) než ten tvůj.
Můj bratr je (vysoký) než já.
Tyhle boty jsou *zajímavější* ✓ (zajímavý) než ty první.
Ten mobil je (dobrý) než ten starý.

29. Doplňte slova ve 3. pádu:

3/5

- Valérie kupuje šálu (bratr) *bratru/bratrovi* ✓
Chci koupit pěkný svetr (maminka) *mamince* ✓
Můj kamarád koupil rukavice (Simona) *Simony* ✓
Sestra často pomáhá (tatínek) *tatínka* ✓ na zahradě.
Telefonuješ (učitelka) *učitelce* ✓?

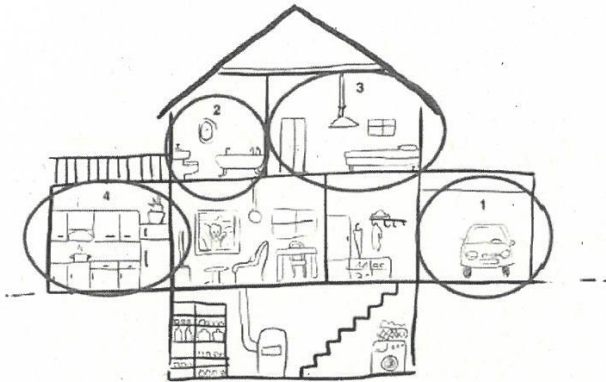
30. Poslouchajte a vyberte ANO, nebo NE:

6/6

1. Hanka v sobotu nebude čist. ANO/NE ANO *Byde čist knihu*
2. Hanka půjde večer do klubu. ANO/NE ✓
3. V neděli bude u babičky na zahradě. ANO/NE ✓
4. David pojede autobusem na výlet. ANO/NE ✓
5. David půjde 12 kilometrů. ANO/NE ✓
6. V neděli bude sportovat. ANO/NE ✓

31. Popište místnosti v domě:

25/4

1. garáž ✓
2. koupelna ✓
3. ložnice
4. kuchyně

32. Dejte slovesa do budoucího času: Například: píše → bude psát

5,5/10

jdeme	Přijdemě	0,5 ✓	čekají	budou čekat	✓
spíš	spát	x	letím	bydu letě	x
plave	byde plavat	✓	jedeš	bydeš je	x
čtou	budou číst	✓	lyžuju	budu lyžovat	✓
nakupujete	budete nakupovat	✓	máte	mít	x

33. Kam jdeš? Doplňte správnou předložku (DO, NA, K):

11,5/12

Na koncert ✓	Na kurz ✓	K babičce ✓
K řece ✓	Do centra ✓	Do muzea ✓
K doktorovi ✓	Do Brna ✓	Na nádraží ✓
Do Itálie ✓	Na oběd ✓	Ke kamarádovi

34. Odpovězte celou větou:

2/8

Co byste dělal/a, kdyby venku pršelo?

Kdyby pršelo já bych 0,5 ✓

Co byste dělal/a, kdybyste vyhrál/a milion korun?

Kdyby vyhrála milion korun já bych

Co byste dělal/a, kdybyste byl/a nemocný/á?

Kdyby byla nemocná já bych^a

Co byste dělal/a, kdyby nebyla dneska škola?

Kdyby nebyla dneska škola já bych